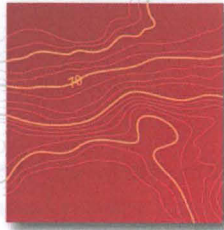

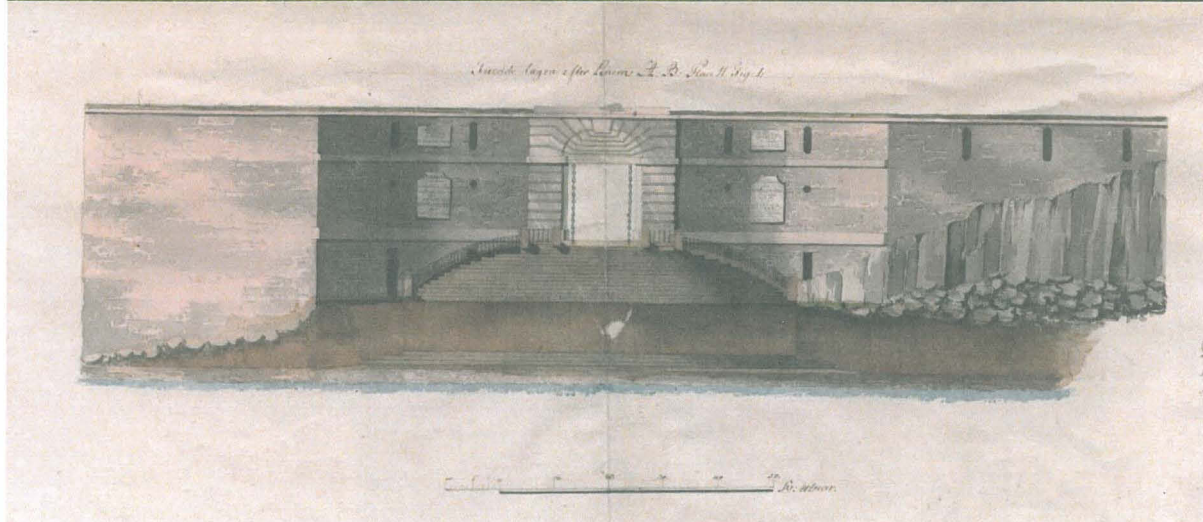
Arkeol. 269/1.4.2014

INVENTOINTIRAPORTTI

HELSINKI Suomenlinna

Suomenlinnan kaupunkiarkeologisen selvityksen päivitys 2013

MUSEOVIRASTO

KULTTUURIYMPÄRISTÖN HOITO | ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT
Vesa Laulumaa ja John Lagerstedt

Tiivistelmä

Suomenlinnan hoitokunta tilasi kesällä 2013 Museoviraston Arkeologisilta kenttäpalveluilta päivityksen ja täydennyksen vuonna 2008 tehtyyn Suomenlinnan arkeologiseen selvitykseen (Ritva Veijola-Reipas 2008). Työstä vastasivat tutkija Vesa Laulumaa ja John Lagerstedt. Täydennys liittyy Suomenlinnan asemakaavan valmisteluun ja alueen arkeologisen potentiaalin arvioimiseen.

Työssä keskityttiin ruotsalaisen kauden kartta-aineistojen digitointiin. Tavoitteena oli hahmottaa kyseisen aikakauteen liittyvää arkeologista potentiaalia. John Lagerstedt digitoi kartoissa näkyvät rakennukset Suomenlinnan pohjakartalle. Digitoitu kartta-aineisto käsitti Suomenlinnan hoitokunnalta saadut, Ruotsin Krigsarkivetissa säilytettävät kartat. Digitoitu ajanjakso on vuodesta 1748 vuoteen 1808.

Arkistoseelvityksessä tehtyjä havaintoja käytiin Suomenlinnassa vertaamassa nykyiseen tilanteeseen. Maastokäyntejä tehtiin yhteensä viisi. Työhön ei kuulunut kajoavien menetelmien käyttöä, kuten koekuoppien kaivamista.

Nyt tehdyn ja sitä edeltävän Veijola-Reippaan tutkimusten perusteella voidaan todeta, että Suomenlinnan arkeologisesti potentiaalinen alue kattaa käytännössä koko Suomenlinnan. Historiallisen kartta-aineiston analyysin perusteella ei voida selkeästi sulkea pois alueita, joilla arkeologista potentiaalia ei ole. Joissakin osissa Suomenlinnaa ovat arkeologiset jäännökset tuhoutuneet myöhemmän maankäytön seurauksena, kuten kunnallistekniikkaa rakennettaessa. Tuhoutuneet alueet ovat kuitenkin pieniä verrattuna alueen arkeologiseen potentiaaliin kokonaisuutena.

Kannen kuvat: Kuninkaanportti (AKDG3646)

Ote piirroksesta KRA sfp finland gustafssvärd nr.085 kungsporten 1776

Sisältö

1. Johdanto	1
2. Tutkimusmenetelmä	2
3. Suomenlinnan arkeologisesta potentiaalista	5
4. Arkeologisen potentiaalin arviointi saarittain Ruotsalaisen kauden osalta	7
4.1 Kustaanmiekka	7
4.2 Susisaari	10
4.3 Iso Mustasaari	16
4.4 Pikku Mustasaari	19
4.5 Länsi-Mustasaari	22
4.6 Lonna, Särkkä ja Pormestarinluoto	24
5. Lopuksi	26
6. Lähteet	27
7. Kuvaluettelo	30

Liitteet

Liite 1. Selitteet ruotsalaiskauden aikaisten rakenteiden numerointiin. John Lagerstedt 2013. (22 sivua)

Liite 2. Selitteet venäläiskauden aikaisten rakenteiden numerointiin.
Ritva Veijola-Reippaan Mapinfo-aineiston pohjalta (2008). (23 sivua)

Karttaliite 1. Suomenlinna. Tunnistetut arkeologiset alueet 2014

Karttaliitteet 2–11. Ruotsalaisen kauden (1747–1808) digitoidut rakenteet saarittain

Karttaliite 2. Kustaanmiekka.

Karttaliite 3. Susisaari eteläosa.

Karttaliite 4. Susisaari pohjoisosa.

Karttaliite 5. Iso Mustasaari eteläosa.

Karttaliite 6. Iso Mustasaari pohjoisosa.

Karttaliite 7. Pikku Mustasaari.

Karttaliite 8. Länsi-Mustasaari.

Karttaliite 9. Lonna. Ruotsalaisen ja venäläisen kauden puretut rakennukset.

Karttaliite 10. Särkkä.

Karttaliite 11. Pormestarinluoto

Karttaliitteet 12–19. Venäläisen kauden (1808–1917) digitoidut rakenteet saarittain

Karttaliite 12. Kustaanmiekka.

Karttaliite 13. Susisaari eteläosa.

Karttaliite 14. Susisaari pohjoisosa.

Karttaliite 15. Iso Mustasaari eteläosa.

Karttaliite 16. Iso Mustasaari pohjoisosa.

Karttaliite 17. Pikku Mustasaari.

Karttaliite 18. Länsi-Mustasaari.

Karttaliite 19. Särkkä.

Arkistotiedot

Tutkimus:	Suomenlinnan kaupunkiarkeologisen selvityksen päivitys
Tutkimuksen suorittaja:	FM Vesa Laulumaa ja FM John Lagerstedt Museovirasto, Kulttuuriympäristön hoito-osasto, Arkeologiset kenttäpalvelut.
Tutkimuksen tilaaja:	Suomenlinnan hoitokunta, restaurointiyksikkö, Suomenlinna C 40, 00190 Helsinki
Tutkimusalueen laajuus:	Suomenlinnan saaret: Kustaamiekka, Susisaari, Iso Mustasaari, Pikku Mustasaari, Länsi-Mustasaari, Särkkä, Lonna ja Pormestarinluoto
Kenttätöaika:	Viisi kenttätööpäivää 2.10., 14.11., 28.11., 4.12.2013 ja 8.1.2014
Valokuvat:	AKDG3646:1–20

1 Johdanto

Suomenlinnan hoitokunta tilasi kesällä 2013 Museoviraston Arkeologisilta kenttäpalveluilta selvityksen Suomenlinnan saarten arkeologisesta potentiaalista. Tehtävänä oli selvittää arkistolähteiden perusteella, missä paikoissa museolinnoitusta saattaisi vanhan, jo näkyvistä hävinneen rakennuskannan jäännöksiä olla vielä löydettävissä maastosta. Projektia johti tutkija Vesa Laulumaa. Työ liittyy Suomenlinnan asemakaavan valmisteluun ja alueen arkeologisen potentiaalin arvioimiseen suojelun kannalta.

Museoviraston apulaistutkija Ritva Veijola-Reipas teki 2008 tutkimuksen *Suomenlinnan arkeologinen selvitys*, jossa käytettiin päälähteenä venäläisen insinöörikomennuskunnan (VIK) karttamateriaaleja. Tutkimuksessa oli Ruotsin vallan aikaisesta piirustuskannasta käytettävissä ainoastaan yleiskartoista tehtyjä valokuvia, dia-kuvia ja positiivimikrofilmejä. (Veijola-Reipas 2008.) Vuonna 2013 oli saatavilla Suomenlinnan hoitokunnalla olevat Kungliga krigsarkivetin koko Sveaborg-kokoelmasta tehdyt laadukkaat, korkearesoluutioiset digitaali-tallennukset. Koska Veijola-Reippaan tutkimus kattoi Suomenlinnan Venäjän vallan aikaisen 1808 – 1917 rakennuskannan selvitykset, päätettiin nyt keskittyä Krigsarkivetin kokoelman tutkimiseen. Pormestarinluodoilla ja Lonnassa sijaitsevan rakennuskannan määrittelyssä tutkittiin kuitenkin venäläisen insinöörikomennuskunnan piirustuskokoelmaa, koska käytössä olleissa Krigsarkivetin asiakirjoissa ei em. saarista ollut tietoja. Arkistoselvityksen teki tutkija FM John Lagerstedt. Tämän raportin liitteenä olevat kartat koosti apulaistutkija Johanna Seppä Arkeologisista kenttäpalveluista.

Tutkimukset käsittivät seuraavat saaret: Kustaanmiekka, Susisaari, Iso Mustasaari, Pikku Mustasaari, Länsi-Mustasaari, Särkkä, Pormestarinluodot ja Lonna. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, missä kohdissa sijaitsivat Suomenlinna 1748 – 1808 tehdyt mutta myöhemmin puretut tai tuhoutuneet rakennukset ja mikä oli niiden käyttötarkoitus. Tutkimuksessa digitoitiin nykypäivän kartalle myös Suomenlinnan saarten rantaviiva vuodelta 1748, jolloin alueella ei vielä ollut tehty minkäänlaisia maatäyttöjä. Täyttömaita digitoitiin siltä osin, kuin niitä oli karttoihin merkitty. Suuri osa maatäyttötöistä näyttää jääneen merkitsemättä säilyneisiin Ruotsin vallan aikaisiin piirroksiin ja karttoihin. Tutkimuksessa ei ehditty digitoida tyhjentävästi kaikkia rantaviivalla sijaitsevia rakenteita kuten laitureita tai silta-arkkuja, joista osa on ollut selkeästi tilapäisluonteisia. Samoin linnoitteiden rakentamisen aikana tehtyjä kuljetussilloja ja -ramppeja ei digitoitu. Rakennuskannasta digitoitiin myös sellaiset rakenteet, jotka ovat kokonaisuudessaan jääneet myöhemmin valmistuneiden rakennusten alle. Tämä saattaa helpottaa nykyisen rakennuskannan pohja- tai kellarikerroksissa tapahtuvien kunnostus- ja uudistustöiden suunnittelua.

Helsingissä 10.3.2014

Vesa Laulumaa

2. Tutkimusmenetelmä

Tukholmassa sijaitsevan Kungliga krigsarkivetin (lyhennettynä Kra) Viaporin linnoitusta käsittelevät asiakirjat on kuvattu digitaalisesti ja tallennettu tif-tiedostomuodossa. Aineisto oli järjestetty saarikohtaisiin kansioihin ja alueet on erotettu toisistaan asiakirjan luettelointinumeron alkuosalla:

TAULUKKO I

Kungliga krigsarkivetin Sveaborg-kokoelman luettelointinumerot sekä Suomenlinnan saarten nykyiset tunnistekirjaimet.

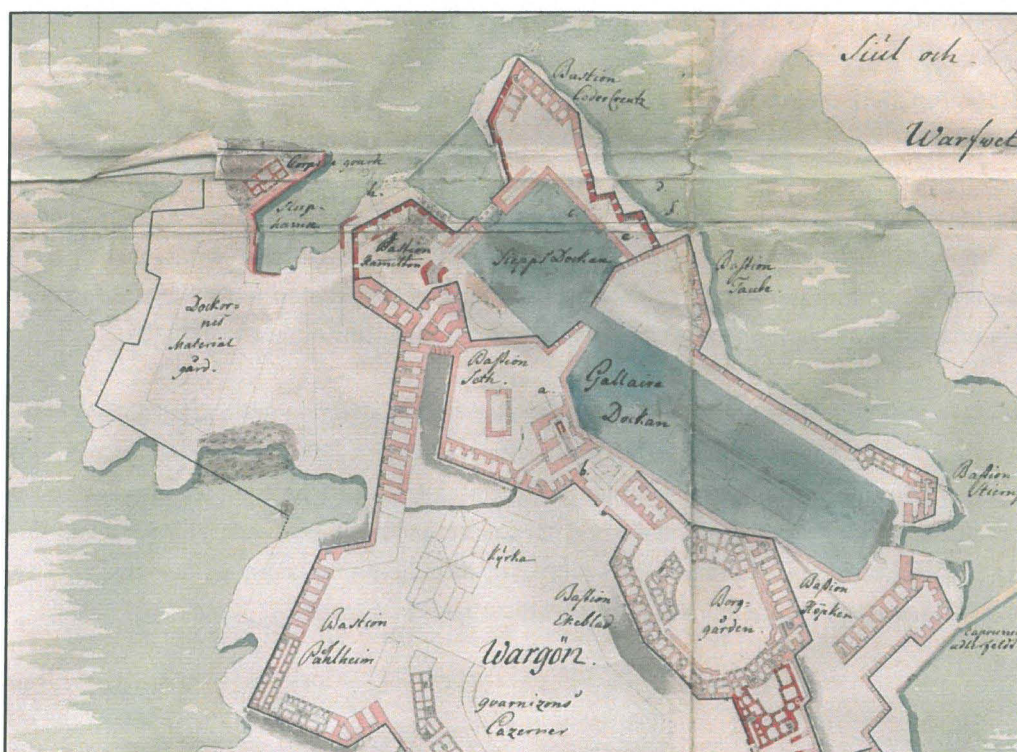
Alue	Kansion nimi	Asiakirjan signum	Saaren nykyinen tunnistekirjain
Yleissilmäyskartat	Översiktsplaner	0406:12:042:A	
Kustaanmiekka	Gustafssvärd	0406:12:042:B	A
Susisaari	Vargö	0406:12:042:C	B
Iso Mustasaari	Stora Öster Svartö	0406:12:042:E	C
Pikku Mustasaari	Lilla Öster Svartö	0406:12:042:D	D
Länsi-Mustasaari	Väster Svartö	0406:12:042:F	E
Särkkä	Långörn	0406:12:042:G	F
Pormestarinluodot			G
Lonna			H
Vallisaari	Skanslandet	0406:12:042:H	
Hevossalmi	Hästnässund	0406:12:042:I	
Vasikkasaari	Kalfholmen	0406:12:042:J	
Helsinki	Helsingfors	0406:12:016	

Tutkimuksessa asemointiin vanhat asemapiirroksat nykypäivän pohjakartalle käyttämällä Mapinfo-ohjelmaa. Vanhan aineiston mittakaavavirheiden ja osittaisten epätarkkuuksien takia vanha pohjakartta jouduttiin rekisteröimään koordinaatistoon useita eri kertoja riippuen digitoitavien rakennusten sijainneista. Asemointi tehtiin kussakin tapauksessa lähimpien nykypäivään säilyneiden rakennusten (yleensä bastionijärjestelmän linnoitteiden) perusteella. Sopivien kiintopisteiden puuttumisen takia Viaporin linnoituksen rakentamisen alkuvaiheen karttoja jouduttiin kiinnittämään nykyiseen koordinaatistoon jopa rantaviivan perusteella. Tämä luonnollisesti lisää 1740-luvun lopun rakennuskannan sijainnin epätarkkuutta nykypäivän kartassa.

Töiden edistymistä kuvaavat relaatiopiirroksat (relations ritning) muuttuvat 1750-luvun puolivälin jälkeen vähemmän yksityiskohtia sisältäviksi. Piirroksissa on dokumentoitu linnoitteiden ja merkittävimpien asuinrakennusten valmistumisasteet. Kartoille ei ole enää vaivauduttu piirtämään pussia varastoja, pajoja, vajoja tai käymälöitä muista piharakennuksista puhumattakaan. Kuitenkin tällaisia rakennuksia on ollut pakko olla valttavan työmaan liepeillä vuosi vuodelta yhä runsaslukuisempina. Ruotsin kuninkaallisessa kirjastossa säilytetään Augustin Ehrensvärdin adjutanttin Adolf Erik Geten kuuttatoista akvarellia, jotka on maalattu Viaporin saarilta noin vuosina 1764 – 65 (Pettersson 1968, 131). Tarkasti laadittujen akvarellien digitaalikuvat saatiin tutkimuskäyttöön Suomenlinnan hoitokunnan kautta. Krigsarkivetin kokoelmasta löytyi lisäksi Geten akvarellejaan varten tekemät yksityiskohtaiset lyijykynäluonnokset. Nämä piirroksat ja maalaukset vahvistavat, että Viaporin rakennuskannassa on ollut huomattava määrä erilaisia rakennuksia, joita ei ole merkitty samoina vuosina laadittuihin karttoihin.

Yksityiskohta A. E. Geten akvarellista näkymä Länsi-Mustasaaresta Susisaarelle, noin 1764 – 65. Kuvassa näkyy useita puisia rakennuksia, joita ei ole enää merkitty saman aikakauden karttoihin. (Kungliga biblioteket).

Osa relaatiopiiirroksista joka esittää tehtyjä rakennustöistä Susisaarella vuonna 1764. Karttaan on hahmoteltu myös suunniteltuja mutta toteutumattomia rakennuksia, kuten kirkko ja vasemmalla telakan varikkoalueen rakennukset. Puisia varastoja, vajoja ym. ei ole merkitty karttaan. Kungliga krigsarkivet 0406:12:042:A:027a 1764

Toisaalta Krigsarkivetin karttoihin on merkitty runsaasti suunniteltuja rakennuksia ja varustuksia, joita ei koskaan rakennettu. Toisinaan asiakirjoja tutkiessa on vaikea erottaa vain suunnitelmiksi jääneitä rakennuksia toteutuneista hankkeista. Yksittäisen kohteen rakennustöiden alkamisvuoden määrittely oli toisinaan myös haastavaa. Rakennus saattaa esimerkiksi ilmestyä töiden etenemisestä kertovaan relaatiopiirrokseseen mutta kadota siitä seuraavana vuonna ja ilmestyä jälleen näkyviin joitakin vuosia myöhemmin piirretyissä kartassa. Jotkut yksittäiset rakennushankkeet ovat saattaneet pitää sisällään rakennusvaiheita muutamien kymmenien vuosien ajalta. Siksi kohteiden yhteydessä esitetyt rakentamisvuodet ovat suuntaa antavia. Edellisessä kapaleessa mainitun karttojen suurpiirteisyyden takia useiden vähemmän merkityksellisten rakennusten purkuajankohtaa ei voida määrittää. Venäjän vallan aikana poistettujen rakennusten purkamisvuosia ei tässä tutkimuksessa ole selvitetty.

Suomenlinnan saaria esittävään karttapohjaan digitoiduille rakennuksille annettiin juokseva kohdenumero (esim. 006-B, joka on tuulimylly Susisaarella), jossa kirjain kertoo millä saarella rakenne sijaitsee (ks taulukko I). Kohdenumeroa ei pidä sekoittaa Suomenlinnan nykyiseen osoitenumerojärjestelmään (esim. B 6, joka on bastioni Höpken Susisaarella). Paikkatiedon lisäksi on tallennettu myös kohteen käyttötarkoitus, rakentamis- ja hävittämisajankohdat sekä viittaus lähteenä käytettyyn asiakirjaan. Maastotietokannan lisäksi kohteen tiedot on esitetty kirjallisessa muodossa tässä raportissa. Tässä yhteydessä mainitaan lisäksi, minkälainen maasto kohteen paikalla on nykyään.

Arkistotutkimuksen lisäksi tehtiin Suomenlinnaan viisi maastokäyntiä, jossa tarkastettiin pääsaarten lisäksi Lonnan saari. Pormestari luodoilla ja Särkässä ei käyty. Maastokäynneillä tarkasteltiin ja valokuvattiin paikkoja keskittyen niihin alueisiin, joilla tiedettiin vanhoja, hävinneitä kohteita sijainneen. Myös Iso Mustasaaren työsiirtola ja Pikku Mustasaaren merisotakoulun alueet käytiin läpi.

Hävinneet kohteet ovat jääneet usein uudempien rakennusten alle. Pihamaat ja kulkureitit peittävät myös suurta osaa kohteista. Susisaaren telakka-alueella rakennukset ovat jääneet yleensä tasattujen täyttömaiden alle. Eräissä tapauksissa Ruotsinvallan aikaisen rakennuksen päälle on rakennettu 1800-luvulla uusia rakennuksia, mutta nekin on myöhemmin purettu ja paikalla viheriöi lupaavan näköinen nurmikkentä. Joissakin paikoissa rakennuksia on ollut avokallion päällä eikä mitään merkkejä rakenteista ole enää jäljellä.

Ensimmäiset Viaporin rakennukset purettiin todennäköisesti uusien rakennustöiden tieltä ja kaikki rakennusmateriaalit kiviperustuksia myöten käytettiin uudelleen seuraavissa rakennuskohteissa. Voidaan arvailla, että rakennuskannasta on jäänyt maastoon eniten jälkiä tilanteissa, joissa rakennus on tuhoutunut yllättäen ja paikalle on pystytetty uutta mahdollisimman nopeasti, esimerkiksi tulipalon tai taistelun jäljiltä. Tällöin Viaporin pommituksessa 1855 tuhoutuneista kohteista on saatettu ottaa vähemmän rakennusmateriaaleja kiertäykseen kuin yksittäisestä, kiireettömänä ajankohtana purettu rakennuksesta.

3. Suomenlinnan arkeologisesta potentiaalista

Arkeologisella potentiaalilla tarkoitetaan yleensä alueita, joilla on mahdollisesti säilynyt maanpäälle näkyttämiä rakenteita tai löytöjä ja joita voidaan tutkia arkeologisia menetelmiä käyttämällä. Arkeologinen potentiaali ei tarkoita välttämättä, että kyseessä on myös muinaismuistolain suojelema kohde, vaan että kohdetta voidaan tutkia arkeologisin menetelmin kulloisenkin tutkimuksen kysymyksen asettelun ja tavoitteiden valossa. Arkeologinen potentiaali ei siis rajaudu vain vanhoihin kohteisiin, vaan kyseessä voi olla hyvinkin moderneja kohteita.

Suomenlinnan kohdalla monet alueet ovat nykyisin näkyviltä osiltaan jo arkeologisia kohteita, erityisesti Ruotsin ja Venäjän vallan aikaiset näkyvät rakenteet, joihin kuuluvat esimerkiksi rantavallit pattereineen ja rakennukset. Näiden kohdalla nykyisin näkyviä rakenteita voidaan tutkia arkeologisin menetelmin ja ne voivat pitää sisällään myös vanhempia kerrostumia.

Suomenlinnan arkeologisesta potentiaalista löytyy hyviä erimerkkejä vilkaisemalla parin viime vuoden aikana tehtyjä arkeologisia tutkimuksia, jotka ovat olleet pääosin valvontaa ja dokumentointia. Vankilan alueella tehdyissä tutkimuksissa on havaittu parhaimmillaan 50 cm vahvuinen kulttuurikerros, joka on peräisin mahdollisesti jo 1700-luvulta (Mikkola 2012; Pettaý 2013). Kulttuurikerrosta ei saatu löytöjen puutteen vuoksi ajoitettua. Ongelmana tämän tyyppisissä havainnoissa on se, että yleensä ne ovat tulleet arkeologisessa valvonnassa ja ilmiöiden laajempi tutkiminen ei ole ollut mahdollista, johtuen mm. rakentamisen aikatauluista. Yleensäkin rakenteiden tutkiminen vaatii, että avataan laajoja alueita, jotta rakenteet paljastuvat kokonaisuudessaan. Esimerkiksi putkikaivantoa tehtäessä tämä ei ole yleensä mahdollista, vaan dokumentoitua saadaan vain pieniä osia jolloin rakenteiden tunnistaminen, ajoittaminen ja kokonaisuuden hahmottaminen yleensäkin ei onnistu..

Vankilan alueella havaittua kulttuurikerrosta vuoden 2013 tutkimuksissa. Kuvaaja Eeva Pettaý (AKDG3353:9)

Toisena esimerkkinä voisi mainita vanhojen rakenteiden dokumentoinnin Petrovin talossa C14. Dokumentoinnin teki Museoviraston koekaivausryhmä Simo Vanhatalon johdolla vuonna 2013. Taloa kunnostettaessa

oli lattian alta paljastunut lauta- ja hirsirakenteita, joiden todettiin olevan rakennuksista, jotka edelsivät vedenalaisen kauppiaskorttelin rakentamista.

Arkeologisesta potentiaalista voisi vielä mainita rantavyöhykkeen. Suomenlinnan alueella on tehty arkeologinen vedenalaisinventointi 2007–2010 (Leino 2012) ja alueen arkeologista potentiaalia maa-alueella on selvitetty nyt käsillä olevassa tutkimuksessa. Ongelmallinen alue on rantavyöhyke, joka pitää sisällään niin vedenalaista kuin maanpäällistäkin arkeologiaa. Tähän kuuluu esimerkiksi vanhat laituri- ja paalurakenteet. Yksi esimerkki rantavyöhykkeen arkeologiasta on Ison Mustasaaren paalurakennelma ID 2546, jota tutkittiin vuonna 2012. Rakennelma on usein osittain kuivalla maalla, mutta tutkimusten aikaan veden pinta oli niin korkealla, että jouduttiin käyttämään vedenalaisen arkeologian menetelmiä. Paalurakennelma onnistuttiin ajoittamaan 1800-luvun alkuun dendrokronologisin menetelmin.

Suomenlinnan vedenalaisinventointia ja arkeologisen potentiaalin selvitystä olisi vielä tarpeen täydentää maa- ja vedenalaisarkeologian yhteistyönä tehtävällä rantavyöhykkeen inventoinnilla.

Suomenlinna Iso Mustasaari. Vuonna 2012 tutkittiin rannan paalurakennetta ja se saatiin ajoitettua 1800-luvun alkuun. Kohde on hyvä esimerkki rantavyöhykkeen arkeologisesta potentiaalista, joka on vielä huonosti selvitetty. Kuvattu etelästä. (AKDG3646:10)

4. Arkeologisen potentiaalin arviointi ruotsalaisen kauden osalta saarittain

Seuraavassa arvioidaan saarten arkeologista potentiaalia John Lagerstedtin tekemän historiallisen kartta-aineiston digitoinnin perusteella, joka siis keskittyy Ruotsin vallan aikaan. Kaikkia digitoituja kohteita ei käydä läpi, vaan kunkin saaren kohdalta kuvaillaan tilanne yleisluontoisesti ja parin esimerkin avulla. Raportin liitteenä olevissa kartoissa on esitetty erikseen ruotsalainen ja venäläinen kausi ja kaikki digitoidut rakenteet. Karttojen liitteenä olevissa selitteissä on tiedot rakennuksesta ja viite arkistolähteeseen. Yleinen katsaus mm. saarten linnoitus- ja rakennusvaiheisiin on esitetty Veijola-Reippaan raportissa vuodelta 2008.

4.1 Kustaanmieikka

Kustaanmieikan linnoittaminen alkoi vuonna 1748, mutta saaren nykyinen ulkomuoto on peräisin kunnostustoimenpiteistä, jotka venäläiset tekivät Krimin sodan, v. 1853–1856, jälkeen.

Kustaanmieikka vuonna 1749, poikkeuksellisesti kartassa on pohjoinen alaspäin. (Kra 0406:12:042:A:008 1749)

1700-luvun osalta alueen arkeologinen potentiaali painottuu saaren itäosaan. Sen eteläosassa on tutkimattomia kasemattien osia, pohjoisempaan taas von Spångenin varustuksen maanalaisia tai hautautuneita osia.

1700-luvun karttoihin merkityt rakennukset keskittyvät Kustaanmieikan itäpuolen pohjoisosaan. Alueelle on merkitty useita pajoja (smedia), varstorakennuksia (materiel bod), hiilivarastoja (källhus) ja myös seppien talo (hus för smederna). Suuri osa näistä rakennuksista sijaitsee nykyisin rakentamattomalla alueella, joten siinä mielessä olisi melko helppoa selvittää koetutkimuksilla onko niistä löydettävissä mitään jäännöksiä.

Kustaanmiekalla on lisäksi 1700-luvulta peräisin oleva kivistä muurattu vesisäiliö ja kiven louhintapaikkoja. Vesisäiliön pumppuhuoneen kohdalla tehtiin vuonna 2012 koekaivaus (Pärssinen 2012).

Von Spångenin varustusta. Kuvattu kaakosta. (AKDG3646:4)

Kuvan keskellä nurmialueella ja osittain nykyisten sorateiden kohdalla on vuoden 1748 kartan mukaan sijainnut pajarakennuksia. Kuvattu etelästä. (AKDG3636: 1)

Ruutikellarin (A2) itäpuolella on vuoden 1749 kartan mukaan sijainnut seppiä talo (Hus för Smederne), pajoja ja varasto. Kuvattu etelästä. (AKDG3646:3)

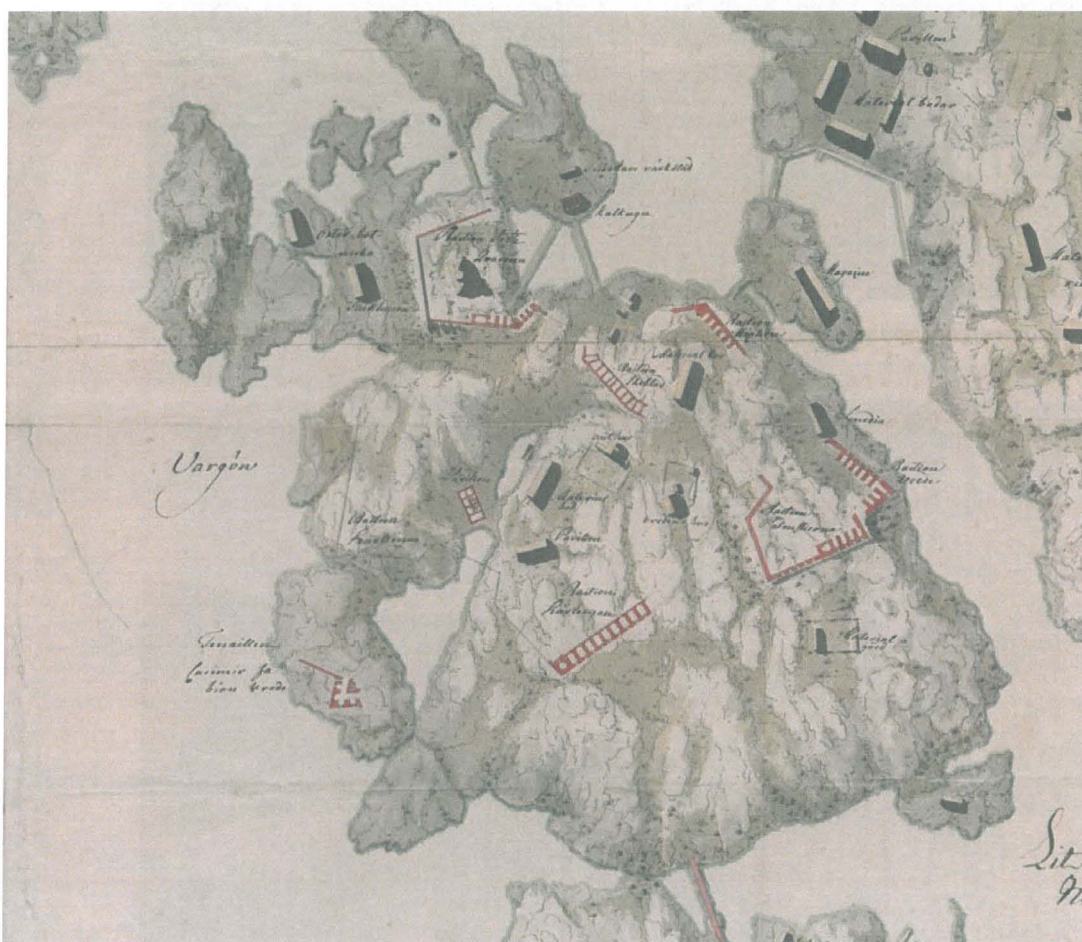

Ruotsin vallan ajalta peräisin olevat makean veden altaat edustavat myös alueen arkeologista potentiaalia. Kuvattu pohjoisesta. (AKDG3646:2)

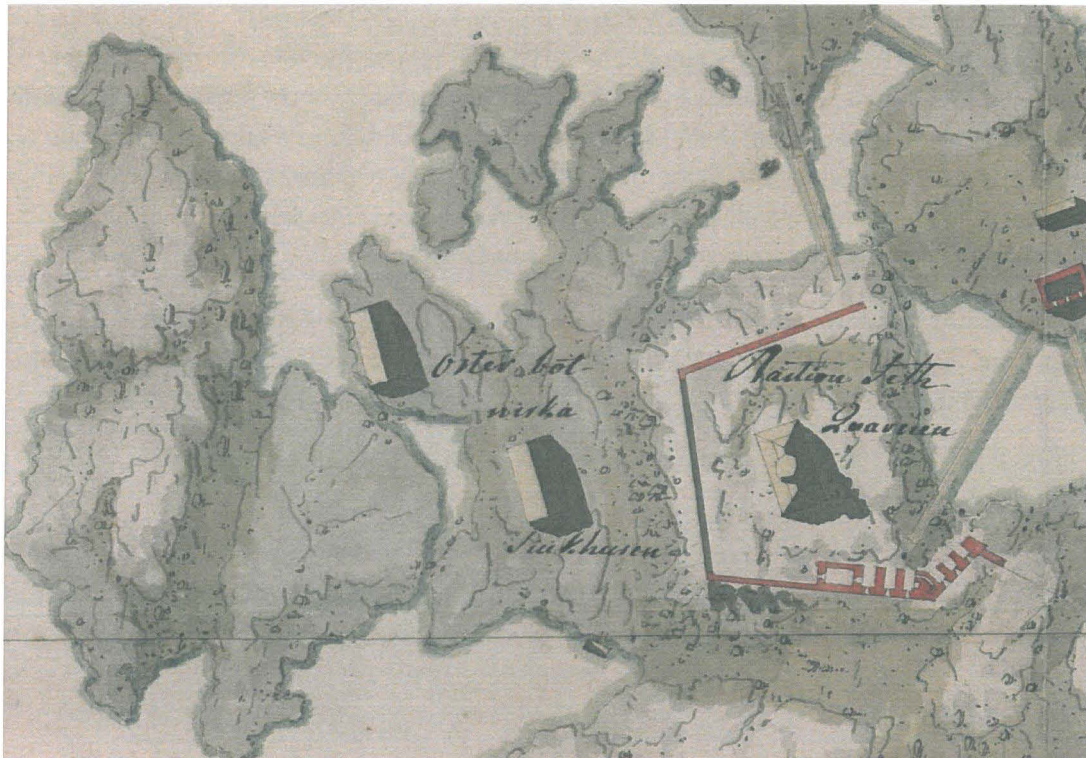
4.2 Susisaari

Susisaarella on ollut runsas rakennuskanta heti Suomenlinnan linnoittamisen alkua ajoista. Kaikkiaan saaren alueelta digitoitiin 69 rakennetta. Linnoittamiseen liittyvien bastionien, tenaljiien, kaponieerien ym. lisäksi saarella on ollut paviljonkeja, pajoja, sairaaloita, varastoja ja useita rakennuksia, joiden käyttötarkoituksesta ei ole tietoa.

Alla oleva kartta esittää Susisaarta vuonna 1750. Siihen on merkitty mm. kaksi sairaalarakennusta bastioni Sethin länsipuolelle saaren pohjoisosassa. Kartasta käy myös ilmi, että Ehrensvärd aloitti laivastotukikohtaan liittyen allastelakoiden rakentamisen jo vuonna 1749. Pohjoisosassa olevaa merenlahtea on jo jaettu osiin patoamalla.

Susisaari vuonna 1750 (ote kartasta 0406:12:042:A:010b 1750)

Yksityiskohta edellisestä kartasta. Kartassa näkyy kaksi rakennusta, jotka on merkitty tekstillä "Österbottniska Sjukhusen"

Alue, johon yllä olevan kartan sairaalarakennukset on merkitty, on nykyisin rakentamatonta. Alueen läpi kulkee hiekkatie, jonka varrella on nurmikkoa ja puustoa. Alueen arkeologista potentiaalia voi pitää melko suurena, koska on mahdollista, että sairaalan jäännöksiä on säilynyt nykyisen maanpinnan alla.

Susisaaren luoteisosassa, Bastioni Sethin länsipuolella on sijainnut vuoden 1750 kartan mukaan sairaalarakennuksia (Österbottniska sjukhusen). Nykyisin alue on rakentamatonta. Kuvattu etelästä. (AKDG3646:6)

Vuodelta 1757 olevassa kartassa (ks. alla) on esitetty Piberin puiston kohdalle rakennettavaksi kontreskarppi ja linnoitusluiska. Ei ole selvää toteutettiin vai jäikö se kesken. Nykyisin alue on kahvilarakennusta lukuun ottamatta rakentamaton puisto. Linnoitusluiskasta ei luultavasti ole mitään jäljellä, mutta Piberin puisto sopisi geofysikaalisin menetelmin tapahtuvaan prospektointiin, esimerkiksi maatulkaus tai slingram-mittaus voisi olla käyttökelpoinen. Näillä menetelmillä voisi olla mahdollista havaita ja kartoittaa maanalaisia rakenteita. Tosin on myös mahdollista, että puiston alueella oleva maakerrokset ovat liian ohuita ja kallio lähellä maanpintaa, että edellä mainitut menetelmät toimisivat kunnolla.

Kartasta selviää, myös että Susisaaresta alkoi muodostua koko Suomenlinnan puolustuksen keskus. Kartassa näkyvät bastionit Hyve, Kunnia, Palmstierna, Hårleman ja Pohlhem, raveliini Hyvä Omatunto ja saaren länsilaidalla tenalji Casimir Wrede.

Vuoden 1757 kartassa on Piberin puiston kohdalle (ympyröity karttaan) suunniteltu kontreskarppi ja linnoitusluiska. (Ote kartasta Kra 0406:12:042:A:022 1757)

Piperin puisto. Alueella voi olla jäännöksiä kontreskarppiin ja linnoitusluiskan rakentamiseen liittyen. Kirkon puiston lisäksi Piperin puisto olisi hyvä alue geofysikaalisten menetelmien kokeiluun maanalla olevien rakenteiden havaitsemiseksi. Kuvattu koillisesta. (AKDG3646:7)

Vuodelta 1797 peräisin olevassa kartassa (pohjoinen vasemmassa laidassa) suuri osa rakennuksista on esitetty vain viivapiirroksin ja niiden käyttötarkoitus ei käy selville. Kuvan keskellä olevaan Susisaaren kaakkoiskärkeen on merkitty neljä rakennusta. (Ote kartasta Kra 0406:12:042:A:060 1797)

1970-luvulla puretun varastorakennuksen kivijalka Susisaaren kaakkoiskulmassa. Niemekkeellä on jo 1700-luvulla ollut rakennuksia, joiden käyttötarkoituksesta ei ole tietoa. Rakennusten jäännöksiä voi olla vielä säilyneinä myöhempien kerrosten alla. (AKDG3646:5)

Maanalainen tunneli, jota käytettiin vedenpoistoon telakka-altaasta. (AKDG3646:8)

Merkittävä ruotsalaisen kauden niin rakennushistoriallinen kuin arkeologinenkin kohde on telakan vedentyhjennystunneli, joka kulkee Tenalji von Fersenin pumppuhuoneesta noin 140 metrin matkan maan alla päättyen meren rantaan Susisaaren länsiosassa. Alun perin rakenne on ollut avoin oja, mutta se on holvattu osin jo ruotsalaiskaudella ja kokonaan ilmeisesti venäläiskaudella.

Viimeisin arkeologinen valvonta ja kartoitus Susisaarella tehtiin lokakuussa 2013, jolloin Museoviraston tutkija Salla Pärssinen valvoi B42 Palmstiernan luoteispäätyyn suunnitellun polkupyörä- ja jätekatoksen kaivutyötä (Pärssinen 2013). Kaivussa paljastui Palmstiernan purettuun osaan liittyviä rakenteita.

Vuoden 2013 tutkimuksissa paljastui osia B42 Palmstiernan purettuun osaan liittyviä rakenteita, jotka ovat peräisin 1700-luvulta. Rakenteet voivat olla hyvinkin lähellä maanpintaa, mutta silti näkymättömissä ennen arkeologisia tutkimuksia. Kuvattu etelästä. (AKDG3646:9)

4.3 Iso Mustasaari

Iso Mustasaaresta on digitoitu 33 ruotsalaisen kauden rakennetta. Nykyisen kirkon etelä- ja kaakkoispuolella, rantaan ulottuvalla alueella, on sijainnut rakennuskeskittymä, jossa on ollut kasarmi, leipomo, paviljonki ja varastoja. Arkeologisesti mielenkiintoisin on Kirkonpuiston alue, koska se on nykyisin rakentamaton ja 1700-luvun rakennusten jäännöksiä ja esineistöä on todennäköisesti löydettävissä. Tästä rakennuskeskittymistä hieman itään/kaakkoon on toinen alue, jolla on useita rakennuksia, mm. Vinkkelitalo (Winckel huset) ja varastoja. Kirkkopuiston alue sopisi myös hyvin geofysikaalisilla tutkimusmenetelmillä tehtävään prospektointiin.

Karttojen perusteella saaren eteläosassa ei ole ollut rakennuskantaa 1700-luvulla, mutta vankilan alueella tehdyissä tutkimuksissa vuonna 2012 (Mikkola 2012) havaittiin 1800-luvun kerrosten alla noin 20 cm paksuinen kulttuurikerros ja lisäksi dokumentointiin muutamia rakenteita, joita ei ole merkitty nykyisin tiedossa oleviin historiallisiin karttoihin. Vankila ja sen eteläpuolinen alue vaikuttavat edellä mainittujen havaintojen perusteella arkeologisesti potentiaaliselta.

Saaren pohjoisosaan on digitoitu rintavarustus ja muutamia rakennuksia, kuten sairaala. Rintavarustus on kuitenkin peräisin vasta 1700-luvun loppupuolelta. Iso-Mustasaarta ei muutenkaan ehditty linnoittaa yhtä paljon kuin muita saaria, vaan se pysyi enemmänkin asunto- ja varastoalueena.

Iso-Mustasaari vuonna 1749, kartassa myös osa Susisaaren koillisreunaa (ote kartasta Kra 0406:12:042:A:0010b 1750)

Kirkon ja ns. Noakin arkin C54 (kuvan oikea reuna) välissä on sijainnut useita rakennuksia vuoden 1750 kartan mukaan. Kuvattu kaakosta. (AKDG3646:11)

Vaasan kasarmin C83 kohdalla ja sen pihalla on sijainnut vuonna 1750 varasto. Kuvattu lännestä. (AKDG3646:12)

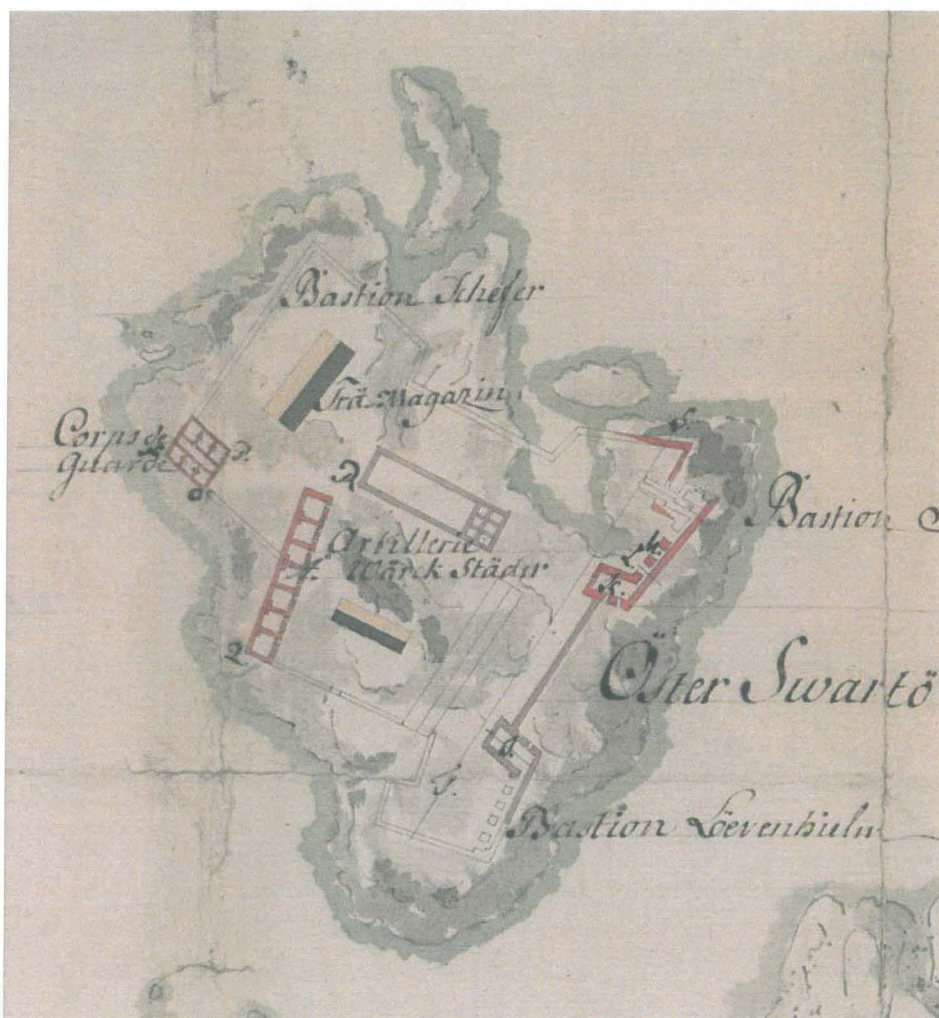
Rakentamatonta osaa Suomenlinnan vankilan alueesta. Vuonna 2012 tehdyissä tutkimuksissa havaittiin vankilan alueella kulttuurikerroksia ja rakenteiden jäännöksiä, jotka edelsivät 1800-luvun puolivälissä rakennettua kasarmia. Aluetta voidaan pitää arkeologisesti potentiaalisena. Kuvattu pohjoisesta. (AKDG3646:13)

4.4 Pikku Mustasaari

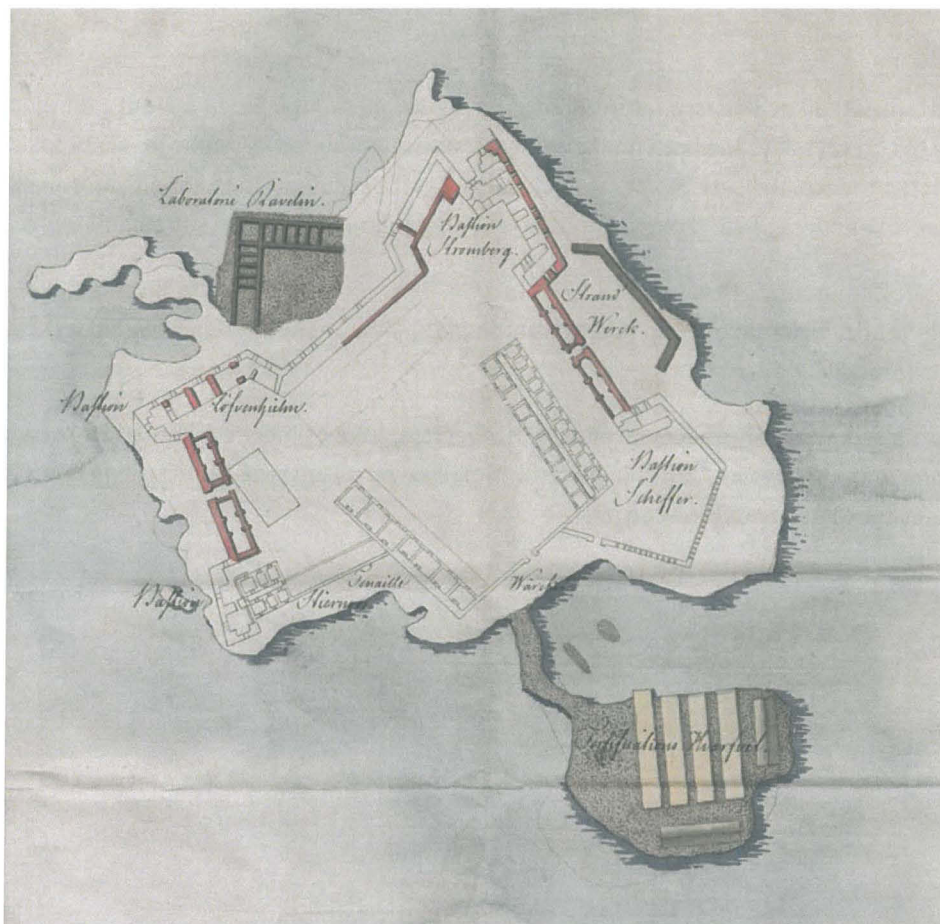
Pikku Mustasaari oli linnoittamisen alkuvaiheessa huomattavasti nykyistä pienempi. Se on laajentunut ajan myötä sitä mukaa, kun rantoja on täytetty. Saaresta on digitoitu 18 ruotsalaiskauden rakennetta, niistä tosin viisi on telakkarakenteita, jotka todennäköisesti jäivät rakentamatta. Saarta varustettiin jo linnoittamisen alkuvaiheessa, mutta nykyiset rakennukset ovat lähinnä venäläiskaudelta, jolloin saari toimi sairaala-alueena.

Saaren pohjoisosaan suunniteltiin laboratorioravelliinia 1770-luvulla. Työt aloitettiin, mutta ilmeisesti vain perustan hirsiaarkut ehdittiin tehdä. Nykyisin alue on rakentamaton ja on pieni mahdollisuus, että hirsiaarkujen jäännöksiä on vielä maaperässä.

Muita alueella olleita ruotsalaisajan rakennuksia ovat mm. tykistöverstas, joka esiintyy ensimmäisen kerran vuoden 1752 kartassa, sauna ja puumakasiini. 1700-luvun laiturin paikka on nykyisin täyttömaalla ja laiturin perustuksia voi olla vielä säilynyt täyttömaakerrosten alla.

Pikku Mustasaari vuoden 1752 kartassa. Linnoitteiden lisäksi karttaan on merkitty tykistöverstas ja puuvarasto. (Ote kartasta Kra 0406:12:042:A:014 1752)

Karttaan vuodelta 1792 on merkitty laboratorioravelliinin perusta. Rakennustyö jäi kesken. (Ote kartasta Kra 0406:12:042:D:033 1792)

Nykyisen merisotakoulun luokkarakennuksen D12 (rakennettu vuonna 1846) kohdalla ja edustalla on sijainnut vuonna 1752 rakennettu tykistöverstas. Kuvattu koillisesta. (AKDG3646:14)

Alun perin saunaksi rakennetun D 22:n pohjoispuolella on vuoden 1806 kartan mukaan sijainnut laituri. Nykyään alue on rakentamatonta täyttömaata. Kuvattu idästä. (KADG3646:15)

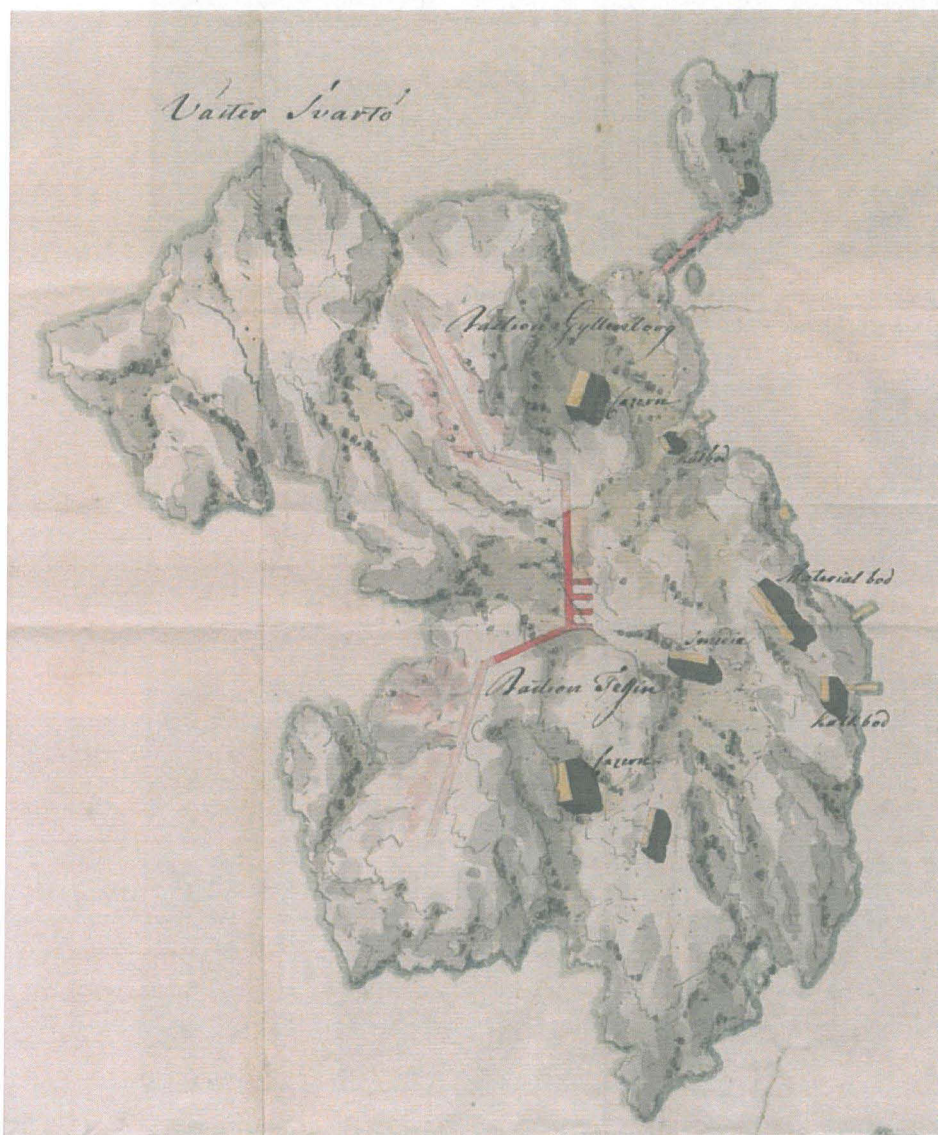

Pikku-Mustasaaren pohjoisosaan suunniteltiin laboratorioraveliinia. Varustuksesta valmistui vain perustus, jonka jäännöksiä voi olla jäljellä. Kuvattu idästä. (AKDG3646:16)

4.5 Länsi-Mustasaari

Toisin kuin muilla Suomenlinnan saarilla, Länsi-Mustasaarella ei ole rantakallioilta pystysuorina nousevia puolustusvarustuksia, mutta saarta kyllä linnoitettiin jonkun verran. Saarelle kaavailtiin Ruotsin vallan aikaan huoltokeskusta, mutta suunnitelmat eivät koskaan toteutuneet. Osa saaren nykyisestä rakennuskannasta on peräisin jo 1700-luvulta, kuten kasarmit ja upseeripaviljonki heti siltaa pitkin saareen tultaessa. Länsi-Mustasaareen on digitoitu 23 Ruotsin vallan aikaista rakennelmaa, jotka jakautuvat melko tasaisesti koko saarelle. Alueella on ollut mm. sairaala, kasarmeja, sauna, kalkki- ja hiilivarasto sekä paja.

Osa rakenteista on tuhoutunut, kun venäläisellä kaudella saaren länsiosaan rakennettiin rantapattereita, mutta osa rakenteista on ehkä vain peittynyt tässä vaiheessa ja niiden osia on säilynyt maakerrosten alla. Nykyisillä piha- ja viheralueilla on sijainnut monia rakennuksia, ja niiden rakenteita voi hyvinkin olla säilynyt.

Länsi-Mustasaari vuonna 1749. Bastionit Tessin ja Gyllenborg olivat rakenteilla, Venäjän vallan aikana niiden kohdalla rakennettiin rantapatterit. Kartassa näkyy lisäksi mm. Kasarmeja, varastoja ja paja. (Ote kartasta Kra 0406:12:042:A:009 1749)

Jo 1700-luvulla rakennettujen kasarmien ja upseeripaviljongin (E3-5) piha-alueella on vuoden 1749 kartan mukaan sijainnut paja ja hiilivarasto. Kuvattu idästä. (AKDG3646:17)

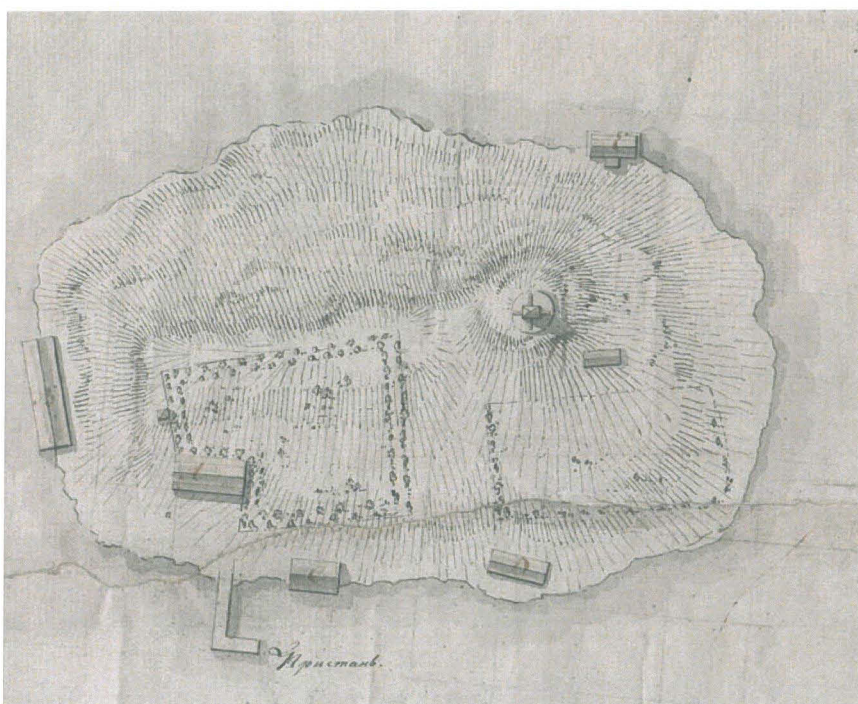

Kasarmin E5 pohjoispuolella on sijainnut sairaala vuoden 1753 kartan mukaan. Kuvattu pohjoisesta. (AKDG3646:18)

4.6 Särkkä, Pormestarinluoto ja Lonna

Pienistä saarista Lonna on ainoa, jota ei linnoitettu ruotsalaisella kaudella. Saari oli kaupungin omistuksessa ja se oli vuokrattu yksityiselle henkilölle. Saarella oli muutamia rakennuksia vuonna 1808, kun valta vaihtui ruotsalaisilta venäläisille ja vuonna 1817 se lunastettiin Venäjän käyttöön. Ruotsin vallan aikaiseen rakennuskantaan kuului asuinrakennus, ulkorakennuksia ja tuulimylly. Rakennusten sijainnit on merkitty vuodelta 1808 peräisin olevaan karttaan, jolloin saarella käytiin antautumisneuvotteluja C.O. Cronstedtin ja van Suchtelenin kesken.

Saarella on jonkin verran arkeologista potentiaalia liittyen ruotsalaisen kauden asutukseen. Vuonna 2013 saarella tapahtuviin kunnostustöihin liittyvässä konekaivun arkeologisessa valvonnassa (Pärssinen 2013) ei havaittu merkkejä 1700-luvun tai sitä vanhemmasta asutuksesta. Kaapelikaivannot eivät sijainneet vuoden 1808 karttaan merkittyjen rakennusten paikoilla, joita voi pitää arkeologisesti kaikkein potentiaalisimpina.

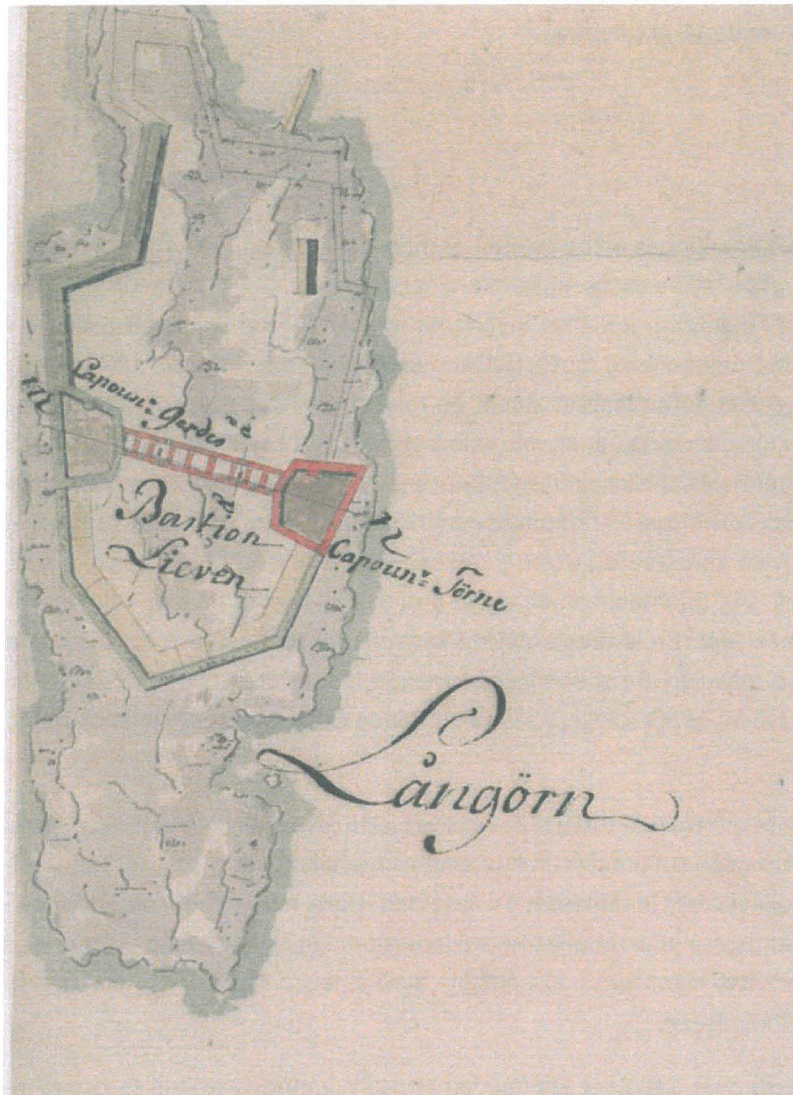

Lonna vuonna 1808, saarella on ollut useita rakennuksia sekä laituri. (Ote kartasta VeSA. LO:0050. KA)

Lonna kuvattuna lounaasta. (AKDG3646:19)

Särkkälle ei tehty tarkastusta vuoden 2013 selvityksessä. Särkkä on pieni ja tiiviisti linnoitettu saari, jota hallitsevat bastionit ja saaren keskellä olevat kaponieerit Gerdes ja von Törne sekä niitä yhdistävä kurtiini. Linnoituksen keskelle jää sisäpiha, jonka alueella on ollut muutamia rakennuksia 1700-luvulla, mm. kasarmi ja ruutimaksiini. Suurin arkeologinen potentiaali on juuri sisäosan rakentamattomilla alueilla.

Särkkä vuonna 1752. Linnoitteiden lisäksi saaren pohjoisosaan on merkitty yksi rakennus, jonka käyttöä ei ole mainittu. Rakennuksen kohdalla on nykyisin rantapatteri nro 3. (Ote kartasta Kra 0406:12:042:A:009 1749)

Pormestarinluodon tykkipatteri sijaitsee Pormestarinluodot -nimisen saariryhmän läntisimmällä saarella. Venäläiset käyttivät patterista nimitystä Limppan. Limppu-niminen luoto (ruots. Limpan) sijaitsee nykypaikannimistön mukaan 200 metriä ensin mainitusta linnoitetusta saaresta länteen.

Everstiluutnantti Reino Aaltonen mainitsee tutkielmassaan Pormestarinluodoilla olleen Ruotsin vallan aikana Särkän eteläisen salmen suuntaan ampuva patteri, jonka nimi oli Kolme kruunua (Aaltonen 1948, 101). Tällaisesta varustuksesta ei kuitenkaan löydy Krigsarkivetin kartta-aineistosta mitään merkintöjä. Luodolle ei ole tällä ajalla merkitty rakenteita mihinkään käsillä olevassa tutkimuksessa läpikäydyistä kartoista tai piirroksissa.

Patteri on ilmeisesti peräisin vuodelta 1864 (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 256). Sen aseistuksena oli aluksi viisi, myöhemmin neljä tykkiä. Patterin aseistukseksi oli vielä vuoden 1885 tykistösuunnitelmassa kaavailtu neljää kolmen puudan pommituskanuunaa. Patterin nimi oli tuolloin vastahyökkäyspatteri nro 1. Se poistettiin käytöstä 1880-luvun loppuun mennessä. (Talvio 1980, 156; Talvio 1982, 159.) Suorakaitteen muotoisessa, harmaakiviperustalle rakennetussa patterissa on nykyään neljä tykkiasemaa, joiden yhteydessä on viisi tiilestä muurattua ampumatarvikekomeroa.

5. Lopuksi

Tämä arkeologinen selvitys on tutkinut Suomenlinnan arkeologista potentiaalia historiallisen kartta-aineiston analyysin avulla keskittyen erityisesti Ruotsin vallan aikaiseen kartta-aineistoon. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää niitä alueita, joilla on sijainnut rakenteita, jotka on myöhemmin purettu. Rakennusten paikat on digitoitu sillä tarkkuudella kuin se on ollut mahdollista, mutta paikkatiedoissa voi olla virheitä, johtuen esimerkiksi lähteiden tulkinnasta. Arkeologisesti potentiaaliset alueet on rajattu karttaliitteeseen nro 1, johon on yhdistetty ruotsalaisen ja venäläisen kauden kartta-analyysin tulokset. Kartasta käy ilmi, että lähes koko Suomenlinnan alue on arkeologisesti potentiaalista eikä pienten tuhoutuneiden tai arkeologisesti vähemmän mielenkiintoisten alueiden rajaaminen pois ole erityisen tarkoituksenmukaista. Karttaan on jätetty valkoisiksi ne alueet, joilla ei ole ollut kartta-analyysin perusteella purettuja rakenteita. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö niiltä alueilta voisi sellaisia löytyä, sillä Suomenlinna on vuosisatojen aikana ollut tiheään rakennettu ja kaikkea ei ole merkitty kartoille. Tämän raportin liitteenä olevien karttojen ja selitteiden tarkoitus onkin ennen kaikkea auttaa hahmottamaan jo maankäytön suunnitteluvaiheessa, minkälaisia rakenteita alueella on mahdollisesti löydettävissä ja helpottaa myös arkeologeja niin rakenteiden tunnistamisessa kuin lähteenä tarkempiin arkistotutkimuksiin.

Suomenlinnan arkeologista potentiaalia selvitettäessä tutkijat havaitsivat, että alueella ei ole juurikaan tehty ns. kajoamatonta tutkimusta. Kajoamattomaan tutkimukseen kuuluvat esimerkiksi geofysikaaliset menetelmät, kuten maatulkuutus ja muut magneettiset ja sähköiset menetelmät. Näitä menetelmiä olisi hyvä testata maanalaisten rakenteiden paikantamisessa ja mahdollisten tutkimusalueiden rajaamisessa. Esimerkiksi nyt käytettävissä oleva paikkatieto puretuista rakenteista olisi erittäin hyvä aineisto kajoamattomien menetelmien testaukseen ja rakenteiden verifioimiseen.

Arkeologiset tutkimukset Suomenlinnassa ovat liittyneet lähinnä varustusten kunnostustöihin ja kunnallistekniikan rakentamiseen ja ne ovat rajoittuneet pienten alueiden dokumentointiin. Laajemmilla arkeologisilla tutkimuksilla voitaisiin saada paljonkin uutta ja mielenkiintoista tietoa linnoituksen elämästä vuosisatojen varrella. Ehkä Suomenlinna on aiemmin mielletty enemmänkin sota- ja rakennushistorialliseksi kohteeksi eikä niinkään arkeologiseksi tutkimuskohteeksi. Toivottavasti tämän selvityksen myötä myös alueen arkeologinen puoli tulee jatkossa paremmin esille.

6. Lähteet

Arkistolähteet

Kansallisarkisto, Helsinki (KA)

Venäläiset sotilasasiakirjat ja venäläisen insinöörikomennuskunnan piirustuskokoelma (VeSA).

Krigsarkivet, Tukholma (Kra)

Viaporin käsittelevät kartat ja piirustukset digitaalisessa muodossa.

Kungliga biblioteket, Tukholma

Gete, A. E. 1764 – 1765. Kokoelma akvarelleja Viaporin linnoituksesta. Kuvat digitoituina Suomenlinnan hoitokunnalla Helsingissä.

Museoviraston arkisto, Helsinki

Kalmari, Verna et al. 2011: Helsinki Suomenlinna Susisaari 1- hyllyn dokumentointi 17.8.–26.8.2011 id1292. Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut.

Leino, Minna 2009: Helsinki. Susisaari, Varvilahden patorakenteen id 2599 tutkimus, nk. Törnen laituri 8.–12.6.2009. Museovirasto, meriarkeologian yksikkö.

Leino, Minna 2012: Helsinki, Töölö Suomenlinna. Suomenlinnan alueen arkeologinen vedenalaisinventointi 2007–2010. Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut.

Leino, Minna 2012: Suomenlinna, Ison Mustasaaren paalurakennelma ID 2546 rantaviivan puurakenteen arkeologinen koekaivaus 2012. Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut.

Mikkola, Esa 2012: Suomenlinna, Iso Mustasaari. Suomenlinnan vankilan työmaalta löytyneiden rakenteiden tarkastus ja dokumentointi 18.4., 10.5., 14.5. ja 21.5.2012. Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut.

Pettaý, Eeva 2013: Suomenlinnan vankilan alueen kaivutöiden arkeologinen valvonta 6.6.–14.6.2013. Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut.

Pärssinen, Salla 2012: Helsinki Kustaanmiekka Suomenlinna. Vesisäiliön pumppuhuoneen koekaivaus 2.-10.10.2012. Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut.

Pärssinen, Salla 2013: Helsinki, Suomenlinna Lonna. Historiallisen kohteen konekaivun arkeologinen valvonta 2.7., 5.7. ja 30.8.2013. Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut.

Pärssinen, Salla 2013: Helsinki, Suomenlinna Susisaari B42 Palmstiernan luoteispääty. Historiallisen kohteen kaivun arkeologinen valvonta 30.9.–2.10.2013. Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut.

Salo, Eveliina 2011: Helsinki, Susisaari, Varvilahden patorakenne, id 2599. Vuoden 1917 patorakenteen kaivaus ja arkeologinen dokumentointi. Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut..

Tevali, Riikka 2010: Helsinki Kaivopuisto, Harakka, Särkkä ja Länsi-Mustasaari. Arkeologinen vedenalaisinventointi 27.7.2010. Museovirasto, meriarkeologian yksikkö.

Tevali, Riikka; Leinonen, Aki 2013: Iso Mustasaari 19 hylkykohteen tarkastussukellus 2013. Museovirasto.

Vakkari, Eeva 2010: Suomenlinna Iso Mustasaaren rantamuuuri id 2696 hirsirakenteen arkeologinen dokumentointi 12.–14.10.2010. Museovirasto, meriarkeologian yksikkö.

Painetut lähteet

Aaltonen, R. 1948: Tutkielma Suomenlinnan linnoitusjärjestelmästä. *Suomenlinna 1748 – 1948*. Helsinki, 63–105.

Eerikäinen, Liisa et al 2006: *Viaporista Suomenlinnaksi*. Helsinki.

Enqvist, Ove ja Härö, Mikko 1998: *Varuskunnasta maailmanperinnöksi*. Helsinki.

Gardberg, C. J.; Palsila, Kari 1998: *Sveaborg, Suomenlinna*. Keuruu.

Helander, Vilhelm; Henttonen, Sauvo; Simons, Tom; Ahlqvist, Richard 1987: Suomenlinnan maisema, kunnostussuunnitelma. Helsinki.

Hirn, M. 1948: *Suomenlinna halki kahden vuosisadan*. Helsinki: WSOY.

Hällström, Olof af 2004: *Matkailijan Suomenlinna*. Vammala.

Manninen, Markus 2000: *Viapori : merilinnoitus ensimmäisessä maailmansodassa 1914-1918*. Sotamuseo.

Manninen, Markus 2013: *Länsi-Mustasaaren betonipatteri 3, rakennushistoriaselvitys*. Jyväskylä.

Nikula, Oscar 1946: *Suomenlinnan opas*. Helsinki.

Pettersson, L. 1968. Suomenlinnan arkkitehtuurin muistomerkkinä. Helsinki: Rannikkotyökistön upseeriyhdistys, 116–130.

Rancken, A. W. 1933: *Sveaborg, dess tillkomst och öden*. Helsinki.

Suomenlinnan kunnostus ja käyttö. Suomenlinnan hoitokunta. Helsinki 2010.

Suomenlinnan rakennusten historia 1997. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 17. Helsinki: Suomenlinnan hoitokunta.

Sipilä, P., Matikka, H., Lind, T., DeWan, R. ja Allonen, R. (toim.) 2007: *Suomenlinnan telakka ennen ja nyt*. Museovirasto. Lahti.

Talvio, P. 1980. Viaporin linnoitus ja sen tykistö Krimin sodasta vuosisadan vaihteeseen. *Sotahistoriallinen Aikakauskirja 1*. Helsinki: Sotahistoriallinen seura, 128-177.

Talvio, P. 1982. Viaporin linnoitus ja sen tykistö vuosisadan vaihteesta vallankumoukseen. *Sotahistoriallinen Aikakauskirja* 2. Helsinki: Sotahistoriallinen seura, 155-203.

Internet-lähteet

Helsingin kaupunki. Paikkatietopalvelut. <URL: ptp.hel.fi/ptpa/> Katsottu 2.12.2013.

Veijola-Reipas, R. 2008. Suomenlinnan arkeologinen selvitys. Museoviraston rakennushistorian osaston raportteja 19. Raportti sähköisessä muodossa pdf-tiedostona. Ladattavissa Museoviraston verkkosivuilta, kulttuuriympäristön tutkimusraportit rekisteristä <http://kulttuuriymparisto.nba.fi>

7. Kuvaluettelo

Kuva AKDG3646:4 kuvaaja John Lagerstedt, muut kuvat Vesa Laulumaa

- AKDG3646: Suomenlinna, Kustaanmiekka. Kuvan keskellä nurmialueella ja osittain nykyisten sorateiden kohdalla on vuoden 1748 kartan mukaan sijainnut pajarakennuksia. Kuvattu etelästä.
- AKDG3646:2 Suomenlinna, Kustaanmiekka. Ruotsin vallan ajalta peräisin olevat makean veden altaat edustavat myös alueen arkeologista potentiaalia. Kuvattu pohjoisesta.
- AKDG3646:3 Suomenlinna Kustaanmiekka. Ruutikellarin (A2) itäpuolella on vuoden 1749 kartan mukaan sijainnut seppien talo (Hus för Smederne), pajoja ja varasto. Kuvattu etelästä.
- AKDG3646:4 Suomenlinna Kustaanmiekka. Von Spångenin varustusta. Kuvattu kaakosta.
- AKDG3646:5 Suomenlinna Susisaari. 1970-luvulla puretun varastorakennuksen kivijalka Susisaaren kaakkoiskulmassa. Niemekkeellä on jo 1700-luvulla ollut rakennuksia, joiden käyttötarkoituksesta ei ole tietoa. Rakennusten jäännöksiä voi olla vielä säilyneinä myöhempien kerrosten alla.
- AKDG3646:6 Suomenlinna Susisaari. Susisaaren luoteisosassa, Bastioni Sethin länsipuolella on sijainnut vuoden 1750 kartan mukaan sairaalarakennuksia (Österbottniska sjukhusen). Nykyisin alue on rakentamatonta. Kuvattu etelästä.
- AKDG3646:7 Suomenlinna Susisaari. Piperin puisto. Alueella voi olla jäänteitä kontreskarppiin ja linnoitusluiskan rakentamiseen liittyen. Kirkon puiston lisäksi Piperin puisto olisi hyvä alue geofysikaalisten menetelmien kokeiluun maanalla olevien rakenteiden havaitsemiseksi. Kuvattu koillisesta.
- AKDG3646:8 Suomenlinna Susisaari. Maanalainen tunneli, jota käytettiin vedenpoistoon telakka-altaasta.
- AKDG3646:9 Suomenlinna Susisaari. Vuoden 2013 tutkimuksissa paljastui osia B42 Palmstiernan puretun osan rakenteista, jotka ovat peräisin 1700-luvulta. Rakenteet voivat olla hyvinkin lähellä maanpintaa, mutta silti näkymättömissä ennen arkeologisia tutkimuksia. Kuvattu etelästä.
- AKDG3646:10 Suomenlinna Iso Mustasaari. Vuonna 2012 tutkittiin rannan paaluvarustusta ja se saatiin ajoitetua 1800-luvun alkuun. Kohde on hyvä esimerkki rantavyöhykkeen arkeologisesta potentiaalista, joka on vielä huonosti selvitetty. Kuvattu etelästä
- AKDG3646:11 Suomenlinna Iso Mustasaari. Kirkon ja ns. Noakin arkin C54 välissä on sijainnut useita rakennuksia vuoden 1750 kartan mukaan. Kuvattu kaakosta.
- AKDG3646:12 Suomenlinna Iso Mustasaari. Vaasan kasarmin C83 kohdalla ja sen pihalla on sijainnut vuonna 1750 varasto. Kuvattu lännestä.
- AKDG3646:13 Suomenlinna Iso Mustasaari. Rakentamatonta osaa Suomenlinnan vankilan alueesta- Vuonna 2012 tehdyissä tutkimuksissa havaittiin vankilan alueella kulttuurikerroksia ja rakenteiden jäännöksiä, jotka edelsivät 1800-luvun puolivälissä rakennettua kasarmia. Aluetta voidaan pitää arkeologisesti potentiaalisena. Kuvattu pohjoisesta.
- AKDG3646:14 Suomenlinna Pikku Mustasaari. Nykyisen merisotakoulun luokkarakennuksen D12 (rakennettu vuonna 1846) kohdalla ja edustalla on sijainnut vuonna 1752 rakennettu tykistöverstas. Kuvattu koillisesta.
- AKDG3646:15 Suomenlinna Pikku Mustasaari. Alun perin saunaksi rakennetun D 22:n pohjoispuolella on vuoden 1806 kartan mukaan sijainnut laituri. Nykyään alue on rakentamatonta täyttömaata. Kuvattu idästä.
- AKDG3646:16 Suomenlinna Pikku Mustasaari. Pikku-Mustasaaren pohjoisosaan suunniteltiin laboratorioraveliinia. Varustuksesta valmistui vain perustus, jonka jäännöksiä voi olla jäljellä. Kuvattu idästä.
- AKDG3646:17 Suomenlinna Länsi-Mustasaari. Jo 1700-luvulla rakennettujen kasarmien ja upseeripaviljongin (E3-5) piha-alueella on vuoden 1749 kartan mukaan sijainnut paja ja hiilivarasto. Kuvattu idästä.
- AKDG3646:18 Suomenlinna Länsi-Mustasaari. Kasarmin E5 pohjoispuolella on sijainnut sairaala vuoden 1753 kartan mukaan. Kuvattu pohjoisesta.
- AKDG3646:19 Suomenlinna Lonna. Lonna kuvattuna lounaasta.
- AKDG3646:20 Suomenlinna Kustaanmiekka. Kuninkaanportti. Kuvattu idästä.

Selitteet ruotsalaiskauden aikaisten rakenteiden numerointiin. John Lagerstedt 2013.**A KUSTAANMIEKKA**

001-A

Paja (Smedia). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Rakennus näkyy päiväämättömässä ja ilman signeerausta olevassa piirrosluonnoksessa, joka on todennäköisesti A. E. Geten tekemä 1760-luvulta (0406:12:042:B:137a "Gustafssvärd från Vargö s.v. udde."). Paikka on nykyään rakentamaton. Nykyään kohdalla on avokallioalue, jonka päällä on ohut multa-/turvekerros.

002-A

Paja (Smedia). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Rakennus näkyy päiväämättömässä ja ilman signeerausta olevassa piirrosluonnoksessa, joka on todennäköisesti A. E. Geten tekemä 1760-luvulta (0406:12:042:B:137a "Gustafssvärd från Vargö s.v. udde."). Nykyään kohdalla on soratie ja nurmikko.

003-A

Paja (Smedia). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Rakennus näkyy päiväämättömässä ja ilman signeerausta olevassa piirrosluonnoksessa, joka on todennäköisesti A. E. Geten tekemä 1760-luvulta (0406:12:042:B:137a "Gustafssvärd från Vargö s.v. udde."). Nykyään kohdalla on soratie ja nurmikko.

004-A

Varasto (Material bod) . Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Rakennus ilmeisesti näkyy päiväämättömässä ja ilman signeerausta olevassa piirrosluonnoksessa, joka on todennäköisesti A. E. Geten tekemä 1760-luvulta (0406:12:042:B:137a "Gustafssvärd från Vargö s.v. udde."). Kohde häviää kartalta 1753 (0406:12:042:A:017 1753). Sijaitsee nykyisin rakentamattomalla alueella.

005-A

Seppien talo (Hus för Smederne). Näkyy ensimmäisen rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Sijaitsee nykyisin rakentamattomalla alueella.

006-A

Paja (Smedia). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Sijaitsee nykyisin rakentamattomalla alueella.

007-A

Varasto (Material bod). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Sijaitsee nykyisin rakentamattomalla alueella.

008-A

Hiilivarasto (Kålhus af bräder). Lautarakenteinen varasto näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Kohdalla on nykyisin ruutikellari A 2.

009-A

Hiilivarasto (Kålhus). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Rakennus ilmeisesti näkyy A. E. Geten 1764-65 maalaamassa akvarellissa joka esittää Kustaanmiekkää Vallisaaren suunnasta nähtynä. Kohdalla on nykyään voimakkaasti pengerrytetyn rinne sekä sorateitä ja kivistä tehtyjä pengerrytysmuureja.

010-A

Komendantin talo (Provisionell komendants hus). Näkyy ensimmäisen kerran vuoden rakennustöiden tilannetta 1750 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:B:021 1750; Kra 0406:12:042:B:023 1750; Kra 0406:12:042:B:047 1751; Kra 0406:12:042:A:014 1752.) Kaksikerroksinen komendantintalo oli tehty hirsistä ja siinä oli viisi huonetta ja keittiö (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 16). Se on näkynyt muurinharjojen yli Kustaanmiekan saaren jokaiselta puolelta katsottaessa. (Geten akvarellit n. 1764 – 65; Geten päiväämättömät ja ilman signeerausta olevat luonnokset: Kra 0406:12:042:B:137a "Gustafssvärd från Vargö s.v. udde."; Kra 0406:12:042:B:137b "Gustafssvärd från tenaljen å Skanslandet.") Nykyään paikalla on bastioni Carpelanin A 5a kivetty piha ja mahdollisesti pihanurmi.

Komendantintalosta on laadittu Krigsarkivetin kokoelmissa kaksi rakennuspiirrosta, joiden huonejärjestelyt eivät sovi karttapiirroksissa esitettyyn pohjaratkaisuun (0406:12:042:B:060½ 1752; Kra 0406:12:042:B:068:A /1767/).

011-A

Palokalustovaja nro 3 (Spruthuset No 3). Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1799. (Kra 0406:12:042:A:062 1799.) Kohdalla nykyään rakentamatonta maastoa ja avokalliota.

012-A

Makeanveden allasta ympäröivät kivimuurit. Rakennustyöt aloitettiin todennäköisesti 1767. Altaan keskellä oli aluksi puupilareilla seisova, tuulivoimalla toimiva vesipumppu. (Kra 0406:12:042:B:074a 1770.) Vuonna 1773 tuulivoimalla toimiva pumppulaitos rakennettiin altaan lounaispuolelle ja viimeistään tässä vaiheessa allas peitettiin puukatteella. (Kra 0406:12:042:B:078c 1773; Kra 0406:12:042:B:119 1792.)

013-A

Tenalji Bethun. Tenalji yhdisti rantavarustuksen ja kontregardi Hopen. Ampumatasanteella varustettu puolustusmuuri rakennettiin joskus vuosien 1750 – 1753 aikana. Sitä vahvistettiin ja korotettiin vuonna 1857. Myöhemmin varustus jäi pohjoisosastaan rantapatterin nro IV alle. (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 31-32.) Tenaljin pohjoispäässä oleva Kontregardi Hoppe rakennettiin 1751 – 1756. Sen eteläkärjessä tapahtui sortuma 1865 ja kontregardi purettiin 1877. Se rakennettiin kokonaan uudelleen 1980 – 1983. (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 28.) Tenalji Bethunin pohjoisosan kohdalla on nykyään hiekkavalleja sekä soratie.

014-A

Traverssi Bethun. Rakennettu 1754. Kahdella tiiliholvilla varustettu traverssi peitettiin 1878 maalla ja maapeitettä vahvennettiin vielä 1880. Traverssi Bethuniin sijoitettiin 1948 – 1950 rakennustöiden aikana ravintola Walhallan lämpökeskus C 24.

015-A

Sivumuuri Kyhlenbeck – Boije. Tenalji Kyhlenbeckin sivumuurit valmistuivat vuoteen 1754 mennessä. 1870-luvulla avattiin muuriin leveä kulkuaukko, jonka kohdalla on nykyään soratie. (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 29.)

016-A

Kurtiini Lantingshausen – Carpelan. Bastioni Lantingshausen rakennettiin 1748 – 1750 ja samaan aikaan valmistui myös bastioni Carpelan. Bastioneja yhdisti kiväärigalleria, joka jäi keskeneräiseksi ja katettiin puukatolla. Kiväärigalleria sortui vähitellen ja muodostui venäläisellä kaudella lopulta maakasaksi. Bastioni Lantingshausenin vasemmassa siivessä sijainnut holvattu kasematti ja kivääriaukoilla varustettu huonetila ovat myös hävinneet kulkureitin avaamisen yhteydessä ilmeisesti vuonna 1878. (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 20 ja 23.) Kohdalla on nykyään soratie ja kiväärigallerian kohdalla ruohottunut maakumpu, josta erottuu työstettyjä kiviä.

017-A

Bastioni Carpelan. Rakennustyöt olivat käynnissä 1748 – 1750. Vuonna 1900 avattiin leveä kulkuyhteys bastionin pihalle purkamalla sen oikeasta siivestä yksi kasematti. (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 16 ja 20.) Kohdalla on nykyään soratie.

018-A

Von Spångenin ulkovarustus. Ulkovarustukseen kuuluivat glasiisi sekä pohjoispäässä sijaitseva maapatteri. Ne olivat viimeisteleättömiä vielä 1766 ja valmistuivat ilmeisesti 1780-luvulla. Glasiisin päälle rakennettiin 1878 tykistön varasto, jonka pohja on edelleen näkyvissä. Pohjoisosan maapatterin rakenteet ovat myös näkyvissä. (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 20.)

019-A

Rantapenkereen muuri. Näkyy kartalla ensimmäisen kerran 1762. (Kra 0406:12:042:A:025 1762.) Muurin eteläosa on jäänyt soratien tai pengerryksen alle.

020-A

Carpelanin vallihauta. Rakennustyöt alkoivat 1750. Vallihaudan reunalle rakennettiin tykistön varasto 1878, jonka pengerrykset täyttivät osan vallihaudan itäosasta. (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 20.) Vallihaudan eteläpää on täytetty mahdollisesti samaan aikaan. Täyttömaa peittää vallihaudan eteläpäässä olevan kaponieeri von Spångenin kivääriaukoilla ja sisäänkäynnillä varustetun ulkoseinän.

B SUSISAARI

001-B

Hiilivarasto (Kålbod) (Kra 0406:12:042:A:008 1749). Ei näy enää kartalla 1752 (Kra 0406:12:042:A:014 1752). Samalle kohdalle on merkitty rakennus vuoden 1797 kartalla (0406:12:042:A:060 1797). Kohdalla on nykyään venetelakan betonisia rakenteita.

002-B

Varasto (Material bod af bräder). Laudoista rakennettu varasto näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Se ei näy kartalla enää 1752 (Kra 0406:12:042:A:014 1752). Kohdalla on nykyään osittain Suuren Palmstjärnan B 42a bastioni ja sen pihamaa. Ks. myös rakenne 039-B.

003-B

Varasto (Magasin). Näkyy keskeneräiseksi merkittynä ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Katoaa kartalta (Kra 0406:12:042:A:017). 1753 Kohdalla on nykyään traverssi Adlerfeltin B 1 pohjoispää ja mahdollisesti pihamaa.

004-B

Varasto (Material bodar af bräder). Laudoista rakennettu varasto näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Ei näy enää kartalla 1752 (Kra 0406:12:042:A:014 1752). Sijainti on epäselvä. Rakennus on saattanut sijaita nykyisen bastioni Höpkenin (B 6) tai telakka-altaan kohdalla. Ks. myös rakenne 040-B

005-B

Varasto (Material bodar af bräder). Laudoista rakennettu varasto näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Ei näy kartalla enää 1752 (Kra 0406:12:042:A:014 1752). Sijainti on epäselvä. Nykyisin kohdalla on Paikallismajurin talo B 37 tai sen pihamaa.

006-B

Tuulimylly (Wäderqvarn). Ns. Thunbergin mylly. Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Purettiin 1854 (Hirn 1948, 44).

007-B

Varasto (Material gård). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 1750 kuvaavassa kartassa. (0406:12:042:A:010b 1750.) Ei näy kartassa enää 1756 (Kra 0406:12:042:A:020 1756). Kohdalla on nykyään raveliini Hyvä omatunto B 47 ja mahdollisesti soratietä.

008-B

Varastoalue (Material gård). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 1750 kuvaavassa kartassa. (0406:12:042:A:010b 1750.) Kohdalla on nykyään raveliini Hyvä omatunto B 47 ja mahdollisesti soratietä.

009-B

Hårlemanin paviljonki (Pavillon / Hårlemans Pavillon). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 1750 kuvaavassa kartassa. (0406:12:042:A:010b 1750.) Kaksikerrokseksi suunniteltu muurattu rakennus, jonka korkea kiviperustusta oli muurattu osittain valmiiksi 1751 (Kra 0406:12:042:C:026 1751). Paviljonki

häviää kartalta 1754. Kohdalla on nykyään ainakin osittain Varuskuntakasarmi B 28. Osa kohteesta voi olla varuskuntakasarmien pohjoisen puoleisen pihamaan kohdalla.

010-B

Pålhemin paviljonki (Pavillon / Pålhems Pavillon). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 1750 kuvaavassa kartassa. (0406:12:042:A:010b 1750; 0406:12:042:A:014 1752.) Paviljonki oli muurattu, kaksikerroksinen rakennus, jossa oli korkea harmaakivinen perusta (Kra 0406:12:042:C:055 1753). Pålhemin paviljonki muodosti myöhemmin länsipään sen yhteyteen 1759 aloitetusta varuskuntakasarmista (Kra 0406:12:042:C:074 1761.) Kohdalla on nykyään ainakin osittain Varuskuntakasarmi B 28. Osa rakennuksesta voi olla pohjoisen puoleisen pihamaan kohdalla.

011-B

Varasto (Material bod). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 1750 kuvaavassa kartassa. (0406:12:042:A:010b 1750.) Katoaa kartalta 1752. Kohdalla on nykyisin Varuskuntakasarmien B 28 pohjoispuolella olevan harjoituskentän itäreunassa.

012-B

Rakennus (mithus). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 1750 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:010b 1750.) Ei näy kartassa enää 1756 (Kra 0406:12:042:A:020 1756). Kohdalla on nykyisin vaja B 35.

013-B

Rakennus. Päärakennus ja kaksi piharakennusta rajatulla pihalla. Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 1750 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:010b 1750.) Kohdalla on nykyisin puistoa ja soratie.

014-B

Varasto (Material bod). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 1750 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:010b 1750.) Katoaa kartalta 1752. Kohdalla on nykyisin Ehrensvärdin hauta.

015-B

Paja (Smedia myös Provisionsel Smedia). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 1750 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:010b 1750.) Katoaa kartalta 1753 (Kra 0406:12:042:A:017 1753). Nykyään kohdalla on nurmikenttää, tukimuuri ja soratie.

016-B

Sairaala (Österbotniska sjukhusen). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 1750 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:010b 1750.) Katoaa kartalta 1753 (Kra 0406:12:042:A:017 1753). Vuoden 1797 kartalla kohdalla näkyy rakennus, joka saattaa olla sama tai uudisrakennus (Kra 0406:12:042:A:060 1797). Nykyään kurttiini Hamilton – Polhem seinustan länsipuolella rakentamattomalla alueella.

017-B

Sairaala (Österbotniska sjukhusen). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 1750 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:010b 1750.) Katoaa kartalta 1753 (Kra 0406:12:042:A:017 1753). Nykyään Pappilan B 24 edustalla, rakennuksen itäpuolella. Mahdollisesti soratien ja nurmikenttien alla.

018-B

Kalkkiuuni (kalkugn). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Ei näy enää kartalla 1752 (Kra 0406:12:042:A:014 1752). Kohdalle on myöhemmin louhittu kaleeritelakan allas.

019-B

Puusepänerstas (Snickare värkstad). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 1750 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:010b 1750.) Katoaa kartalta 1752. Nykyisen telakka-alueen kohdalla.

020-B

Ruutikellari. Rakennustyöt on toteutuneina merkitty vuoden 1776 karttaan (Kra 0406:12:042:A:037 1776.) Rakennus tuhoutui räjähdyksessä 1808 (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 70). Kohdalla on nykyisin urheilukenttä.

021-B

Rakennus. Käyttötarkoituksesta ei ole tietoja. Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1797. (Kra 0406:12:042:A:060 1797.) Kohdalla on nykyään tiheää vesakkoa.

022-B

Rakennus. Käyttötarkoituksesta ei ole tietoja. Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1797. (Kra 0406:12:042:A:060 1797.) Nykyään kohdalla on tiheää vesakkoa sekä osittain myöhemmin rakennetun varastorakennuksen perusta.

023-B

Rakennus. Käyttötarkoituksesta ei ole tietoja. Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1797. (Kra 0406:12:042:A:060 1797.) Nykyään kohdalla on tiheää vesakkoa sekä osittain myöhemmin rakennetun varastorakennuksen perusta.

024-B

Rakennus. Käyttötarkoituksesta ei ole tietoja. Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1797. (Kra 0406:12:042:A:060 1797.) Nykyään kohdalla soratie ja rakentamatonta aluetta.

025-B

Vartiosto (Corps de Garde). Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1797. (Kra 0406:12:042:A:060 1797.) Vartiostorakennuksen relaatiopirroksessa vuodelta 1796 on esitetty yksikerroksinen, viisihuoneinen (eteinen mukaan lukien) rakennus, jossa on kaksi uunia (Kra 0406:12:042:C:355 1796). Nykyään kohdalla on puisto Tykistölahden pohjukassa.

026-B

Käymälä (Latrine). Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1797. (Kra 0406:12:042:A:060 1797.) Kohdalla on nykyään nurmea ja puita kasvava piha-alue Varuskuntakasarmin B 28 itäpään takana.

027-B

Vickmans huset. Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1797. (Kra 0406:12:042:A:060 1797.) Nykyään kohdalla on rakentamaton alue avokalliolla bastioni Polhemin taustalla.

028-B

Rakennus. Käyttötarkoitus tuntematon. Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1797. (Kra 0406:12:042:A:060 1797.) Sijaitsee kaponieeri Hamiltonin läntisen seinän edessä.

029-B

Rakennus. Käyttötarkoitus tuntematon. Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1797. (Kra 0406:12:042:A:060 1797.) Saattaa olla sama rakennus kuin 016-B. Nykyään kodalla on nurmikenttää.

030-B

Rakennus. Käyttötarkoitus tuntematon. Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1797. (Kra 0406:12:042:A:060 1797.) Nykyään kodalla on laivatelakan varikkoalue.

031-B

Rakennus. Käyttötarkoitus tuntematon. Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1797. (Kra 0406:12:042:A:060 1797.) Nykyään kodalla on Susisaaren rantapatteri nro I.

032-B

Vartiosto (Corps de Garde). Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1797. (Kra 0406:12:042:A:060 1797.) Kohdalla on nykyään tie ja puistoa.

033-B

Tykistövaja. Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1798. Vaja oli kaksikerroksinen ja katto oli tehty laudoista. Rakennus vaurioitui Viaporin pommituksessa 1855 ja se purettiin perustuksiaan myöten 1878. Kohdalla on nykyään vuonna 1881 valmistunut vaja B 52, joka rakennettiin 1700-luvun perustusten päälle. (Kra 0406:12:042:A:061 1798; Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 101.)

034-B

Myyntimakasiini (Försäljnings magazin). Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1798. (Kra 0406:12:042:A:061 1798.) Kohdalla on nykyään vuonna 1881 rakennettu vaja B 33, (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 75).

035-B

Rakennus. Käyttötarkoituksesta ei ole tietoja. Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1798. (Kra 0406:12:042:A:061 1798.) Nykyään kodalla on laivatelakan varikkoalue.

036-B

Rakennus. Käyttötarkoituksesta ei ole tietoja. Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1798. (Kra 0406:12:042:A:061 1798.) Nykyään kodalla on laivatelakan varikkoalue.

037-B

Palokalustovaja nro 2 (Spruthuset No 2). Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1799. (Kra 0406:12:042:A:062 1799.) Kohdalla on nykyään harjoituskenttä.

038-B

Palokaluustovaja nro 1 (Spruthuset No 1). Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1799. (Kra 0406:12:042:A:062 1799.) Kohdalla on nykyään vaja B 4.

039-B

Kalkkivarasto (Kalkbod). Näkyy relaatiopiirroksessa vuodelta 1750. (Kra 0406:12:042:C:002 1750.) Kyseessä saattaa olla sama rakennus kuin kohde 005-B, joka on digitalisoitu epätarkemmasta, suurimittakaavaisemmasta kartasta.

040-B

Sauna (Badstugan). Näkyy ensimmäisen kerran relaatiopiirroksessa vuodelta 1750. (Kra 0406:12:042:C:002 1750.) Kyseessä saattaa olla sama rakennus kuin kohde 004-B, joka on digitalisoitu epätarkemmasta, suurimittakaavaisemmasta kartasta. Sijaitsee nykyisin kaleeritelakan altaan ja sen laidan kohdalla.

041-B

Kivitäyttö merenlahden suulla. Merkitty relaatiopiirrokseseen 1751. (Kra 0406:12:042:C:012 1751; Kra 0406:12:042:C:013 1751).

042-B

Varuskuntakasarmi (Garnizons Cazern). Perustustyöt aloitettiin ilmeisesti 1757 ja 1759 rakennus oli kohonnut mansardikerrokseen asti. Kolmikerroksisen (ullakkokerros mukaan lukien) rakennuksen länsipään muodosti jo 1750 aloitettu Pälheimin paviljonki (ks. kohde 010-B). (Kra0406:12:042:A:022 1757; Kra 0406:12:042:A:023 1759; Kra 0406:12:042:C:074 1761.) Varuskuntakasarmi vaurioitui Viaporin pommituksessa 1855 ja se purettiin osittain käyttökuntoon kunnostettuna vuonna 1866. Samalla paikalla on nykyään kasarmi B 28, joka rakennettiin vuosina 1866 – 68 (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 68).

043-B

Kivitäyttö. Näkyy kartalla 1757. (Kra 0406:12:042:A:022 1757.) Kohdalla on nykyään Amiraalintalo B 23.

044-B

Tenalji Bruce. Näkyy kartalla ensimmäisen kerran 1753. (Kra 0406:12:042:A:017 1753.) Kohdalla on nykyään soratietä ja puistikkoa.

045-B

Kaponieeri Adlerfelt. Näkyy kartalla ensimmäisen kerran 1753. Louhintatyöt aloitettiin ilmeisesti jo 1751 (Kra 0406:12:042:A:013 1751; Kra 0406:12:042:A:017 1753.) Varustus oli rakennettu kiinni Traverssi Adlerfelttiin. Kaponieeri Adlerfeltin viimeiset osat purettiin 1878 (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 40). Kohdalla on nykyään puistikkoa ja soratietä.

046-B

Bastioni Stiernstedt. Rakennustyöt on aloitettu 1751 (Kra 0406:12:042:A:013 1751.) Kohdalla on nykyään teiden ympäröimä, kallioinen maastonkohouma, jonka päällä on Viaporin kapinassa 1906 surmatun eversti Notaran muistokivi.

047-B

Kurtiini Stjärnstedt – Taube. Työt aloitettiin patomuurin rakentamisella 1751, jonka päällä kurtiin puolustusmuuri sijaitsi. (Kra 0406:12:042:A:013 1751.) Kohdalla on nykyään Dementjevin sauna B 10 sekä telakan varikkoaluetta.

048-B

Bastioni Taube. Rakennustyöt aloitettiin 1751. (Kra 0406:12:042:A:013 1751.) Bastionin vasemman eli itäisen siiven eteläpää purettiin nosturiradan tieltä 1930-luvulla ja länsiosan oikea siipi vuonna 1948 (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 48-49).

049-B

Siksak-varustus Taube – Cedercreutz (Zigzaquen). Rakennustyöt alkoivat 1755. (Kra 0406:12:042:A:019 1754; Kra 0406:12:042:C:083 1764). Kohdalla on nykyään ammusvalimo B 13, joka rakennettiin 1871 sekä valimon takapihan pihamaata (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 50).

050-B

Bastioni Cedercreutz. Rakennustyöt aloitettiin 1751 (Kra 0406:12:042:A:013 1751.) Bastionin säilyneestä vasemmasta siivestä muokattiin 1863 rantapatteri (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 46). Nykyään paikalla on patterin ruutikellari B 7 ja tykistöväja B 16 sekä telakan varikkoaluetta.

051-B

Bastioni Hamilton. Oikea siipi ja kylki muurattiin 1764. Bastioniin liittyvä laivatelakan porttimuuri oli valmistunut jo aikaisemmin. (Kra 0406:12:042:A:027a 1764.) Bastionin oikea kylki ja siipimuuri purettiin telakan uudelleenrakennustyön aikana vuosina 1916 – 1917 (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 62-63). Kohdalla on nykyään puistikkoa ja tasattua maata telakka-altaan vierustalla.

052-B

Tenalji Casimir Wrede. Varustus rakennettiin vuosina 1751 – 1788. Tenalji muokattiin 1830, 1860 ja 1870-luvuilla jolloin sen kohdalla sijaitsi rantapatteri. Nykyään tenalji on raunioituneena. (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 96 – 97.)

053-B

Kaponieeri Casimir Wrede. Kasemattoitu varustus rakennettiin vuosina 1751 – 1788. Tenalji Casimir Wredeä ja samalla todennäköisesti myös kaponieeria muokattiin 1830, 1860 ja 1870-luvuilla jolloin paikalla sijaitsi rantapatteri. (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 96 – 97.) Nykyään kohdalla on kaponieerin muotoinen maakumpu.

054-B

Täyttömaa. Näkyy kartalla 1757. (Kra 0406:12:042:A:022 1757.) Nykyisin kasarmin B-28 eteläpuolella.

055-B

Kontreskarppi. Bastonirintaman etuvarustuksen muodostama kivimuuri, jonka eteen oli suunniteltu linnoitusluiska. Maarakenteisen luiskan rakentamisen toteutumisesta ei ole tietoja. Se on saattanut jäädä

rakentamatta koska maasto kohoaa nykyisin kontreskarpi edessä. Näkyy kartalla 1757 (Kra 0406:12:042:A:022 1757.) Kohdalla on nykyään Piperin puisto.

056-B

Kontreskarppi. Etuvarustukseen liittyvä kivimuuri. Näkyy kartalla 1757 (Kra 0406:12:042:A:022 1757). Muurin kohdalla on nykyään huvila-alue.

057-B

Kurtiin Ekeblad – Seth. Rakennustyöt aloitettiin 1751 räjäytystöillä. (Kra 0406:12:042:A:013 1751.) Purettiin 1830-luvulla (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 53).

058-B

Bastioni Ekeblad. Rakennustyöt aloitettiin 1750. (Kra 0406:12:042:A:010a 1750.) Bastioni vaurioitui Viaporin pommituksessa 1855 ja sen rauniot purettiin 1881, jolloin sen kohdalle valmistui osittain Sininen talo B 39. (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 81.) Bastioni on sijainnut osin nykyisen saunan ja halkovan B 36 ja B 38 sekä pihamaiden ja kulkuväylien kohdalla.

059-B

Ekebladin paviljonki. Rakennettu 1751 – 1756. Rakennuksessa sijaitsi komendantin asunto, kanslia ja piirtämötila. Rakennus vaurioitui Viaporin pommituksessa 1855 ja sen eteläpää purettiin korjauskelvottomana. (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 82.) Kohdalla on nykyään soratie ja nurmikkoa.

060-B

Kurtiini Palmstjärna – Ekeblad. Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1750 (Kra 0406:12:042:A:011 1750.) Kohdalla on nykyään puistikkoa.

061-B

Paikallismajurintalon pohjoinen flyygeli. Rakennettu 1753 – 1756. (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 79.) Paikalla on nykyään pihanurmea ja perustusten jäännöksiä.

062-B

Varuskuntapaviljonki (Garnizons Pavillionen). Paviljonki oli rakennettu bastioni Pålhemin oikean siiven päälle ja peitti siivestä lähes puolet. Rakennus oli kaksikerroksinen ja muurattu tiilestä. Rakennustyöt alkoivat 1763. Varuskuntapaviljonki purettiin 1864 pohjakerrosta lukuun ottamatta, ja raunion päälle rakennettiin rantapatteri. (Kra 0406:12:042:C:099 1766; Kra 0406:12:042:C:133 1770; Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 97-100.)

063-B

Bastioni Palmstjärnan purettu osa. Rakennettu 1749 – 1752. Palmsjärnan vasemmasta siivestä purettiin 1774 – 1775 yksi kasematti ja toinen kasematti jäi osaksi bastioni Hyveen kylkeä. (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 84.) Kohdalla on nykyään soratie.

064-B

Kurtiini Hårleman – Kunnia. Bastionin rakennustyöt tehtiin 1750 – 1753 mutta kurtiini Hårleman – Kunnia jäi keskeneräiseksi ja siihen tehtiin vielä muutostöitä. Venäläiset räjäyttivät kurtiinissa olevan porttirakennuksen 1880 ja seuraavana vuonna purettiin pois kurtiinin loput osat. (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 72.) Kohdalla on nykyään soratie ja nurmikkoa.

065-B

Telakan vedentyhjennystunneli (Rännan från Hestpumpen). Tenalji von Fersenin pumppuhuoneen rakentaminen alkoi 1759. Vuoteen 1761 mennessä oli saatu kaksi 8 m syvää kaivoa valmiiksi, joista vesi johdettiin puista kourua pitkin holvattuun maalla peitettyyn käytävään. Vesikanavan länsiosa, bastioni Sethin ulkoseinästä Pålhem – Hårleman kurtiiniin on merkitty kartalle ensimmäisen kerran 1762 avonaisena ojana. Vuoden 1763 kartassa tunneli on merkitty muuratuksi bastioni Sethin alta tenalji von Fersenin pumppuhuoneeseen. Vuonna 1770 rakennettiin kurtiinin Pålhem – Hamilton eteläpään navetta. Tunneli kulkee kurtiinin porttikäytävän alla. Avonainen kallioon louhittu oja bastioni Sethin ja kurtiinin Pålhem – Hamilton välillä katettiin vuosina 1780 – 1781. Tunnelin katossa olevin kolmen tuuletusaukon/tarkistuskaivon suojarakenteet valmistuivat 1783. Ne sijaitsevat nykyisin kasvimaalla bastioni Sethin eteläpuolella. Kahden läntisimmän tuuletusaukon/tarkistuskaivon välissä on sortuma.

Tunnelin loppupään johtaminen kurtiinista Pålhem – Hamilton läheisen merenlahden rantaan on toteutettu katettuna ilmeisesti Venäjän vallan aikana. Tunnelin sijaintipaikasta kurtiinin länsipuolella ei ole tarkkoja tietoja vaan se perustuu rannalle olevan, kaltereilla varustetun purkausaukon sijaintiin. (Kra 0406:12:042:A:025 1762; Kra 0406:12:042:A:026 1763; Kra 0406:12:042:C:076 1763; 0406:12:042:C:078 1763; 0406:12:042:C:144 1770; Kra 0406:12:042:A:046 1780; Kra 0406:12:042:A:048 1781; Kra 0406:12:042:C:322 1783; Jussi Kivi, suullinen tiedonanto 18.12.2013).

066-B

Telakan porttimuureja. Näkyvät kartalla ensimmäisen kerran 1753. (Kra 0406:12:042:A:018 1753.) Kohdalla on nykyään laivatelakan ja kaleeritelakan välinen sulkuportti sekä laivatelakan allas.

067-B

Kaivo. Merkitty relaatiopiirrokseseen vuodelta 1783. (Kra 0406:12:042:C:321 1783.) Kohdalla on nykyään urheilukenttä.

068-B

Merenlahden täyttämiseen liittyviä patorakennelmia sekä maatäyttö. (Kra 0406:12:042:C:321 1783.) Kohdalla on nykyään urheilukenttä ja soratietä.

069-B

Kenraalintalo. Rakennettu 1761 – 1770. Nelikerroksinen kivirakennus. Rakennus liittyi Ekebladin paviljonkiin matalilla siipirakennuksilla. Rakennus tuhoutui Viaporin pommituksessa 1855. (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 72.) Kohdalla on nykyään puistikkoa ja soratie.

C ISO MUSTASAARI

001-C

Paja (Smidia af bräder). Lautarakenteinen varasto näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Ei näy kartalla enää 1754 (Kra 0406:12:042:A:019 1754). Nykyään kohdalla on kaakkoinen bastionilinja ja rantavarustus C 89.

002-C

Ruutivarasto (Kruthus). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Kohdalla on puiston nurmikenttää ja soratietä.

003-C

Varasto (Materialbod). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Rakennus on merkitty panimoksi (Bryggerie) 24.11.1753 piirrettyyn karttaan (Kra 0406:12:042:A:018 1753). Nykyisin kohdalla on nostotelakan konehuone/verstas C 39.

004-C

Varasto (Materialbod). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Nykyisin kohdalla on nostotelakan konehuoneen/verstaan C 39 pihamaa.

005-C

Paviljonki (Pavillon). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Nykyisin kohdalla on ainakin osittain kruunulinna Ehrensvärdin puolustusrintamaosa C 31.

006-C

Leipomo (Bagerie). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Merkitty 31.8.1748 piirroksen upseereiden parakiksi (0406:12:042:E:002). 1748.) Nykyisin kohdalla on kruunulinna Ehrensvärdin puolustusrintamaosa C 31 ja sen itäpuolella oleva kenttäkivetty kulkuväylän reuna.

007-C

Kasarmi (Casern). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Nykyisin kohdalla on puistoa asuinrakennus Nooakin arkin C 54 länsipuolella.

008-C

Käymälä (Latrin). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Katoaa kartalta 1753 (Kra 0406:12:042:A:017 1753). Nykyisin kohdalla on kruunulinna Ehrensvärdin itäinen siipirakennus C 40.

009-C

Varastointialue ja vaja (Materialgård och bod). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Nykyisin kohdalla on kruunulinna Ehrensvärdin itäinen siipirakennus C 40.

010-C

Sauna (Badstugu för Biörneborgs Regim). Tarkoitettu Porin rykmentille. Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Katoaa kartalta 1753 (Kra 0406:12:042:A:017 1753). Kohdalla on nykyään ilmeisesti osittain varasto C 2.

011-C

Varasto (Materialbodan). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 1750 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:010b 1750.) Kohdalla nykyään Suomenlinnan kirkon C 43 ja Nooakin arkin C 54 välinen puisto.

012-C

Varasto (Materialbodan). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 1750 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:010b 1750.) Kohdalla nykyään Suomenlinnan kirkon C 43 ja Nooakin arkin C 54 välinen puisto.

013-C

Varasto (Materialbodan). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 1750 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:010b 1750.) Kohdalla nykyään Suomenlinnan kirkon C 43 ja Nooakin arkin C 54 välinen puisto.

014-C

Varasto (Materialbodan). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 1750 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:010b 1750.) Kohdalla nykyään Soittokunnantalon C 76 ja soittokunnantalon saunan ja vajan C 76a ja 76b rakennukset sekä niiden välinen alue.

015-C

Varasto (Materialbodan). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 1750 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:010b 1750.) Kohdalla on nykyään Vaasan kasarmi (C 83) ja sen pihamaa.

016-C

Käsityöläisten kasarmi (Handivärks casern). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 1750 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:010b 1750.) Kohdalla on nykyään työsiirtolan rakennukset C 94 ja 95 sekä niiden keskelle jäävä pihamaa.

017-C

Rakennus. Pienikokoinen rakennus on merkitty töiden edistymistä 1750 kuvaavaan karttaan. (Kra 0406:12:042:A:010b 1750.) Kohdalla sijaitsee nykyään rakentamaton kohta puretun C 95 rakennuksen itäpuolella, joka on valtaosaltaan teiden ympäröimää avokalliota.

018-C

Rakennus. Rannan tuntumassa oleva pienikokoinen rakennus. Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 1750 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:010b 1750.) Katoaa kartalta 1753 (Kra 0406:12:042:A:017 1753). Kohdalla on nykyään varikkoalue, joka on tasattu ja johon on mahdollisesti tuotu lisämaata.

019-C

Sairaala (Biörneborgs Siukhus). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 1750 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:010b 1750.) Rakennus on merkitty makasiiniksi (Magazin) 24.11.1753 piirrettyyn karttaan (Kra 0406:12:042:A:018 1753). Kohdalla on nykyään Rantakasarmi C 1.

020-C

Markenteri (= kanttiini, myyntikoju). Näkyy kartassa 1748. (Kra 0406:12:042:E:002 1748.) Myöhemmin kohdalle on merkitty laivatelakan rakennus (Stället för Skeppshwarf) joka näkyy rakennustöiden tilannetta vuonna 1753 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:018 1753.) Nykyisin kohdalla on kruunulinna Ehrensvärdin puolustusrintamaosa C 31 ja sen itäpuolella oleva kenttäkivetty kulkuväylän reuna.

021-C

Lautaparakki (Bräd baraquen). Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1797. (Kra 0406:12:042:A:060 1797.) Kohdalla on nykyään tie ja puistoa.

022-C

Käymälä (Latrine). Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1797. (Kra 0406:12:042:A:060 1797.) Kohdalla on nykyään tie ja puistoa.

023-C

Vartiosto (Corps de Garde). Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1797. (Kra 0406:12:042:A:060 1797.) Kohdalla on nykyään puisto.

024-C

Palokalustovaja nro 4 (Spruthuset No 6). Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1799. (Kra 0406:12:042:A:062 1799.) Kohdalla on nykyään pihamaata.

025-C

Kaponieeri nro 2 (Caponieren no 2). Rakentaminen aloitettiin 1787. (Kra 0406:12:042:E:134 1787.) Kohdalla on nykyään Rantakasarmi C 1.

026-C

Vinkkelitalo (Winkkel huset). Näkyy kartalla ensimmäisen kerran 1756. (Kra 0406:12:042:A:020 1756.) Kohdalla on nykyään tykistön maneesi C 77 ja C 81.

027-C

Kiväärigalleria. Rakennettu 1753 – 1756. Itäinen osa purettiin 1872 ja jäljelle jääneen länsiosan rannan puoleinen muuri peitettiin maalla. (Suomenlinnan rakennusten historia 1977, 191.) Kohdalla on nykyään soratietä ja nurmikkoa.

028-C

Rantavarustuksen tukimuuri. Rakennustyöt alkoivat 1753. (Kra 0406:12:042:A:017 1753.). Patterin vallikäytävä täytettiin tähän muuriin saakka 1830 (Suomenlinnan rakennusten historia 1977, 189.) Osa muurista on edelleen näkyvässä ja osa maanpinnan alla.

029-C

Tukimuuri. Rakennettu 1773. Vallikäytävän taaempi tukimuuri. (Kra 0406:12:042:E:026 1774.) Kohdalla on makeanveden altaan muureja, jotka saattavat kuitenkin olla peräisin myöhemmiltä vuosilta.

030-C

Bastioni Ribbing. Bastionin pohjoisosa yhdistyi valmistuttuaan 1756 paikalla rakenteilla olleeseen Vinkkelitaloon yksinkertaisella puolustusmuurilla. (Kra 0406:12:042:A:020 1756.) Kohdalla on nykyään soratie ja rakennusten C 84 ja C 85 välinen pihamaa. Sijaitsee osaksi C 85:n alla.

031-C

Taitettu kurtiini. Puolustusmuurin sisäpuolelle aloitettiin rakentaa 1777 – 1788 alunperin kasemattoiksi suunniteltua kolmikerroksista tiilirakennusta, joka jäi kuitenkin keskeneräiseksi. Pohjoisosan kasematteja käytettiin asuinrakennuksena ja niiden päälle tehtiin puinen rakennus. Kasematit ovat nykyään upseerikerhon C 53 alimmassa kerroksessa. Eteläosan ulkomuurin ja keskeneräisen sisämuurin varaan tehtiin hirsinen ampumatasanne joka purettiin vuoteen 1840 mennessä. Varustuksen sisämuuri jäi kohonneen maanpinnan alle tai purettiin. (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 163.) Kohdalla on nykyään nurmikenttää.

032-C

Rintavarustus (Provisionela Bröstwärk). Kurtiinitalon ja pohjoiset kaponieerit toisiinsa liittänyt, puusta ja kivistä rakennettu rintavarustus. Näkyy kartalla 1796. (Kra 0406:12:042:E:147 1796.) Kohdalla on nykyään rakennuksia ja pihamaita mutta myös puistoa ja nurmikenttää.

033-C

Mahdollisesti paaluvarustus eli palisadi. Näkyy kartalla 1796. (Kra 0406:12:042:E:147 1796.) Kohdalla on tehty myöhemmin kallion louhimistöitä, tiestöä ja pihamaita.

D PIKKU MUSTASAARI

001-D

Sauna (Badsstuga). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Ei näy enää kartalla 1752 (Kra 0406:12:042:A:014 1752). Nykyisin kohdalla on bastioni Scheffer D 2.

002-D

Tykistöverstas (Artillerie Wärk Städer). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta vuodelta 1752 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:014 1752.) Katoaa kartalta 1753 (Kra 0406:12:042:A:017 1753). Nykyisin kohdalla on Merisotakoulun pihamaa.

003-D

Puumakasiini (Trä Magazin). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta vuodelta 1752 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:014 1752.) Rakennus on merkitty makasiiniksi (Magazin) 24.11.1753 piirrettyyn karttaan (Kra 0406:12:042:A:018 1753). Nykyisin kohdalla on kurtiini Löwenhjelms – Stiernroos ja sen idän puoleinen pihamaa.

004-D

Telakka (Fortifications Hvarfvet). Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1797. (Kra 0406:12:042:A:060 1797.)
Kohdalla on nykyään rantakivikkoa ja nurmea.

005-D

Telakka (Fortifications Hvarfvet). Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1797. Jäänyt todennäköisesti rakentamatta. (Kra 0406:12:042:A:060 1797.) Kohdalla on nykyään muuntamo D 25 ja nurmea.

006-D

Telakka (Fortifications Hvarfvet). Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1797. (Kra 0406:12:042:A:060 1797.)
Jäänyt todennäköisesti rakentamatta. Kohdalla on nykyään kulkuväylä ja nurmikkkoa.

007-D

Telakka (Fortifications Hvarfvet). Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1797. (Kra 0406:12:042:A:060 1797.)
Jäänyt todennäköisesti rakentamatta. Kohdalla on nykyään Saunatalo D 26 sekä pihamaata.

008-D

Telakka (Fortifications Hvarfvet). Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1797. (Kra 0406:12:042:A:060 1797.)
Jäänyt todennäköisesti rakentamatta. Kohdalla on nykyään Saunatalo D 26 sekä pihamaata.

009-D

Telakka (Fortifications Hvarfvet). Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1797. (Kra 0406:12:042:A:060 1797.)
Jäänyt todennäköisesti rakentamatta. Kohdalla on nykyään Saunatalon D 26 pihamaata.

010-D

Aittarakennus. (Förrådshus). Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1797. (Kra 0406:12:042:A:060 1797.)
Kohdalla on nykyään kulkuväylä, sillanperusta, rantahietikkkoa ja sorakenttää.

011-D

Palokalustovaja nro 6 (Spruthuset No 6). Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1799. (Kra 0406:12:042:A:062 1799.) Kohdalla on nykyään pihamaata.

012-D

Vartiosto (Corps de Garde). Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1805. (Kra 0406:12:042:A:066 1805.)
Suomenlinnan rakennusten historia teoksen mukaan hirsinen vartiotupa rakennettiin 1798 ja sen paikalle tehtiin rapattu tiilitalo D 15 vuonna 1820 (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 215).

013-D

Tykistöverstas (Artillerie Werkst. Huset). Rakennettu 1752. Nykyinen sairaala / merisotakoulu on rakennettu paikalle 1846. (maastotietokannan digitointi perustuu: Kra 0406:12:042:A:067 1806; Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 212.)

014-D

Rakennus. Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1806. (Kra 0406:12:042:A:067 1806.) Kohdalla on nykyään kulkuväylä ja tasattua täyttömaata.

015-D

Laituri (Bro med hamn). Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1806. (Kra 0406:12:042:A:067 1806.) Kohdalla on nykyään täyttömaata.

016-D

Laituri (Brygga). Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1806. (Kra 0406:12:042:A:067 1806.) Paikka on nykyään rakentamaton mutta täyttömaata on todennäköisesti läjitetty myöhemmin kohdalle ainakin osittain.

017-D

Rantavarustus (Strandvärck). Rakennettu 1773. (Kra 0406:12:042:D:016 1774.)

018-D

Laboratorioraveliini (Laboratorie Ravelin). Rakennettu täyttömaalle. Työt aloitettiin ilmeisesti 1771. (Kra 0406:12:042:D:033 1792.) Varustuksesta valmistui vain hirsiaarkuille tehty perustus (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 199),

E LÄNSI-MUSTASAARI

001-E

Paja (Smidia). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Nykyisin kohdalla on pengerreretty tykkipatteri.

002-E

Kasarmi. (Casern). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Rakennus on merkitty sairaalaksi (Siukhus) 24.11.1753 piirrettyyn karttaan (Kra 0406:12:042:A:018 1753). Nykyisellä kohdalla maasto nousee mahdollisesti pengerrerettynä ylös tykkipatterille.

003-E

Paja (Smidia). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Vuoden 1752 kartassa rakennus on merkitty sairaalaksi (Siukhus) 0406:12:042:A:014 1752). Nykyisin kohdalla on upseeripaviljongin E 4 pihamaa.

004-E

Hiilivarasto (Kålbod). Varastosta johtaa silta edustalla olevalle laiturille. Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Nykyisin kohdalla on pihamaata ja pensasaitaa.

005-E

Varasto (Materialbod af bräder). Lautarakenteinen varasto näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Kohdalla on nykyisin pihamaata ja ajoväylä.

006-E

Käymälä (Latrin). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Katoaa kartalta 1753 (Kra 0406:12:042:A:017 1753). Kohdalla on nykyään nurmikkoa ja suurikokoisia puita.

007-E

Kalkkivarasto (Kalkbod). Varastosta johtaa silta edustalla olevalle laiturille. Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Kohdalla on nykyään pihamaata ja mahdollisesti osittain Nallensauna-niminen rakennus E 9.

008-E

Kasarmi (Casern) Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Vuoden 1752 kartassa rakennus on merkitty sairaalaksi (Siukhus) (Kra 0406:12:042:A:014 1752). Nykyisin kohdalla on pihamaata ja luiska alas rantavarustuksilta.

009-E

Sauna (Badstugu för Savolax Regims). Näkyy ensimmäisen kerran rakennustöiden tilannetta 14.10.1748 kuvaavassa kartassa. (Kra 0406:12:042:A:008 1749.) Kohdalla on nykyisin Miinaluokka E 14.

010-E

Sairaala (Siukhus). Näkyy ensimmäisen kerran vuoden 1753 rakennustöitä kuvaavassa kartassa (Kra 0406:12:042:A:014 1752.) Kohdalla on nykyisin kurtiinin Tessin – Gyllenborg E 7 pihamaa.

011-E

Rakennus. Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1775. (Kra 0406:12:042:A:036 1775.) Paikka on nykyään rakentamaton.

012-E

Rakennus. Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1775. (Kra 0406:12:042:A:036 1775.) Paikka on nykyään rakentamaton.

013-E

Rakennus. Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1775. (Kra 0406:12:042:A:036 1775.) Kohdalla on nykyään todennäköisesti rantapatterin maapengerrys.

014-E

Pieni makasiini (Lilla magazinnet). Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1797. (Kra 0406:12:042:A:060 1797.) Kohdalla on nykyään Parakin E 17 ja Sotaoikeudentalon E 11 välinen pihamaa.

015-E

Tuulimylly (Väder qvarn). Perustustyöt on aloitettu 1782. (Kra 0406:12:042:F:025 1782.) Kohdalla on nykyään Länsi-Mustasaaren rantapatterit I ja II.

016-E

Palokalustovaja nro 5 (Spruthuset No 5). Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1799 (Kra 0406:12:042:A:062 1799.) Kohdalla on nykyään rantapatteri nro II rakenteita.

017-E

Kivillä täytetty hirsiarkkurakenne. Mahdollisesti laitur. Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1804. (Kra 0406:12:042:A:065 1804.)

018-E

Laituri (Brygga med hamn). Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1806. (Kra 0406:12:042:A:067 1806.) Paikka on nykyään rakentamaton.

019-E

Bastioni Tessin. Rakennettiin 1749 – 1755. (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 233.) Kohdalle on rakennettu Venäjän vallan aikana rantapatteri.

020-E

Bastioni Gyllenborg. Rakennettiin 1749 – 1755. (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 233.) Kohdalle on rakennettu Venäjän vallan aikana rantapatteri.

021-E

Puolustusmuuri. Leipomorakennuksen (E 12) lounaisnurkasta etelään aloitetun, kasematoiduksi suunnitellun rakennuksen ulkomuuri. Näkyy kartassa 1762. (Kra 0406:12:042:A:025 1762.) Kohdalla on nykyään nurmikenttää ja ramppi rantapatterille.

022-E

Itäinen puolustusrintama. Näkyy ensimmäisen kerran kartalla 1756, jolloin kasematoiduksi suunnitellun puolustusrintaman ulkomuuri mainitaan rakennetuksi jo aikaisempina vuosina. Ulkomuurin lopullisesta valmistumisasteesta ei löytynyt tietoja. (Kra 0406:12:042:A:020 1756.) Kohdalla on nykyään rakennuksia, pihamaita sekä nurmikenttä- ja avokallioalueita.

023-E

Kaponieeri Löwen. Tallholmenin pienelle saarelle rakennettiin 1753 – 1756 osittain kasemattoitu rakennus. Se purettiin kun kohdalle rakennettiin 1825 ruutivarasto eli nykyinen Miinaluokka E 14. (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 237.) Niemen pohjoisrannassa on ilmeisesti vielä näkyvissä osa kaponieerin perustuksista.

F SÄRKKÄ

001-F

Kasarmi (Casern). Näkyy kartassa 1749. (Kra 0406:12:042:A:008b 1749.) Kohdalla on nykyään Soratie, venetelakka ja nurmikkoa.

002-F

Paja (Smidia). Näkyy kartassa 1749. (Kra 0406:12:042:A:008b 1749.) Kohdalla on nykyään rantavarustuksen bastioni. Ei näy kartalla enää 1751 (Kra 0406:12:042:A:013 1751).

003-F

Rakennus. Näkyy kartassa 1750 (Kra 0406:12:042:A:010b 1750.) Kohdalla on nykyään itäisen rantavarustuksen rantapatteri nro 3.

004-F

Rakennus. Näkyy kartassa 1750 (Kra 0406:12:042:A:010b 1750.) Kohdalla on nykyään rantapenkereellä tuettu alue, joka kasvaa nurmikkoa. Ei näy kartalla enää 1751 (Kra 0406:12:042:A:013 1751).

005-F

Rakennus tai laituri. Näkyy kartassa 1750 (Kra 0406:12:042:A:010b 1750.) Kohdalla on mahdollisesti täyttömaata. Ei näy kartalla enää 1751 (Kra 0406:12:042:A:013 1751).

006-F

Rakennus. Näkyy kartalla 1751 (Kra 0406:12:042:A:013 1751). Kohdalla on nykyään nurmikenttä.

007-F

Ruutimakasiini nro 4 (Krut mag.). Näkyy kartalla 1777 (Kra 0406:12:042:A:040 1777). Kohdalla on nykyään venevaja F 7 ja telakkamestarin talo F 6.

008-F

Pohjoinen rantavarustus. Rakennusaika 1751 – 1757. Varustus on koostunut harmaakivimuurista ja rantavallista. Vuonna 1809 tehtiin päälaiturin kohdalle holvattu, uusklassinen linnoitusportti. (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 251-252.) Pohjoisin muurinosa on nykyään purettu. Kohdalla on telakka-aluetta sekä soratie.

G PORMESTARINLUOTO

001-G

Tykkipatteri. Patteri sijaitsee Pormestarinluodot nimisen saariryhmän läntisimmällä saarella. Venäläiset käyttivät patterista nimitystä Limppan. Limppu-niminen luoto (ruots. Limppan) sijaitsee nykypaikannimistön mukaan 200 metriä ensin mainitusta linnoitetusta saaresta länteen.

Everstiluutnantti Reino Aaltonen mainitsee tutkielmassaan Pormestarinluodoilla olleen Ruotsin vallan aikana Särkän eteläisen salmen suuntaan ampuva patteri, jonka nimi oli Kolme kruunua (Aaltonen 1948, 101). Tällaisesta varustuksesta ei kuitenkaan löydy Krigsarkivetin kartta-aineistosta mitään merkintöjä.

Luodolle ei ole tällä ajalla merkitty rakenteita mihinkään käsillä olevassa tutkimuksessa läpikäydyistä kartoista tai piirroksissa.

Patteri on ilmeisesti peräisin vuodelta 1864 (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 256). Sen aseistuksena oli aluksi viisi, myöhemmin neljä tykkiä. Patterin aseistukseksi oli vielä vuoden 1885 tykistösuunnitelmassa kaavailtu neljää kolmen puudan pommituskanuunaa. Patterin nimi oli tuolloin vastahyökkäyspatteri nro 1. Se poistettiin käytöstä 1880-luvun loppuun mennessä. (Talvio 1980, 156; Talvio 1982, 159.) Suorakaiteen muotoisessa, harmaakiviperustalle rakennetussa patterissa on nykyään neljä tykkiasemaa, joiden yhteydessä on viisi tiilestä muurattua ampumatarvikekomeroa.

H LONNA

001-H

Kaksikerroksinen asuinrakennus (VeSA. LO:0050. KA). Rakennus oli paikoillaan vielä 1808 mutta saaren varhainen rakennuskanta purettiin vuoteen 1836 mennessä (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 259). Kohdalla saattaa olla osittain nykyinen miinavarastoja kiertänyt kivimuuri.

002-H

Paja ja Vaja (VeSA. LO:0050. KA). Rakennus oli paikoillaan vielä 1808 mutta saaren varhainen rakennuskanta purettiin vuoteen 1836 mennessä (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 259). Kohta on nykyisin rakentamaton.

003-H

Vaja. Rakennettu laudoista. (VeSA. LO:0050. KA.) Rakennus oli paikoillaan vielä 1808 mutta saaren varhainen rakennuskanta purettiin vuoteen 1836 mennessä (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 259). Kohdalla on nykyään osittain etelän puoleisen rannan laitur.

004-H

Sauna. Sijainti likimääräinen. (VeSA. LO:0050. KA.) Rakennus oli paikoillaan vielä 1808 mutta saaren varhainen rakennuskanta purettiin vuoteen 1836 mennessä (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 259). Kohta on nykyisin rakentamaton.

005-H

Jauhovarasto. Sijainti likimääräinen. (VeSA. LO:0050. KA.) Rakennus oli paikoillaan vielä 1808 mutta saaren varhainen rakennuskanta purettiin vuoteen 1836 mennessä (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 259). Kohdalla saattaa nykyisin olla ainakin osittain miinalaboratorio/asuinrakennus H 7.

006-H

Tuulimylly? Sijainti likimääräinen. (VeSA. LO:0050. KA.) Rakennus oli paikoillaan vielä 1808 mutta saaren varhainen rakennuskanta purettiin vuoteen 1836 mennessä (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 259). Paikka on nykyisin rakentamaton.

007-H

Rakennus. Käyttötarkoitus tuntematon. Sijainti likimääräinen. (VeSA. LO:0050. KA.) Rakennus oli paikoillaan vielä 1808 mutta saaren varhainen rakennuskanta purettiin vuoteen 1836 mennessä (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 259). Kohdalla saatta olla ainakin osittain miinojen kokoonpanorakennus H 2.

008-H

Pienikokoinen piharakennus. Sijainti likimääräinen. (VeSA. LO:0050. KA.) Rakennus oli paikoillaan vielä 1808 mutta saaren varhainen rakennuskanta purettiin vuoteen 1836 mennessä (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 259).

009-H

Vaakahuone. Valmistunut vuoteen 1837 mennessä. Purettiin vuoden 1881 määräyksellä. Päälle rakennettiin uusi rakennus (kohde 010-H). (VeSA. LO:0049. KA; Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 259.)

010-H

Rakennus miinatöiden suorittamista varten. Rakentaminen aloitettiin 1884. Purettiin 1970-luvun alussa, viimeistään 1976. (VeSA. LO:0053. KA; Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 259. Helsingin kaupungin paikkatietopalveluiden ilmakuva vuodelta 1976.) Paikka on nykyään rakentamaton. Kohdalla on vielä varaston perustan rauniot.

011-H

Vartiosto, rakennus nro 113. Näkyy päiväämättömällä kartalla, joka on muusta rakennuskannasta päätellen laadittu ennen vuotta 1881. (VeSA. LO:0053. KA.) Kohdalla saattaa nykyisin olla ainakin osittain miinalaboratorio/asuinrakennus H 7.

012-H

Varasto. Rakennettu 1836. Puurakenteinen. Purettu nykyisen miinavaraston H 3 kohdalta 1882. (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 262.)

013-H

Ruutivarasto. Rakennettu 1836. Puurakenteinen. Purettu nykyisen miinavaraston H 3 kohdalta 1882. (Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 263.)

014-H

Vartiosto. Merkitty päiväämättömään karttaan "vanhana vartiostona". Uusi vartiosto rakennettiin 1838 saaren lounaisosaan. (VeSA. LO:0052. KA; Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 264.) Paikka on nykyisin rakentamaton.

015-H

Vartiosto. Merkitty päiväämättömään karttaan "uutena vartiostona". Sen rakennustyöt alkoivat 1838. (VeSA. LO:0052. KA; Suomenlinnan rakennusten historia 1997, 264.) Paikka on nykyisin rakentamaton.

016-H

Laituri. Purettu mahdollisesti 1830-luvulla. (VeSA. LO:0050. KA.) Paikka on nykyisin rakentamaton.

Selitteet venäläiskauden aikaisten rakenteiden numerointiin. Ritva Veijola-Reippaan Mapinfo-aineiston pohjalta (2008).						
	Saari	Tyyppi	Käyttötarkoitus	Huomautuksia	Runkomater	Originaali
1	Pikku Mustasaari	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK YA219/ 1851
2	Pikku Mustasaari	rakennus		siipirakennus	ei tiedossa	MV SL VIK YA219/ 1851
3	Pikku Mustasaari	muuri		kurttiinimuuri	hirsiaarkku ja	MV SL VIK D4/ 1818
4	Pikku Mustasaari	rakennus		näkyvää vielä MV SL VIK YA219/ 1851 kartassa	puu	MV SL VIK D7/ 1836
5	Pikku Mustasaari	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK YA219/ 1851
6	Pikku Mustasaari	laituri		merk. 1827 karttaan 27/433	ei tiedossa	MV SL VIK YA219/ 1851
7	Pikku Mustasaari	laituri		merk. 1827 karttaan 27/433	ei tiedossa	MV SL VIK YA219/ 1851
8	Pikku Mustasaari	laituri		merk. 1827 karttaan 27/433, näkyvää jo KrA översikt67/ 1805 kartassa	ei tiedossa	MV SL VIK YA219/ 1851
9	Pikku Mustasaari	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK YA219/ 1851
10	Pikku Mustasaari	rakennus		näkyvää vielä MV SL VIK YA219/ 1851 kartassa	puu	MV SL VIK D7/ 1836
11	Pikku Mustasaari	rakennus	makasiini	makasiini liinavaatteita varten näkyvää vielä MV SL VIK YA219/ 1851 kartassa	puu	MV SL VIK D9/ 1844
12	Pikku Mustasaari	rakennus	makasiini	liinavaatteiden desinfiointiin, näkyvää vielä VIK D9/ 1844 kartassa	puu	MV SL VIK D7/ 1836
13	Pikku Mustasaari	rakennus	pesutupa ja kuivaamo		puu	MV SL VIK D7/ 1836
14	Pikku Mustasaari	laituri		parabolinen silta näkyvää vielä MV SL VIK YA519/ 1857 kartassa	kivi	KrA översikt 33/ 1772
15	Pikku Mustasaari	muuri			kivi	MV SL VIK YA519/ 1857
16	Pikku Mustasaari	sauna			kivi	MV SL VIK YA519/ 1857
17	Pikku Mustasaari	rakennus	katos	palokalustokatos, siirretty tähän	lauta	MV SL VIK YA519/ 1857
18	Pikku Mustasaari	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK YA519/ 1857
19	Pikku Mustasaari	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK YA519/ 1857
20	Pikku Mustasaari	laituri			ei tiedossa	MV SL VIK YA519/ 1857
21	Pikku Mustasaari	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK YA519/ 1857
22	Pikku Mustasaari	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK YA519/ 1857
23	Pikku Mustasaari	muuri		kurttiinimuuri	kivi	MV SL VIK YA519/ 1857
24	Pikku Mustasaari	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK YA519/ 1857
25	Pikku Mustasaari	laituri		merk. 1827 karttaan 27/433	ei tiedossa	MV SL VIK YA519/ 1857
26	Pikku Mustasaari	rakennus		TARK onko rakennus	ei tiedossa	MV SL VIK YA519/ 1857
27	Pikku Mustasaari	silta			ei tiedossa	MV SL VIK YA219/ 1851
28	Pikku Mustasaari	silta			ei tiedossa	MV SL VIK YA219/ 1851
29	Pikku Mustasaari	rakennus	makasiini	2-kr, välineille ja sotatarvikkeille	puu	MV SL VIK D11/ 1852
30	Pikku Mustasaari	rakennus	makasiini	makasiini	ei tiedossa	MV SL VIK D11/ 1852
31	Pikku Mustasaari	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK D11/ 1852

32	Pikku Mustasaari	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK D11/ 1852
33	Pikku Mustasaari	rakennus	sairasvaja	sairasvaja kesäkäyttöön	lauta	MV SL VIK D3/ 1818
34	Pikku Mustasaari	rakennus	tykistöväja		lauta	MV SL VIK D3/ 1818
35	Pikku Mustasaari	rakennus	vaja	vaja sairaalan tavaroiden säilytystä varten	lauta	MV SL VIK D3/ 1818
36	Pikku Mustasaari	rakennus	sairaala ja keittiö	sairaala ja kirkko, keittiö, 1-kr	kivi	MV SL VIK D3/ 1818
37	Pikku Mustasaari	rakennus		lääkintävirkaileijoiden rakennus	puu	MV SL VIK D3/ 1818
38	Pikku Mustasaari	rakennus	vaja		ei tiedossa	MV SL VIK D3/ 1818
39	Iso Mustasaari	rakennus	muonamakasiini	muonamakasiini näkyy vielä MV SL VIK YA219/ 1851 kartassa, lauta	puu	MV SL VIK C9/ 1820
40	Iso Mustasaari	rakennus	venevaja	venevaja 8 kpl	puu	MV SL VIK YA219/ 1851
41	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
42	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
43	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
44	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
45	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
46	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
47	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
48	Iso Mustasaari	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK YA219/ 1851
49	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
50	Iso Mustasaari	rakennus		rakennuksia 6 kpl	puu	MV SL VIK YA219/ 1851
51	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
52	Iso Mustasaari	rakennus	vaja	vajoja 4 kpl	puu	MV SL VIK YA219/ 1851
53	Iso Mustasaari	silta		2 hirsiaarkua	puu	MV SL VIK YA219/ 1851
54	Iso Mustasaari	muuri			kivi	MV SL VIK YA219/ 1851
55	Iso Mustasaari	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK YA219/ 1851
56	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
57	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
58	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
59	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
60	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
61	Iso Mustasaari	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK YA219/ 1851
62	Iso Mustasaari	rakennus		näkyy vielä MV SL VIK YA219/ 1851 kartassa	ei tiedossa	MV SL VIK C9/ 1820
63	Iso Mustasaari	rakennus	asuinrakennus	asuinrakennus VIK C27/ 1838	puu	MV SL VIK YA219/ 1851
64	Iso Mustasaari	rakennus		kauppia Sinebryhoffin rakennukset VIK C30	puu	MV SL VIK YA219/ 1851.

65	Iso Mustasaari	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK YA219/ 1851
66	Iso Mustasaari	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK YA219/ 1851
67	Iso Mustasaari	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK YA219/ 1851
68	Iso Mustasaari	rakennus		leirikauppias Tabunovin talo VIK C30	puu	MV SL VIK YA219/ 1851
69	Iso Mustasaari	rakennus		kauppias Stirin talo VIK C30/ ei vuotta	puu	MV SL VIK YA219/ 1851
70	Iso Mustasaari	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK YA219/ 1851
71	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
72	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
73	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
74	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
75	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
76	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
77	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
78	Iso Mustasaari	rakennus		näkyy vielä MV SL VIK YA219/ 1851 kartassa	puu	MV SL VIK C9/ 1820
79	Iso Mustasaari	rakennus		näkyy vielä MV SL VIK YA219/ 1851 kartassa	puu	MV SL VIK C9/ 1820
80	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
81	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
82	Iso Mustasaari	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK YA219/ 1851
83	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
84	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
85	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
86	Iso Mustasaari	rakennus	vaja	vaja, Jablokovin talolle vahvistettu suunnitelma VIK C 27/ 1838	puu	MV SL VIK YA219/ 1851
87	Iso Mustasaari	rakennus	vartiorakennus	vartiorakennus on vielä VIK YA219/ 1851 kartassa	hirsi	MV SL VIK C17/1824
88	Iso Mustasaari	rakennus		Jablokovin talolle vahvistettu suunnitelma VIK C 27/ 1838	puu	MV SL VIK YA219/ 1851
89	Iso Mustasaari	rakennus	varasto ja vaja	varasto ja vaja, Jablokovin rak. ovat vielä VIK YA219/ 1851 ka	puu	MV SL VIK C17/ 1824
90	Iso Mustasaari	ei tietoa		on ehkä muuri	puu	MV SL VIK YA219/ 1851
91	Iso Mustasaari	rakennus		läntinen siipirakennus, sis. Armeijan laivaston linnanpihaan. suunnitelma	kivi	MV SL VIK YA219/ 1851
92	Iso Mustasaari	muuri		Aemeijan laivaston linnanpiha	kivi	MV SL VIK YA219/ 1851
93	Iso Mustasaari	muuri		Aemeijan laivaston linnanpiha	kivi	MV SL VIK YA219/ 1851
94	Iso Mustasaari	muuri		Aemeijan laivaston linnanpiha	kivi	MV SL VIK YA219/ 1851
95	Iso Mustasaari	muuri		ONKO MUURI	ei tiedossa	MV SL VIK YA219/ 1851
96	Iso Mustasaari	rakennus	kasarmi	toteutumaton kivinen 3-ker. sotilaskasarmisuunnitelma	-	MV SL VIK YA219/ 1851
97	Iso Mustasaari	muuri		toteutumaton varustussuunnitelma	-	MV SL VIK YA219/ 1851

98	Iso Mustasaari	rakennus		kaponieeri	kivi	MV SL VIK YA219/ 1851
99	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
100	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
101	Iso Mustasaari	rakennus	keittiö	1-kr. sotilaskeittiö rakennus on vielä VIK YA219/ 1851 kartassa	kivi	MV SL VIK C42/ 1844
102	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
103	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
104	Iso Mustasaari	rakennus	varasto	varastorak. 1-kr. pienen portin luona. On vielä VIK YA219/ 1851 kartassa	puu	MV SL VIK C37/ 1842
105	Iso Mustasaari	rakennus	makasiini	muonamakasiini näkyy vielä MV SL VIK YA219/ 1851 kartassa, lauta	puu	MV SL VIK C9/ 1820
106	Iso Mustasaari	rakennus	makasiini	2-kr. muonamakasiini on vielä VIK YA219/ 1851 kartassa	puu	MV SL VIK C42/ 1844
107	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
108	Iso Mustasaari	rakennus		höyrykattilarakennus on vielä VIK YA219/1851 kartassa.	kivi	MV SL VIK C12/ 1822
109	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
110	Iso Mustasaari	rakennus	venevaja		puu	MV SL VIK YA219/ 1851
111	Iso Mustasaari	rakennus	venevaja		puu	MV SL VIK YA219/ 1851
112	Iso Mustasaari	rakennus	venevaja		puu	MV SL VIK YA219/ 1851
113	Iso Mustasaari	rakennus	venevaja		puu	MV SL VIK YA219/ 1851
114	Iso Mustasaari	rakennus	venevaja		puu	MV SL VIK YA219/ 1851
115	Iso Mustasaari	rakennus	venevaja		puu	MV SL VIK YA219/ 1851
116	Iso Mustasaari	laituri			ei tiedossa	MV SL VIK YA219/ 1851
117	Iso Mustasaari	rakennus	upseerikerho	upseerikerho, alla Taitetun kurttiinin 7 kasemattia. v1822 k	puu	MV SL VIK YA219/ 1851
118	Iso Mustasaari	?		MIKÄ TÄMÄ ON?	-	MV SL VIK YA219/ 1851
119	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
120	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
121	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
122	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
123	Iso Mustasaari	rakennus	pyramidi		puu	MV SL VIK YA219/ 1851
124	Iso Mustasaari	rakennus	vaja	vaja on vielä VIK YA219/ 1851 kartassa	puu	MV SL VIK C12/ 1822
125	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
126	Iso Mustasaari	rakennus	vaja	vaja on vielä YA219/ 1851 kartassa	puu	MV SL VIK C12/ 1822
127	Iso Mustasaari	muuri			kivi	MV SL VIK YA219/ 1851
128	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
129	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
130	Iso Mustasaari	rakennus	pyramidi		puu	MV SL VIK YA219/ 1851

131	Iso Mustasaari	rakennus			kivi	MV SL VIK YA219/ 1851
132	Iso Mustasaari	muuri			kivi	MV SL VIK YA219/ 1851
133	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
134	Iso Mustasaari	rakennus	uuni	kuulien kuumennusuuni	kivi	MV SL VIK YA219/ 1851
135	Iso Mustasaari	rakennus	pyramidi		puu	MV SL VIK YA219/ 1851
136	Iso Mustasaari	rakennus	pyramidi		puu	MV SL VIK YA219/ 1851
137	Iso Mustasaari	rakennus		vinkkelitalo, 2-kerroksinen sivurakennus	kivi	MV SL VIK YA219/ 1851
138	Iso Mustasaari	silta ???			ei tiedossa	MV SL VIK YA219/ 1851
139	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
140	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
141	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
142	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
143	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
144	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
145	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
146	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
147	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
148	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
149	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
150	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
151	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
152	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
153	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
154	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
155	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
156	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
157	Iso Mustasaari	?		rakenteesta ei varmuutta	-	MV SL VIK YA219/ 1851
158	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
159	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
160	Iso Mustasaari	MIKÄ		rakennus	-	MV SL VIK YA219/ 1851
161	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
162	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
163	Iso Mustasaari	rakennus	kapakka	Sinebryhoffin kapakkarak. on vielä VIK YA219/ 1851 kartassa	puu	MV SL VIK C31/ 1839

164	Iso Mustasaari	rakennus		onko katos???	-	MV SL VIK YA219/ 1851
165	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
166	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
167	Iso Mustasaari	rakennus	kasarmi		puu	MV SL VIK YA219/ 1851
168	Iso Mustasaari	silta			ei tiedossa	MV SL VIK YA219/ 1851
169	Iso Mustasaari	rakennus	sauna	sauna, suunniteltu uudelleen rakennettavaksi	puu	MV SL VIK C5/ 1817
170	Iso Mustasaari	rakennus	vaja	vaja veden kuumentamista varten	lauta	MV SL VIK C5/ 1817
171	Iso Mustasaari	muuri		aallonmurtaja	kivi	MV SL VIK C5/ 1817
172	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C4/ 1814
173	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C4/ 1814
174	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C4/ 1814
175	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA219/ 1851
176	Iso Mustasaari	upseerikerho	upseerikerho		ei tiedossa	MV SL VIK C37/ 1842
177	Iso Mustasaari	muuri		taitettukurtiini	kivi	MV SL VIK C37/ 1842
178	Iso Mustasaari	kesälaskumäki		kesälaskumäki	puu	MV SL VIK C12/ 1822
179	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C37/ 1842
180	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C37/ 1842
181	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C37/ 1842
182	Iso Mustasaari	rakennus	vaja		puu	MV SL VIK C37/ 1842
183	Iso Mustasaari	laituri		Karsii in lautta N IV:n laituri	ei tiedossa	MV SL VIK C37/ 1842
184	Iso Mustasaari	laituri			ei tiedossa	MV SL VIK C37/ 1842
185	Iso Mustasaari	laituri		alus N II:n laituri	ei tiedossa	MV SL VIK C37/ 1842
186	Iso Mustasaari	rakennus	makasiini	makasiini suunnitelma	puu	MV SL VIK C12/ 1822
187	Iso Mustasaari	rakennus	makasiini	makasiini suunnitelma	puu	MV SL VIK C12/ 1822
188	Iso Mustasaari	rakennus	käymälä		puu	MV SL VIK C12/ 1822
189	Iso Mustasaari	rakennus	vaja	vaja, säilytetään muonavarvoja	puu	MV SL VIK C12/ 1822
190	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C12/ 1822
191	Iso Mustasaari	rakennus	vaja	vaja 3 kpl, säilytetään muonavarvoja	puu	MV SL VIK C12/ 1822
192	Iso Mustasaari	rakennus	makasiini	makasiini suunnitelma	puu	MV SL VIK C12/ 1822
193	Iso Mustasaari	rakennus	tervakeittämö	lauta-aidan ympäröimä tervakeittämö	kivi	MV SL VIK C12/ 1822
194	Iso Mustasaari	kaivo			-	MV SL VIK C12/ 1822
195	Iso Mustasaari	rakennus	vaja		puu	MV SL VIK C12/ 1822
196	Iso Mustasaari	rakennus	vaja		puu	MV SL VIK C12/ 1822

197	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C31/ 1839
198	Iso Mustasaari	rakennus		suunn. rakennettavaksi Merivirastolle	ei tiedossa	MV SL VIK C31/ 1839
199	Iso Mustasaari	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK C31/ 1839
200	Iso Mustasaari	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK C31/ 1839
201	Iso Mustasaari	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK C31/ 1839
202	Iso Mustasaari	rakennus	asuinrakennus	2-krs asuinrak. on vielä MV SL VIK C31/ 1839 kartassa	puu	MV SL VIK C20/ 1829
203	Iso Mustasaari	rakennus	keittiö	1-krs sotilaskeittiö, on vielä MV SL VIK C31/ 1839 kartassa	puu	MV SL VIK C20/ 1829
204	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C31/ 1839
205	Iso Mustasaari	rakennus	käymälä		puu	MV SL VIK C42/ 1844
206	Iso Mustasaari	rakennus	makasiini	muonamakasiini, suunniteltu paikka 1843	puu	MV SL VIK C42/ 1844
207	Iso Mustasaari	rakennus	keittiö	sotilaskeittiö suunnitelma	ei tiedossa	MV SL VIK C42/ 1844
208	Iso Mustasaari	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK C42/ 1844
209	Iso Mustasaari	rakennus	käymälä		puu	MV SL VIK C42/ 1844
210	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA11/ 1811
211	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA11/ 1811
212	Iso Mustasaari	rakennus			puu	
213	Iso Mustasaari	muuri		pihamuuri, ks. SHe 1978 Taitettu kurttiini TARKISTA	kivi	
214	Iso Mustasaari	rakennus	käymälä		puu	MV SL VIK C45/ 1847
215	Iso Mustasaari	rakennus		kellarin paikka on epävarma	ei tiedossa	MV SL VIK C45/ 1847
216	Iso Mustasaari	rakennus	asuinrakennus	2-krs asuinrak. on vielä MV SL VIK C31/ 1839 kartassa	puu	MV SL VIK C20/ 1829
217	Iso Mustasaari	rakennus		1-krs sotilaskeittiö on vielä MV SL VIK C31/ 1839 kartassa	puu	MV SL VIK C20/ 1829
218	Iso Mustasaari	rakennus	vaja		puu	MV SL VIK C20/ 1829
219	Iso Mustasaari	rakennus	moskeija	1-krs muhamettilainen moskeija	puu	MV SL VIK C20/ 1829
220	Iso Mustasaari	rakennus	asuinrakennus	asuinrak. alempiarvoisille naimisissa olevile	puu	MV SL VIK C20/ 1829
221	Iso Mustasaari	rakennus	vaja	tykistövaruskuntaviraston vaja	puu	MV SL VIK C20/ 1829
222	Iso Mustasaari	rakennus	vaja	sotapoliisin varastovaja	puu	MV SL VIK C20/ 1829
223	Iso Mustasaari	rakennus	käymälä	rak 87:n käymälä	puu	MV SL VIK C20/ 1829
224	Susisaari	kaivo?		ONKO KAIVO?	-	MV SL YA219/ 1851
225	Susisaari	muuri			kivi	MV SL YA219/ 1851
226	Susisaari	silta			puu	MV SL YA219/ 1851
227	Susisaari	silta			puu	MV SL YA219/ 1851
228	Susisaari	silta			puu	MV SL YA219/ 1851
229	Susisaari	silta			puu	MV SL YA219/ 1851

230	Susisaari	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851
231	Susisaari	rakennus			kivi	MV SL YA219/ 1851
232	Susisaari	muuri		suunnitelma	kivi	MV SL YA219/ 1851
233	Susisaari	muuri		suunnitelma sis. osan bastioni Taubea	kivi	MV SL YA219/ 1851
234	Susisaari	muuri		Bastioni Taube	kivi	MV SL YA219/ 1851
235	Susisaari	muuri		suunnitelma	kivi	MV SL YA219/ 1851
236	Susisaari	rakennus	vaja		puu	MV SL YA219/ 1851
237	Susisaari	rakennus			kivi	MV SL YA219/ 1851
238	Susisaari	muuri		on osa Ekebladia	kivi	MV SL YA219/ 1851
239	Susisaari	rakennus		ent. päävartio	kivi	MV SL YA219/ 1851
240	Susisaari	rakennus		ent. komendantin talo	kivi	MV SL YA219/ 1851
241	Susisaari	rakennus	vaja	1831 huonokunt. työhuone, vaja (MV SL YA219/ 1851)	puu	MV SL B28/ 1831
242	Susisaari	rakennus	kasarmi	tykistökasarmi näkyy vielä MV SL YA219/ 1851 kartassa	kivi	MV SL B1164 1835
243	Susisaari	katos?		katos?? MIKÄ RAKENNELMA	puu	MV SL YA219/ 1851
244	Susisaari	rakennus			kivi	MV SL YA219/ 1851
245	Susisaari	muuri?		MIKÄ RAKENNELMA ent. tallin siipi (nyk B41)	kivi	MV SL YA219/ 1851
246	Susisaari	rakennus	käymälä		puu	MV SL YA219/ 1851
247	Susisaari	rakennus		3-kerroksinen varuskuntapaviljonki	kivi	MV SL YA219/ 1851
248	Susisaari	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851
249	Susisaari	rakennus	uuni	kuulien kuumennusuuni	kivi	MV SL YA219/ 1851
250	Susisaari	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851
251	Susisaari	rakennus	talli	purettavaksi suunniteltu huonokuntoinen talli	puu	MV SL YA219/ 1851
252	Susisaari	rakennus	vaja		puu	MV SL YA219/ 1851
253	Susisaari	rakennus	talli ja vaja	talli ja vaja rakennus näkyy vielä MV SL YA219/ 1851 kartassa	puu	MV SL B21/ 1828
254	Susisaari	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851
255	Susisaari	rakennus		lisä rakennus	puu	MV SL YA219/ 1851
256	Susisaari	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851
257	Susisaari	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851
258	Susisaari	rakennus	pyramidi		puu	MV SL YA219/ 1851
259	Susisaari	rakennus	vaja		puu	MV SL YA219/ 1851
260	Susisaari	rakennus	vaja		puu	MV SL YA219/ 1851
261	Susisaari	rakennus	vaja		puu	MV SL YA219/ 1851
262	Susisaari	silta			puu	MV SL YA219/ 1851

263	Susisaari	rakennus		Hårlemannin portti	kivi	MV SL YA219/ 1851
264	Susisaari	rakennus		tenalji Bruce, mahdolliset rauniot	kivi	MV SL YA219/ 1851
265	Susisaari	rakennus	vaja	lavettivaja	puu	MV SL YA219/ 1851
266	Susisaari	rakennus	vaja	lavettivaja	puu	MV SL YA219/ 1851
267	Susisaari	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851
268	Susisaari	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851
269	Susisaari	rakennus	vaja	vaja toiminut myös tallina	puu	MV SL YA219/ 1851
270	Susisaari	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851
271	Susisaari	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851
272	Susisaari	kaivo		ONKO KAIVO?, on vielä YA219/ 1851 kartassa	-	MV SL VIK B9a/ 1818
273	Susisaari	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851
274	Susisaari	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851
275	Susisaari	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851
276	Susisaari	silta			puu	MV SL YA219/ 1851
277	Susisaari	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851
278	Susisaari	rakennus	käymälä		puu	MV SL VIK B3/ 1813
279	Susisaari	rakennus		bastioni Polheimin oikea sivu	kivi	MV SL YA219/ 1851
280	Susisaari	rakennus	käymälä		puu	MV SL YA219/ 1851
281	Susisaari	rakennus	käymälä		puu	MV SL YA219/ 1851
282	Susisaari	rakennus	käymälä		puu	MV SL YA219/ 1851
283	Susisaari	rakennus	käymälä		puu	MV SL YA219/ 1851
284	Susisaari	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851
285	Susisaari	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851
286	Susisaari	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851
287	Susisaari	rakennus	vaja	vaja on vielä YA219/ 1851 kartassa	puu	MV SL B52/ 1840
288	Susisaari	rakennus		esikunta- ja yliupseeritalo	puu	invent. URK 1977
289	Susisaari	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851
290	Susisaari	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851
291	Susisaari	rakennus	vaja		puu	MV SL YA219/ 1851
292	Susisaari	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851
293	Susisaari	rakennus	vaja		puu	MV SL YA219/ 1851
294	Susisaari	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851
295	Susisaari	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851

296	Susisaari	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851
297	Susisaari	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851
298	Susisaari	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851
299	Susisaari	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851
300	Susisaari	rakennus	vaja		puu	MV SL YA219/ 1851
301	Susisaari	laituri			kivi	KrA översikt 347/ 1792
302	Susisaari	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851
303	Susisaari	rakennus	vaja		puu	MV SL YA219/ 1851
304	Kustaanmiekka	rakennus	vaja	lavettivaja	puu	MV SL YA219/ 1851
305	Kustaanmiekka	rakennus	vaja	lavettivaja	puu	MV SL YA219/ 1851
306	Kustaanmiekka	rakennus		palokalustovaja	puu	MV SL YA219/ 1851
307	Kustaanmiekka	muuri	vaja	von Spångenin ulkovarustus, nyk. rak. nro A 5e	kivi	MV SL YA219/ 1851
308	Kustaanmiekka	muuri			kivi	MV SL YA219/ 1851
309	Kustaanmiekka	rakennus	vaja	palokalustovaja	puu	MV SL YA219/ 1851
310	Kustaanmiekka	rakennus	pyramidi		puu	MV SL YA219/ 1851
311	Kustaanmiekka	rakennus	pyramidi		puu	MV SL YA219/ 1851
312	Kustaanmiekka	silta			puu	MV SL YA219/ 1851
313	Kustaanmiekka	kaivo		kaivo Delwigin kaponieerissa	kivi	MV SL YA219/ 1851
314	Kustaanmiekka	kaivo		kaivo Delwigin kaponieerissa	kivi	MV SL YA219/ 1851
315	Kustaanmiekka	rakennus	pyramidi		puu	MV SL YA219/ 1851
316	Kustaanmiekka	rakennus	vaja	lavettivaja	puu	MV SL YA219/ 1851
317	Kustaanmiekka	muuri			kivi	MV SL YA219/ 1851
318	Kustaanmiekka	rakennus	uuni	kuulien kuumennusuuni	kivi	MV SL YA219/ 1851
319	Kustaanmiekka	rakennus	uuni	kuulien kuumennusuuni	kivi	MV SL YA219/ 1851
320	Kustaanmiekka	rakennus	pyramidi		puu	MV SL YA219/ 1851
321	Kustaanmiekka	muuri			kivi	MV SL YA219/ 1851
322	Kustaanmiekka	silta			kivi	MV SL YA219/ 1851
323	Kustaanmiekka	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851
324	Kustaanmiekka	silta			puu	MV SL YA219/ 1851
325	Kustaanmiekka	rakennus	vaja		puu	MV SL YA219/ 1851
326	Kustaanmiekka	muuri			kivi	MV SL YA219/ 1851
327	Kustaanmiekka	rakennus			puu	MV SL YA219/ 1851
328	Kustaanmiekka	rakennus	vaja		puu	MV SL YA219/ 1851

329	Kustaanmiekka	rakennus	pyramidi	tykistöpyramidi	puu	MV SL A8/ 1841
330	Kustaanmiekka	rakennus	pyramidi	tykistöpyramidi	puu	MV SL A8/ 1841
331	Kustaanmiekka	rakennus	pyramidi	tykistöpyramidi	puu	MV SL A8/ 1841
332	Kustaanmiekka	rakennus	vaja	lavettivaja	puu	MV SL VIK51a/ 1830
333	Kustaanmiekka	rakennus	vaja	lavettivaja	puu	MV SL VIK51a/ 1830
334	Kustaanmiekka	rakennus	vaja		puu	MV SL VIK51a/ 1830
335	Kustaanmiekka	rakennus	vaja		puu	MV SL VIK51a/ 1830
336	Kustaanmiekka	silta			ei tiedossa	MV SL VIK_A8/ 1841
337	Kustaanmiekka	rakennus	vaja		lauta	MV SL VIK_A8/ 1841
338	Kustaanmiekka	rakennus	teurastamo	leirikauppiaalle tarkoitettu teurastuslaitoksen paikka	ei tiedossa	MV SL VIK_A8/ 1841
339	Kustaanmiekka	vaja			lauta	MV SL VIK_A8/ 1841
340	Kustaanmiekka	rakennus	pyramidi	tykistöpyramidi	puu	MV SL VIK_A8/ 1841
341	Kustaanmiekka	rakennus		paikka epävarma	puu	MV SL VIK A372/ 1838
342	Kustaanmiekka	rakennus		paikka epävarma	puu	MV SL VIK A372/ 1838
343	Kustaanmiekka	rakennus		paikka epävarma	puu	MV SL VIK A372/ 1838
344	Kustaanmiekka	muuri			kivi	MV SL VIK A372/ 1838
345	Kustaanmiekka	muuri			kivi	MV SL VIK A372/ 1838
346	Kustaanmiekka	silta			ei tiedossa	MV SL VIK A372/ 1838
347	Kustaanmiekka	silta			puu	MV SL VIK A372/ 1838
348	Kustaanmiekka	silta			ei tiedossa	MV SL VIK A372/ 1838
349	Kustaanmiekka	silta			puu	MV SL VIK A372/ 1838
350	Kustaanmiekka	muuri			kivi	MV SL VIK A372/ 1838
351	Kustaanmiekka	muuri			kivi	MV SL VIK A372/ 1838
352	Kustaanmiekka	rakennus		paikka epävarma	puu	MV SL VIK A372/ 1838
353	Kustaanmiekka	rakennus			puu	MV SL VIK A372/ 1838
354	Kustaanmiekka	rakennus			puu	MV SL VIK A372/ 1838
355	Kustaanmiekka	silta?			puu	MV SL VIK A372/ 1838
356	Kustaanmiekka	silta?			puu	MV SL VIK A372/ 1838
357	Kustaanmiekka	rakennus			puu	MV SL VIK A372/ 1838
358	Kustaanmiekka	laituri			kivi	MV SL VIK A372/ 1838
359	Kustaanmiekka	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK A502/ 1910
360	Kustaanmiekka	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK A502/ 1910
361	Kustaanmiekka	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK A502/ 1910

362	Kustaanmiekka	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK A502/ 1910
363	Kustaanmiekka	laituri			ei tiedossa	MV SL VIK A10/ 1859
364	Susisaari	rakennus	asuinrakennus	asuinrakennus, rak. noin 1913, nyk. B 53	puu	MV SL yleisasemapiirros 1922
365	Susisaari	rakennus	asuinrakennus	asuinrakennus, rak 1910-luvulal, nyk. B 61	puu	MV SL yleisasemapiirros 1922
366	Susisaari	rakennus			puu	MV SL yleisasemapiirros 1922
367	Susisaari	rakennus	liiteri	liiteri, rakennusvuosi ei tiedossa, purettu	puu	MV SL yleisasemapiirros 1922
368	Susisaari	rakennus	liiteri	liiteri, rakennusvuosi ei tiedossa, nyk. B 60	puu	MV SL yleisasemapiirros 1922
369	Susisaari	rakennus	liiteri	puuliiteri, rakennusvuosi ei tiedossa, purettu	puu	MV SL yleisasemapiirros 1922
370	Susisaari	rakennus			puu	MV SL yleisasemapiirros 1922
371	Susisaari	rakennus			puu	MV SL yleisasemapiirros 1922
372	Susisaari	rakennus	liiteri	puuliiteri, nyk. 62, rakennusvuosi ei tiedossa	puu	MV SL yleisasemapiirros 1922
373	Susisaari	rakennus		nosturin konehuone, rakennusvuosi ei tiedossa, ks S: Heiskasen inventointi 1977.	puu	MV SL yleisasemapiirros 1922
374	Susisaari	rakennus	varasto	varasto, rak. ennen v. 1881, nyk. B 52	puu	MV SL yleisasemapiirros 1922
375	Susisaari	rakennus		alkujaan koulutuskeskus, myöh. soutajien asunto	puu	MV SL kartta v 1870
376	Susisaari	laituri			ei tiedossa	MV SL kartta v 1870
377	Susisaari	rakennus			puu	MV SL VIKB141/ 1900
378	Susisaari	rakennus			puu	MV SL VIKB141/ 1900
379	Susisaari	rakennus			puu	MV SL VIKB141/ 1900
380	Susisaari	rakennus			puu	MV SL VIKB141/ 1900
381	Susisaari	muuri			kivi	MV SL VIK YA107a/ 1855
382	Susisaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA107a/ 1855
383	Susisaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA107a/ 1855
384	Susisaari	silta		purettu (VIK B1682/ 1859)	puu	MV SL VIK YA107a/ 1855
385	Susisaari	rakennus			puu	MV SL kartta 1840
386	Susisaari	rakennus	sauna	sauna, rakennus oli jo 1820-luvulla ks. S. Heiskanen 1977	puu	MV SL kartta 1840
387	Susisaari	rakennus			puu	MV SL kartta 1840
388	Susisaari	rakennus			puu	MV SL kartta 1840
389	Susisaari	rakennus			puu	MV SL kartta 1840
390	Susisaari	rakennus	konttori	1810 toimi viinakaupan konttorina YA8a/ 1810	puu	MV SL kartta 1840
391	Susisaari	rakennus			puu	MV SL kartta 1840
392	Susisaari	rakennus			puu	MV SL kartta 1840
393	Susisaari	rakennus	sauna	tykistön sauna	puu	MV SL kartta 1825
394	Susisaari	rakennus	sauna	tykistön sauna, merk jo YA8a/ 1810 karttaan	puu	MV SL kartta 1825

395	Susisaari	rakennus	sauna	valtion omistama sauna	puu	MV SL kartta 1825
396	Susisaari	rakennus		saunavartioston talo	puu	MV SL kartta 1825
397	Susisaari	rakennus	asunto	kylvettäjän asunto, on merk jo YA8a/ 1810 karttaan	puu	MV SL VIK B5/ 1825
398	Susisaari	rakennus	varasto	talonpoika Koristilevin varasto	puu	MV SL VIK B5/ 1825
399	Susisaari	rakennus	varasto	pitkä varastosiiپی, rak. sij. 1810-l armeijan työhuoneita, eteläsiipi pur. 1821(YP18)	puu	MV SL VIK B5/ 1825
400	Susisaari	rakennus		1810-l palvelusväen käytössä	puu	MV SL VIK B5/ 1825
401	Susisaari	rakennus	vartiotupa	1810-l vartiotupa,	puu	MV SL VIK B5/ 1825
402	Susisaari	rakennus		1812 alk pioneeriupserin majoitustila (YP14)	puu	MV SL VIK B5/ 1825
403	Susisaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA8a/ 1810
404	Susisaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA8a/ 1810
405	Susisaari	rakennus	työhuone	YP vuodelta 1811liettualaisen pataljoonan työhuoneita, S. Heiskanen 1977	puu	MV SL VIK YA8a/ 1810
406	Susisaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA8a/ 1810
407	Susisaari	rakennus	varasto	1810-l viinakaupan pullotusvarasto, 1820-l aitta (YP18)	puu	MV SL VIK YA8a/ 1810
408	Susisaari	rakennus	työhuone	44. jääkäripataljoonan työhuoneita	puu	MV SL VIK YA8a/ 1810
409	Susisaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA8a/ 1810
410	Susisaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA8a/ 1810
411	Susisaari	rakennus	talousrakennus		puu	MV SL VIK YA8a/ 1810
412	Susisaari	rakennus	talousrakennus		puu	MV SL VIK YA8a/ 1810
413	Susisaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA8a/ 1810
414	Susisaari	rakennus			puu	MV SL VIK YA8a/ 1810
415	Susisaari	rakennus			puu	översikt 60/ 1797
416	Susisaari	rakennus		on merkitty jo översikt 8/ 1749 karttaan	puu	översikt 60/ 1797
417	Susisaari	rakennus			puu	översikt 60/ 1797
418	Susisaari	rakennus			puu	översikt 60/ 1797
419	Susisaari	rakennus			puu	översikt 60/ 1797
420	Susisaari	rakennus	vaja		puu	MV SL VIK B9/ 1818
421	Susisaari	rakennus	vaja		puu	MV SL VIK B9/ 1818
422	Susisaari	rakennus			puu	MV SL VIK B9/ 1818
423	Susisaari	rakennus			puu	MV SL VIK B9/ 1818
424	Susisaari	rakennus			puu	MV SL VIK B9/ 1818
425	Kustaanmiekka	rakennus	vaja		puu	MV SL VIK YA54a/ 1830
426	Kustaanmiekka	rakennus			puu	MV SL VIK YA54a/ 1830
427	Kustaanmiekka	rakennus			puu	MV SL VIK YA54a/ 1830

428	Kustaanmiekka	rakennus			puu	MV SL VIK YA54a/ 1830
429	Kustaanmiekka	rakennus			puu	MV SL VIK YA54a/ 1830
430	Kustaanmiekka	rakennus			puu	MV SL VIK YA54a/ 1830
431	Kustaanmiekka	rakennus			puu	MV SL VIK YA54a/ 1830
432	Kustaanmiekka	rakennus			puu	MV SL VIK YA54a/ 1830
433	Kustaanmiekka	rakennus			puu	MV SL VIK YA54a/ 1830
434	Susisaari	laituri			puu	MV SL VIK B141/ 1900
435	Susisaari	rakennus	käymälä		puu	MV SL VIK B3/ 1813
436	Susisaari	rakennus			puu	MV SL VIK B3/ 1813
437	Susisaari	rakennus	paja	insinöörikomennuskunnan pajan uusi paikka	puu	MV SL VIK B19/ 1825
438	Susisaari	rakennus	paja	insinöörikomennuskunnan paja	puu	MV SL VIK B19/ 1825
439	Susisaari	rakennus	vaja	huono lautavaja	puu	MV SL VIK B28/ 1831
440	Susisaari	rakennus	vaja	huono lautavaja	puu	MV SL VIK B28/ 1831
441	Susisaari	rakennus	vaja	huono lautavaja	puu	MV SL VIK B28/ 1831
442	Susisaari	rakennus			puu	MV SL VIK B28/ 1831
443	Susisaari	rakennus	vaja	2 yhdistettyä lavettivajaa	puu	MV SL VIK B28/ 1831
444	Susisaari	rakennus	varikko	vaatteiden säilyttämiseen suunniteltu varikko	puu	MV SL VIK B52/ 1840
445	Susisaari	laituri			ei tiedossa	MV SL VIK B61/ 1840
446	Susisaari	laituri			ei tiedossa	MV SL VIK B61/ 1840
447	Susisaari	laituri			ei tiedossa	MV SL VIK B86/ 1846
448	Iso Mustasaari	laituri			ei tiedossa	MV SL VIK B86/ 1846
449	Susisaari	silta			ei tiedossa	MV SL VIK B61/ 1840
450	Susisaari	rakennus	talli	hevostalli	puu	MV SL VIK B18/ 1824
451	Susisaari	rakennus			puu	MV SL VIK B18/ 1824
452	Susisaari	rakennus			puu	MV SL VIK B18/ 1824
453	Susisaari	rakennus			puu	MV SL VIK B18/ 1824
454	Susisaari	rakennus			puu	MV SL VIK B18/ 1824
455	Susisaari	rakennus	vaja	palokalustovaja MV SL VIK B22/ 1830	puu	MV SL VIK B18/ 1824
456	Susisaari	rakennus		katos MV SL VIK B22/ 1830	puu	MV SL VIK B18/ 1824
457	Susisaari	rakennus			puu	MV SL VIK B18/ 1824
458	Susisaari	rakennus	vaja	palokalustevaja	puu	MV SL YA219/ 1851
459	Susisaari	rakennus	vaja	palokalustevaja	puu	MV SL YA219/ 1851
460	Susisaari	rakennus	vaja	palokalustevaja	puu	MV SL YA219/ 1851

461	Susisaari	rakennus	talli		puu	MV SL VIK B36/ 1835
462	Susisaari	rakennus			ei tiedossa	MV SL YA219/ 1851
463	Susisaari	rakennus	katos		puu	MV SL VIK B1256/ 1893
464	Susisaari	rakennus	vaja		puu	MV SLVIK B1220/ 1886
465	Susisaari	rakennus	vaja	lämmitettävä palokaluvaja	puu	MV SL VIK B1224/ 1859
466	Susisaari	alus		upotettu alus	ei tiedossa	MV SL VIK B1414/ 1857
467	Susisaari	alus		upotettu alus	ei tiedossa	MV SL VIK B1414/ 1857
468	Susisaari	alus		upotettu alus	ei tiedossa	MV SL VIK B1414/ 1857
469	Susisaari	rakennus	katos	suojakatos	puu	MV SL VIK B94/ 1855
470	Susisaari	rakennus	käymälä	käymälä siirretty tähän	puu	MV SL VIK B134/ 1906
471	Susisaari	rakennus	käymälä	käymälä siirretään pois	puu	MV SL VIK B134/ 1906
472	Susisaari	rakennus		rakennus 241 kartassa MV SL VIK B134/ 1906	puu	MV SL VIK B1578/ 1898
473	Susisaari	rakennus	käymälä	käymälä siirretään pois	puu	MV SL VIK B134/ 1906
474	Susisaari	rakennus	käymälä	käymälä siirretty tähän	puu	MV SL VIK B134/ 1906
475	Susisaari	rakennus		upseerikylkirakennus	kivi	MV SL VIK B133/ 1905
476	Susisaari	rakennus	kellari	jääkellari	betoni	MV SL VIK B133/ 1905
477	Susisaari	rakennus		vaja	puu	MV SL VIK B133/ 1905
478	Susisaari	rakennus	käymälä	pihanpuoleinen käymälä	puu	MV SL VIK B133/ 1905
479	Susisaari	rakennus	likakaivo		ei tiedossa	MV SL VIK B133/ 1905
480	Susisaari	rakennus	käymälä	käymälä	puu	MV SL VIK B136/ 1906
481	Susisaari	rakennus		insinööritalo	ei tiedossa	MV SL VIK B149
482	Susisaari	rakennus		lisärakennus	hirsi	MV SL VIK B1377/ 1869
483	Susisaari	rakennus	vaja	vaja, aseiden puhdistusta varten	puu	MV SL VIK B1412/ 1877
484	Susisaari	silta		ponttonisilta, näkyy myös VIK E8/ 1836 kartassa TARK PAIKKA	puu	MV SL VIK B1417/ 1810
485	Susisaari	rakennus			puu	MV SL VIK B1423/ 1822
486	Susisaari	laituri			kivi	MV SL VIK B1423/ 1822
487	Susisaari	muuri			kivi	MV SL VIK B1423/ 1822
488	Susisaari	muuri			kivi	MV SL VIK B1423/ 1822
489	Susisaari	rakennus	työhuone	väliaikainen insinöörien työhuoneet	puu	MV SL VIK B1423/ 1822
490	Susisaari	rakennus	vaja	vaja (ruotsal. kauden lopulla)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
491	Susisaari	rakennus	vaja	vaja (ruotsal. kauden lopulla)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
492	Susisaari	rakennus	vaja	vaja (ruotsal. kauden lopulla)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
493	Susisaari	rakennus	vaja	vaja (ruotsal. kauden lopulla)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977

494	Susisaari	rakennus	vaja	vaja (ruotsal. kauden lopulla)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
495	Susisaari	allas		telakka-allas	kivi	MV SL VIK YA219a/ 1851
496	Susisaari	rantamuuri		telakka-allas	kivi	MV SL VIK YA219a/ 1851
497	Susisaari	rakennus	vaja	Vambergin vaja (ruotsal. kauden lopulla)	lauta	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
498	Susisaari	rakennus		Ulrika Ikrytin talo (ruotsal. kauden lopulla)	hirsi	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
499	Susisaari	rakennus		sotamies Svenssonin rakennus (ruotsal. kauden lopulla)	hirsi	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
500	Susisaari	rakennus	vaja	Svenssonin vaja (ruotsal. kauden lopulla)	lauta	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
501	Susisaari	rakennus	vaja	Svenssonin vaja (ruotsal. kauden lopulla)	lauta	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
502	Susisaari	rakennus	asuinrakennus	Sotatuomari Vambergin asuinrakennus (ruotsal. kauden lopulla)	hirsi	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
503	Susisaari	rakennus	asuinrakennus	Sotatuomari Vambergin asuinrakennus (ruotsal. kauden lopulla)	hirsi	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
504	Susisaari	rakennus	vaja	Vambergin vaja (ruotsal. kauden lopulla)	lauta	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
505	Susisaari	rakennus	sauna	Vambergin sauna (ruotsal. kauden lopulla)	hirsi	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
506	Susisaari	rakennus		2-kr. ja mansardikerros (ruotsal. kauden lopulla)	hirsi	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
507	Susisaari	rakennus		(ruotsal. kauden lopulla)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
508	Susisaari	rakennus	asuinrakennus	leskirouva Maria Edströmin päärakennus (ruotsal. kauden lopulla)	hirsi	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
509	Susisaari	rakennus	kellari	Edströmin holvattu kellari (1808)	kivi	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
510	Susisaari	rakennus	vaja	Edströmin vaja (ruotsal. kauden lopulla)	hirsi	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
511	Susisaari	rakennus	vaja	Edströmin vaja (ruotsal. kauden lopulla)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
512	Susisaari	rakennus	vaja	Edströmin vaja (ruotsal. kauden lopulla)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
513	Susisaari	rakennus	vaja	Edströmin vaja (ruotsal. kauden lopulla)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
514	Susisaari	rakennus	asuinrakennus	kauppias Malmelinin päärakennus (ruotsal. kauden lopulla)	hirsi	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
515	Susisaari	rakennus		Puuseppä Nymanin rakennus (ruotsal. kauden lopulla)	hirsi	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
516	Susisaari	rakennus		Nymanin ja Mon'in rakennus (ruotsal. kauden lopulla)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
517	Susisaari	rakennus		Maria Mon'in rakennus (ruotsal. kauden lopulla)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
518	Susisaari	rakennus		Maria Mon'in rakennus (ruotsal. kauden lopulla)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
519	Susisaari	rakennus	vaja	Nymanin ja Mon'in vaja (ruotsal. kauden lopulla)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
520	Susisaari	rakennus	vaja	Nymanin ja Mon'in vaja (ruotsal. kauden lopulla)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
521	Susisaari	rakennus		Johanna Avin'in talo (ruotsal. kauden lopulla)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
522	Susisaari	rakennus	vaja	Johanna Avin'in vaja (ruotsal. kauden lopulla)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
523	Susisaari	rakennus	vaja	Nymanin ja Mon'in vaja (ruotsal. kauden lopulla)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
524	Susisaari	rakennus		esikunta- ja yliupseeritalo	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
525	Susisaari	rakennus	vaja	vaja (ruotsal. kauden lopulla)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
526	Susisaari	rakennus	vaja	vaja (ruotsal. kauden lopulla)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977

527	Susisaari	rakennus	vaja	vaja (ruotsal. kauden lopulla)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
528	Susisaari	rakennus	vaja	vaja (ruotsal. kauden lopulla)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
529	Susisaari	rakennus	vaja	vaja (ruotsal. kauden lopulla)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
530	Susisaari	rakennus	vartiotupa	vartiotupa nyk. B 23	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
531	Susisaari	rakennus	vaja	vaja (MV SL VIK B1428/ ei vuotta)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
532	Susisaari	rakennus		vaja (noin 1825, invent. 1977 URK)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
533	Susisaari	rakennus		rakennuksen laajennusosa (noin 1825, invent. 1977 URK)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
534	Susisaari	rakennus	vaja	vaja (noin 1825, invent. 1977 URK)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
535	Susisaari	rakennus	vaja	vaja (noin 1825, invent. 1977 URK)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
536	Susisaari	rakennus	vaja	vaja (noin 1825, invent. 1977 URK)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
537	Susisaari	rakennus	vaja	vaja (noin 1825, invent. 1977 URK)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
538	Susisaari	rakennus	käymälä	käymälä (noin 1825, invent. 1977 URK)	puu	Kultaranta, rak.hist. katsaus. URK 1977
539	Susisaari	alus		talvehtiva laiva	ei tiedossa	MV SL VIK B61/ 1840
540	Iso Mustasaari	alus		lautta N II	ei tiedossa	MV SL VIK C37/1842
541	Iso Mustasaari	alus		aluksen nimi ei tiedossa	ei tiedossa	MV SL VIK C7/ 1842
542	Iso Mustasaari	alus		Karsii'in lautta N IV	ei tiedossa	MV SL VIK C37/ 1842
543	Pikku Mustasaari	alus		merk. karttaan 27/433, aluksen nimi ei tiedossa	ei tiedossa	MV SL VIK YA219/ 1851
544	Susisaari	rakennus	työhuone	1831 huonokunt. työhuone, vaja (MV SL YA219/ 1851)	puu	MV SLVIK B28/ 1831
545	Susisaari	rakennus	käymälä	käymälä	puu	MV SL VIK B1540/ 1839
546	Susisaari	rakennus	käymälä	käymälä	puu	MV SL VIK B1540/ 1839
547	Susisaari	laituri		1 hirsarkku, laituri Marsi alukselle	puu	MV SL VIK B1869/ ei vuotta
548	Länsi-Mustasaari	muuri			kivi	MV SL VIK E1/ ei vuotta
549	Länsi-Mustasaari	rakennus	suoja	VIK E474/ 1844 suoja rakennettu uudelleen	puu	MV SL VIK E1/ ei vuotta
550	Länsi-Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK E1/ ei vuotta
551	Länsi-Mustasaari	rakennus	keittiö	1-kr. keittiö	puu	MV SL VIK E1/ ei vuotta
552	Länsi-Mustasaari	muuri			kivi	MV SL VIK E1/ ei vuotta
553	Länsi-Mustasaari	rakennus	vaja	lautainen 1-kr. tykistöväjä näkyy VIK E4/ 1818 kartassa	lauta	MV SL VIK E1/ ei vuotta
554	Länsi-Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK E1/ ei vuotta
555	Länsi-Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK E1/ ei vuotta
556	Länsi-Mustasaari	laituri		puinen laituri pengermällä VIK E4/ 1818, näkyy jo översiktplaner 67/ 1805 kartassa	puu	MV SL VIK E1/ ei vuotta
557	Länsi-Mustasaari	muuri			kivi	MV SL VIK E1/ ei vuotta
558	Länsi-Mustasaari	muuri			kivi	MV SL VIK E1/ ei vuotta
559	Länsi-Mustasaari	muuri		bastioni Gyllenborg	kivi	MV SL VIK E1/ ei vuotta

560	Länsi-Mustasaari	rakennus	tuulimylly	kaksikerroksinen tuulimylly	puu	MV SL VIK E1/ ei vuotta
561	Länsi-Mustasaari	rakennus	vaja	lautainen tykistöväja	lauta	MV SL VIK E1/ ei vuotta
562	Länsi-Mustasaari	rakennus	vaja	lautainen tykistöväja	lauta	MV SL VIK E1/ ei vuotta
563	Länsi-Mustasaari	rakennus	vaja	vaja VIK YA5/ 1813 (SH 1978)	lauta	MV SL VIK E1/ ei vuotta
564	Länsi-Mustasaari	rakennus	asuinrakennus	1-kras asuinrak. VIK YA5/ 1813 (SH 1978)	puu	MV SL VIK E1/ ei vuotta
565	Länsi-Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK E1/ ei vuotta
566	Länsi-Mustasaari	muuri		mikä on???	kivi	MV SL VIK E1/ ei vuotta
567	Länsi-Mustasaari	muuri			kivi	MV SL VIK E1/ ei vuotta
568	Länsi-Mustasaari	muuri			kivi	MV SL VIK E1/ ei vuotta
569	Länsi-Mustasaari	rakennus	pyraamidi	tykistösuoja/ pyramidi, näkyy vielä VIK E19/ 1847 kartassa	puu	MV SL VIK E1/ ei vuotta
570	Länsi-Mustasaari	rakennus	pyramidi	tykistösuoja/ pyramidi, näkyy vielä VIK E19/ 1847 kartassa	puu	MV SL VIK E1/ ei vuotta
571	Länsi-Mustasaari	muuri		bastioni Tessin	kivi	MV SL VIK E1/ ei vuotta
572	Länsi-Mustasaari	muuri	käymälä		kivi	MV SL VIK E1/ ei vuotta
573	Länsi-Mustasaari	muuri		kaponieeri Löwen	kivi	MV SL VIK E1/ ei vuotta
574	Länsi-Mustasaari	rakennus		23.10.2007 RVR	puu	MV SL VIK E1/ ei vuotta
575	Länsi-Mustasaari	rakennus	kasarmi	1-kras sotilaskasarmi	puu	MV SL VIK E1/ ei vuotta
576	Länsi-Mustasaari	rakennus	vaja	lautainen tykistöväja	puu	MV SL VIK E1/ ei vuotta
577	Länsi-Mustasaari	rakennus	keittiö	lautainen keittiö	puu	MV SL VIK E1/ ei vuotta
578	Länsi-Mustasaari	rakennus	käymälä		puu	MV SL VIK E1/ ei vuotta
579	Länsi-Mustasaari	silta			puu	MV SL VIK E1/ ei vuotta
580	Länsi-Mustasaari	silta		pukkisilta	puu	MV SL VIK E4/ 1818
581	Länsi-Mustasaari	rakennus	sauna	alue yleisen saunan rakentamista varten	ei tiedossa	MV SL VIK E10/ 1838
582	Länsi-Mustasaari	pyramidi			puu	MV SL VIK E10/ 1838
583	Länsi-Mustasaari	pyramidi			puu	MV SL VIK E10/ 1838
584	Länsi-Mustasaari	rakennus	käymälä	käymälä	puu	MV SL VIK E8/ 1836
585	Länsi-Mustasaari	kaivo			-	MV SL VIK E13/ 1839
586	Länsi-Mustasaari	rakennus	uuni	kuulien hehkutusuuni	kivi	MV SL VIK E13/ 1839
587	Länsi-Mustasaari	rakennus	teurastamo	suomal. arestikompanja teurastushuone	ei tiedossa	MV SL VIK E13/ 1839
588	Länsi-Mustasaari	rakennus	teurastamo	teurastushuoneen paikka sotakaupustelijoita varten	ei tiedossa	MV SL VIK E13/ 1839
589	Länsi-Mustasaari	rakennus	käymälä	lautainen käymälä	puu	MV SL VIK E13/ 1839
590	Länsi-Mustasaari	kaivo			-	MV SL VIK E19/ 1847
591	Länsi-Mustasaari	rakennus	vaja	väliaikainen palokalustokatos, uusi palokalustovaja VIK E27/ 1858	puu	MV SL VIK E19/ 1847
592	Länsi-Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK E19/ 1847

593	Länsi-Mustasaari	rakennus	kellari	turpeella päällystetty ruutikellari määrätty purettavaksi	puu	MV SL VIK E4/ 1818
594	Länsi-Mustasaari	rakennus		leipomon sivurakennus	puu	MV SL VIK E23/ 1854
595	Länsi-Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK E23/ 1854
596	Länsi-Mustasaari	laituri			ei tiedossa	MV SL VIK E23/ 1854
597	Länsi-Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK E23/ 1854
598	Länsi-Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK E23/ 1854
599	Länsi-Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK E23/ 1854
600	Länsi-Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK E23/ 1854
601	Länsi-Mustasaari	rakennus	käymälä		puu	MV SL VIK E23/ 1854
602	Länsi-Mustasaari	rakennus	makasiini	lauta, 2-kras muonamakasiini	lauta	MV SL VIK E2/ 1811
603	Länsi-Mustasaari	rakennus	vaja	lauta, 1-kras palokalustovaja	lauta	MV SL VIK E4/ 1818
604	Länsi-Mustasaari	rakennus	varasto ja talli		puu	MV SL VIK E28/ 1860
605	Länsi-Mustasaari	muuri			kivi	MV SL VIK E27/ 1858
606	Länsi-Mustasaari	rakennus	käymälä		puu	MV SL VIK E28/ 1860
607	Länsi-Mustasaari	rakennus	sauna	sotilassauna	puu	MV SL VIK E28/ 1860
608	Länsi-Mustasaari	laituri			puu	MV SL VIK E28/ 1860
609	Länsi-Mustasaari	muuri			kivi	MV SL VIK E28/ 1860
610	Länsi-Mustasaari	muuri			kivi	MV SL VIK E28/ 1860
611	Länsi-Mustasaari	rakennus	käymälä		puu	MV SL VIK E28/ 1860
612	Länsi-Mustasaari	muuri			kivi	MV SL VIK E28/ 1860
613	Länsi-Mustasaari	muuri			kivi	MV SL VIK E28/ 1860
614	Länsi-Mustasaari	muuri			kivi	MV SL VIK E28/ 1860
615	Länsi-Mustasaari	rakennus	vaja		puu	MV SL VIK E29/ 1864
616	Länsi-Mustasaari	rakennus	vaja		puu	MV SL VIK E29/ 1864
617	Länsi-Mustasaari	rakennus	vaja		puu	MV SL VIK E29/ 1864
618	Länsi-Mustasaari	rakennus	varikko	virkapukusotilasvarusteitten varikko	puu	MV SL VIK E41/ 1875
619	Länsi-Mustasaari	rakennus	liiteri		puu	MV SL VIK E44/ 1885
620	Länsi-Mustasaari	muuri			kivi	MV SL VIK E97/ 1836
621	Länsi-Mustasaari	muuri			kivi	MV SL VIK E97/ 1836
622	Länsi-Mustasaari	muuri			kivi	MV SL VIK E97/ 1836
623	Länsi-Mustasaari	laituri		laituri muutettu rihlatykkien purkamista varten	kivi	MV SL VIK E496/ 1873
624	Länsi-Mustasaari	muuri			kivi	MV SL VIK E120/ 1875
625	Länsi-Mustasaari	rakennus	käymälä		kivi	MV SL VIK E447/ 1875

626	Länsi-Mustasaari	rakennus	käymälä		kivi	MV SL VIK E447/ 1875
627	Länsi-Mustasaari	rakennus	käymälä		puu	MV SL VIK E451/ 1898
628	Länsi-Mustasaari	rakennus	teurastamo	leirikauppias Fwosevin teurastamo	puu	MV SL VIK E544/ 1845
629	Länsi-Mustasaari	rakennus	teurastamo	työnjohtaja Toropovin teurastamo	puu	MV SL VIK E544/ 1845
630	Särkkä	rakennus	keittiö	EBr 1982: rakennettu 1810	puu	MV SL VIK SÄ5/ 1829
631	Särkkä	rakennus			puu	MV SL VIK SÄ5/ 1829
632	Särkkä	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK SÄ5/ 1829
633	Särkkä	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK SÄ5/ 1829
634	Särkkä	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK SÄ5/ 1829
635	Särkkä	rakennus		PAIKKA paja	ei tiedossa	MV SL VIK SÄ5/ 1829
636	Särkkä	laituri			ei tiedossa	MV SL VIK SÄ1a/ 1818
637	Särkkä	aallonmurtaja			ei tiedossa	MV SL VIK SÄ1a/ 1818
638	Särkkä	rakennus	käymälä		puu	MV SL VIK SÄ1a/ 1818
639	Särkkä	rakennus		PAIKKA	ei tiedossa	MV SL VIK SÄ1a/ 1818
640	Särkkä	rakennus		PAIKKA paja	ei tiedossa	MV SL VIK SÄ1a/ 1818
641	Susisaari	laituri			puu	MV SL VIK B1869/ ei vuotta
642	Pikku Mustasaari	laituri			ei tiedossa	KrA översikt 67/ 1805
643	Pikku Mustasaari	laituri			ei tiedossa	KrA översikt 67/ 1805
644	Länsi-Mustasaari	laituri			ei tiedossa	KrA översikt 67/ 1805
645	Pikku Mustasaari	kaivo		kallioon porattu kaivo apteekkia varten	kivi	MV SL VIK D7/ 1836
646	Pikku Mustasaari	sauna ja pesutupa		lauta rakennus näkyy vielä VIK D7/ 1836 kartassa	puu	MV SL VIK D3/ 1818
647	Pikku Mustasaari	laituri			ei tiedossa	MV SL VIK D7/ 1836
648	Pikku Mustasaari	laituri			ei tiedossa	MV SL VIK D7/ 1836
649	Pikku Mustasaari	rakennus	vaja		puu	MV SL VIK D7/ 1836
650	Pikku Mustasaari	rakennus	vaja	näkyy vielä VIK D9 / 1844 kartassa	puu	MV SL VIK D7/ 1836
651	Särkkä	rakennus			puu	MV SL VIK SÄ9/ 1850
652	Särkkä	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK SÄ9/ 1850
653	Särkkä	rakennus	ruutikellari	suunnitelma	ei tiedossa	MV SL VIK SÄ9/ 1850
654	Särkkä	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK SÄ9/ 1850
655	Särkkä	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK SÄ9/ 1850
656	Särkkä	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK SÄ24/ 1857
657	Särkkä	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK SÄ24/ 1857
658	Särkkä	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK SÄ24/ 1857

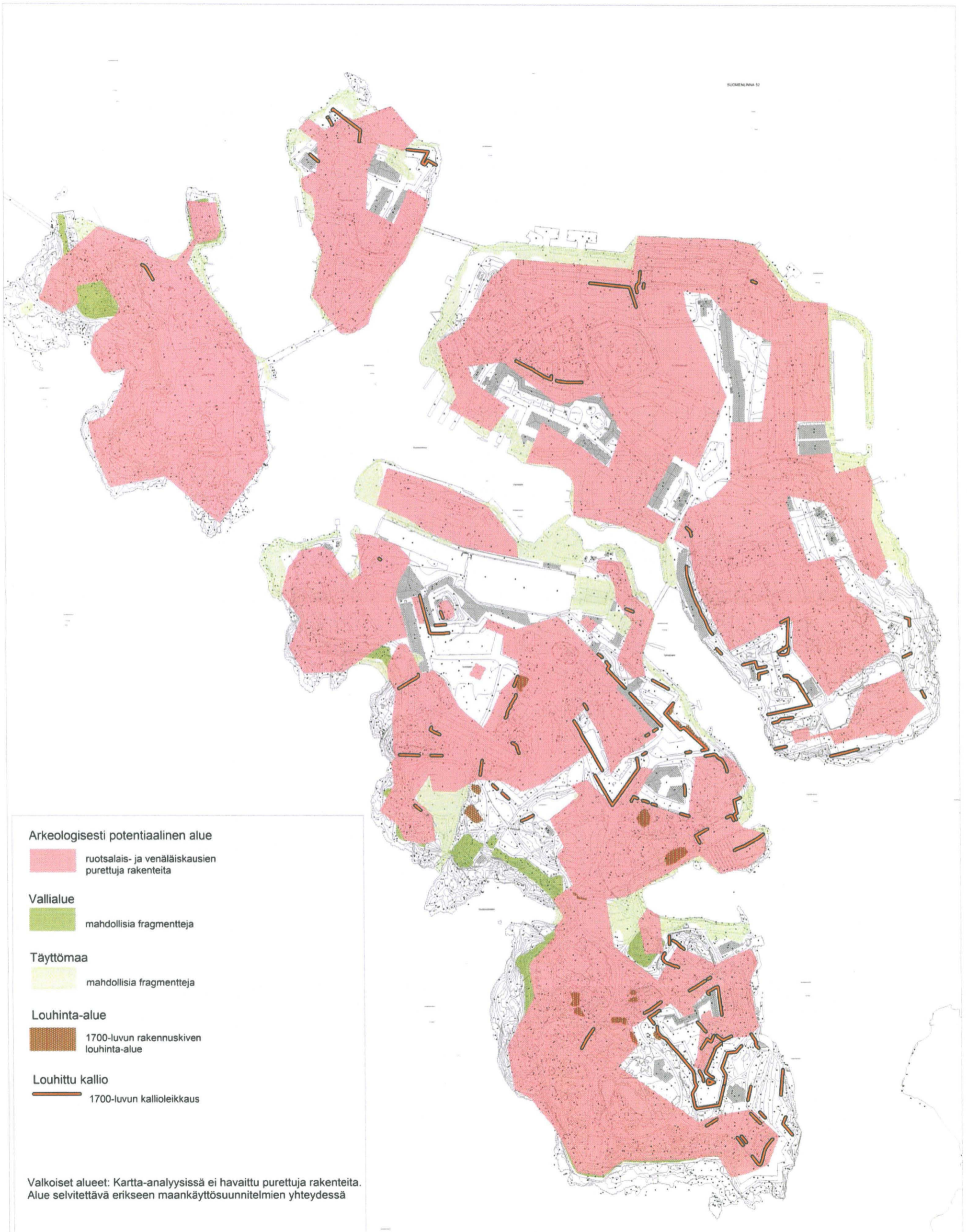
659	Särkkä	rakennus	keittiö	näkyy vielä MV SL VIK SÄ96/ 1911 kartassa	ei tiedossa	MV SL VIK SÄ24/ 1857
660	Särkkä	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK SÄ24/ 1857
661	Särkkä	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK SÄ24/ 1857
662	Särkkä	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK SÄ24/ 1857
663	Särkkä	kaivo			kivi	MV SL VIK SÄ24/ 1857
664	Särkkä	rakennus	vartiorakennus		ei tiedossa	MV SL VIK SÄ92/ 1908
665	Särkkä	rakennus	kasarmi		ei tiedossa	MV SL VIK SÄ92/ 1908
666	Särkkä	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK SÄ92/ 1908
667	Särkkä	rakennus	käymälä		ei tiedossa	MV SL VIK SÄ92/ 1908
668	Särkkä	rakennus	portti	linnoituksen portti	kivi	MV SL SÄ3/ 1818
669	Pikku Mustasaari	rakennus	vaja		puu	MV SL VIK D8/ 1844
670	Pikku Mustasaari	rakennus	käymälä		puu	MV SL VIK D9/ 1844
671	Pikku Mustasaari	rakennus	kappeli	kappelina oleva vaja	puu	MV SL VIK D9/ 1844
672	Pikku Mustasaari	rakennus	katos	palokalustokatos siirretään	puu	MV SL VIK D9/ 1844
673	Pikku Mustasaari	rakennus	sairaala	puinen sairaala naisille puiston kanssa	puu	MV SL VIK D9/ 1844
674	Iso Mustasaari	silta		ponttoonisilta	puu	MV SL VIK YA45a/ 1827
675	Iso Mustasaari	laituri			ei tiedossa	MV SL VIK YA45a/ 1827
676	Iso Mustasaari	laituri			ei tiedossa	MV SL VIK YA45a/ 1827
677	Iso Mustasaari	laituri			ei tiedossa	MV SL VIK YA45a/ 1827
678	Särkkä	rakennus		tulenjohto	ei tiedossa	MV SL VIK SÄ92/ 1908
679	Särkkä	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK SÄ92/ 1908
680	Särkkä	väyläeste		upotettuja laivoja ja kivilläätettyjä hirsarkkuja, paikkatieto epävarma	-	MV SL VIK YP345/ 1864
681	Särkkä	väyläeste		upotettuja laivoja ja kivilläätettyjä hirsarkkuja, paikkatieto epävarma	-	MV SL VIK YP345/ 1864
682	Särkkä	väyläeste		upotettuja laivoja ja kivilläätettyjä hirsarkkuja välillä Särkkä - Röntty, paikkatieto epävarma	-	MV SL VIK YP345/ 1864
683	Särkkä	rakennus	käymälä	väliaikainen	puu	MV SL VIK SÄ109/ 1910
684	Lonna	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK LO49/ 1867
685	Lonna	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK LO49/ 1867
686	Lonna	laituri			ei tiedossa	MV SL VIK LO49/ 1867
687	Lonna	rakennus	vartiorakennus		ei tiedossa	MV SL VIK LO49/ 1867
688	Lonna	rakennus			ei tiedossa	MV SL VIK LO58/ 1913
689	Lonna	laituri			ei tiedossa	MV SL VIK LO58/ 1913
690	Lonna	rakennus	vaja		tiili	MV SL VIK LO58/ 1913
691	Lonna	rakennus		nyk H6	tiili	MV SL VIK LO58/ 1913

692	Lonna	laituri			ei tiedossa	MV SL VIK LO72/ 1872
693	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
694	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
695	Iso Mustasaari	rakennus		satamavirkailijoiden käytössä	puu	MV SL VIK C9/ 1820
696	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
697	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
698	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
699	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
700	Iso Mustasaari	rakennus	talli		puu	MV SL VIK C9/ 1820
701	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
702	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
703	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
704	Iso Mustasaari	rakennus		satamavirkailijoiden käytössä	puu	MV SL VIK C9/ 1820
705	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
706	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
707	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
708	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
709	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
710	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
711	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
712	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
713	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
714	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
715	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
716	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
717	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
718	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
719	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
720	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
721	Iso Mustasaari	rakennus		kirkkosuunnitelma	puu	MV SL VIK C9/ 1820
722	Iso Mustasaari	rakennus		satamavirkailijoiden käytössä	puu	MV SL VIK C9/ 1820
723	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
724	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820

725	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
726	Iso Mustasaari	rakennus		satamavirkailijoiden käytössä	puu	MV SL VIK C9/ 1820
727	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
728	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
729	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
730	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
731	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
732	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
733	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
734	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
735	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
736	Iso Mustasaari	rakennus		satamavirkailijoiden käytössä	puu	MV SL VIK C9/ 1820
737	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
738	Iso Mustasaari	rakennus		satamavirkailijoiden käytössä	puu	MV SL VIK C9/ 1820
739	Iso Mustasaari	rakennus		satamavirkailijoiden käytössä	puu	MV SL VIK C9/ 1820
740	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
741	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
742	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
743	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
744	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
745	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
746	Iso Mustasaari	rakennus		satamavirkailijoiden käytössä	puu	MV SL VIK C9/ 1820
747	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
748	Iso Mustasaari	rakennus		satamavirkailijoiden käytössä	puu	MV SL VIK C9/ 1820
749	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
750	Iso Mustasaari	rakennus			puu	MV SL VIK C9/ 1820
751	Iso Mustasaari	rakennus		satamavirkailijoiden käytössä	puu	MV SL VIK C9/ 1820
752	Susisaari	rakennus		tenalji Brusen, mahdolliset rauniot	kivi	MV SL YA219/ 1851
753	Susisaari	rakennus		kaponieeri Adlerfelt, mahdolliset rauniot	kivi	MV SL YA219/ 1851
754	Iso Mustasaari	rakennus	varastorakennus	näky 1753-72 kartassa	puu	tutkimusmappi/ Iso Mustasaari Rantavaust

Suomenlinna

Tunnistettut arkeologiset alueet 2014

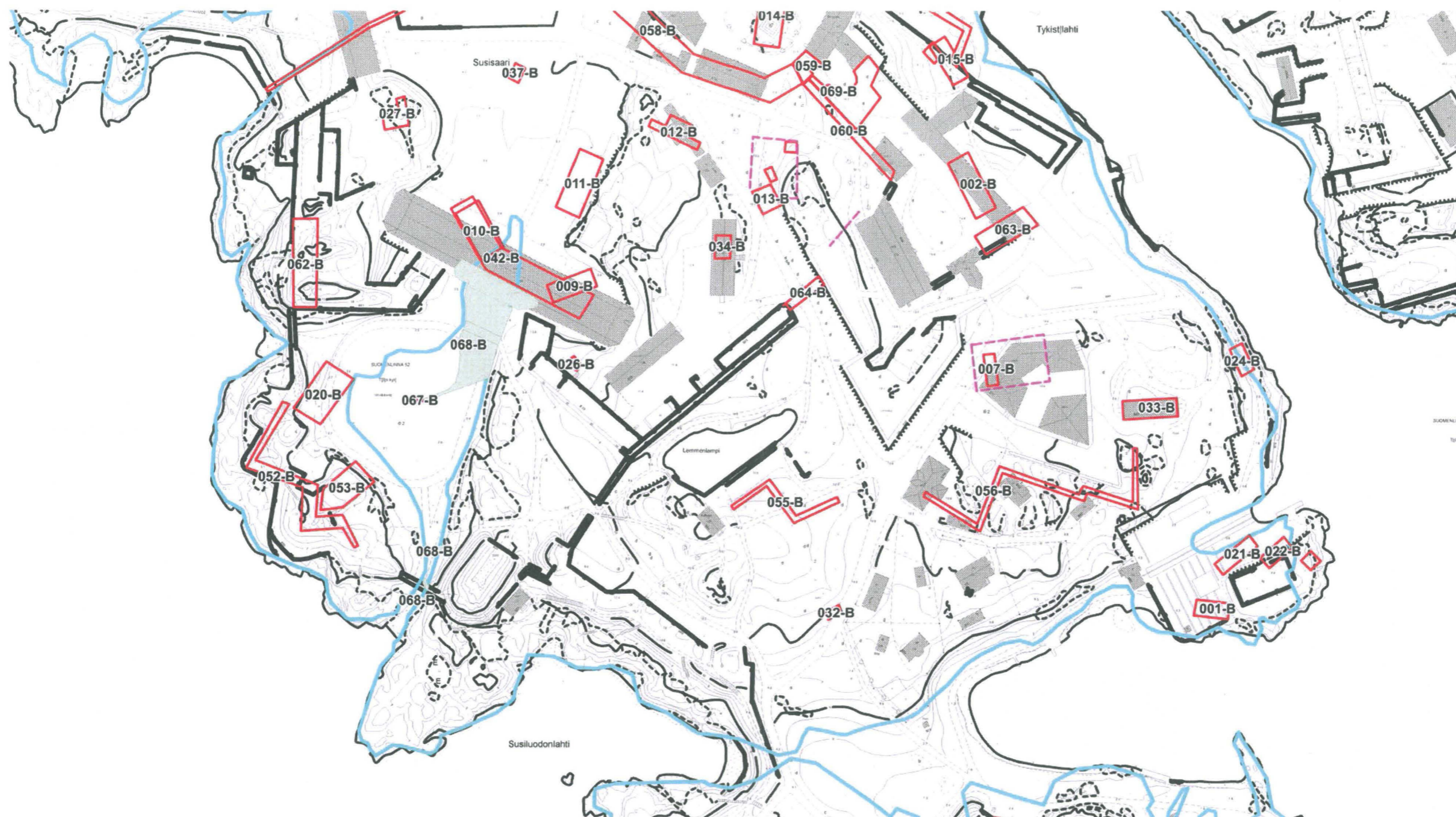

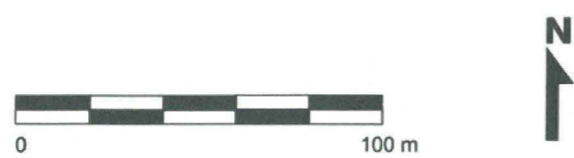
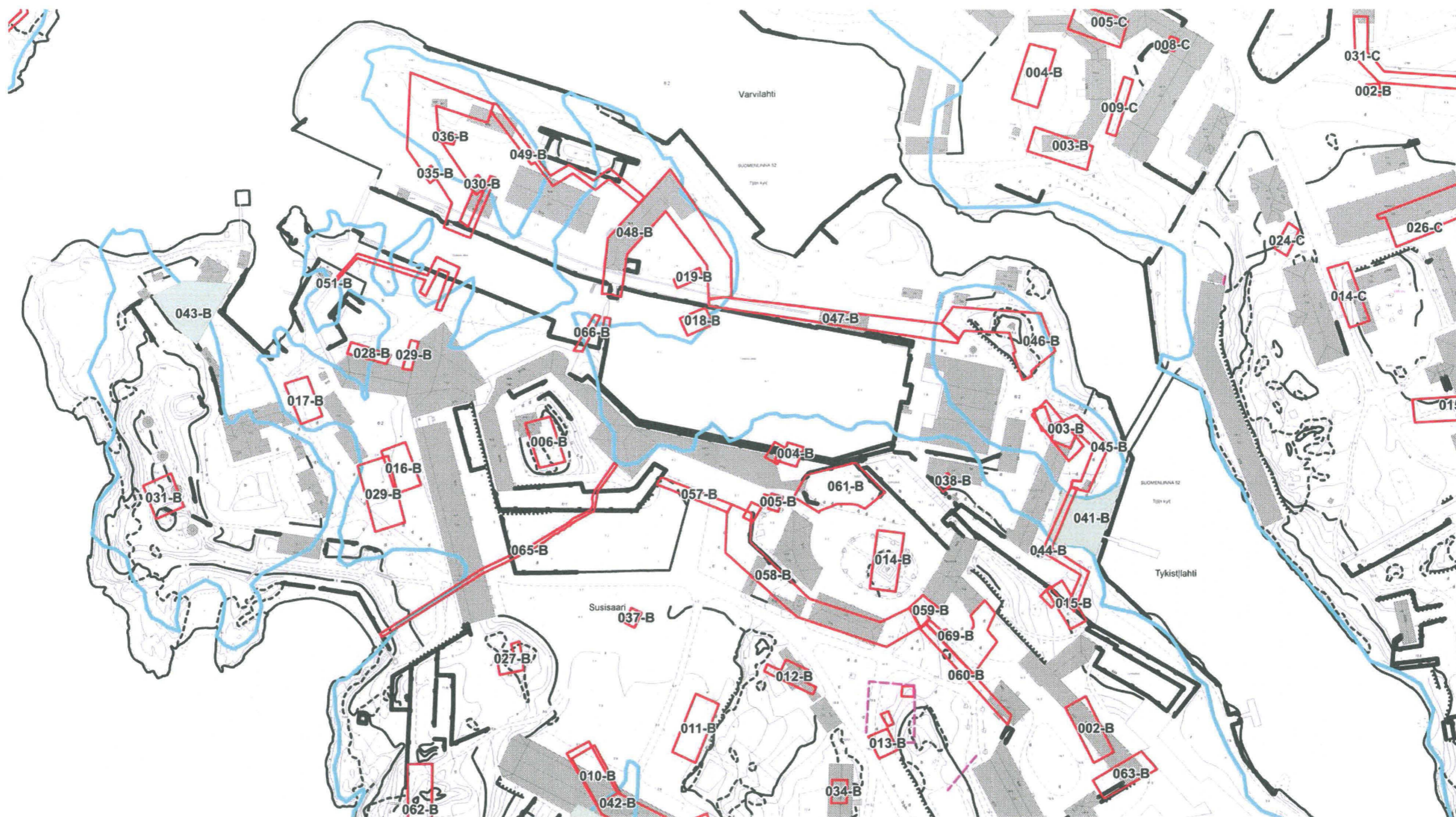
- purettu rakennus
- rantaviiva 1748

<p>HELSINKI Suomenlinnan arkeologinen selvitys Vesa Laulumaa ja John Lagerstedt 2013-2014</p>		<p>Kustaanmiekka Ruotsalaisajan (1747-1808) purettu rakennukset mk 1:2000</p>	
<p>digit. John Lagerstedt 2013 pohjana Helsingin kaupungin peruskartta</p>		<p>Koord.: YKJ Korkeus: N43</p>	
<p>MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT</p>			

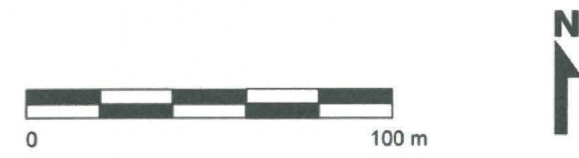
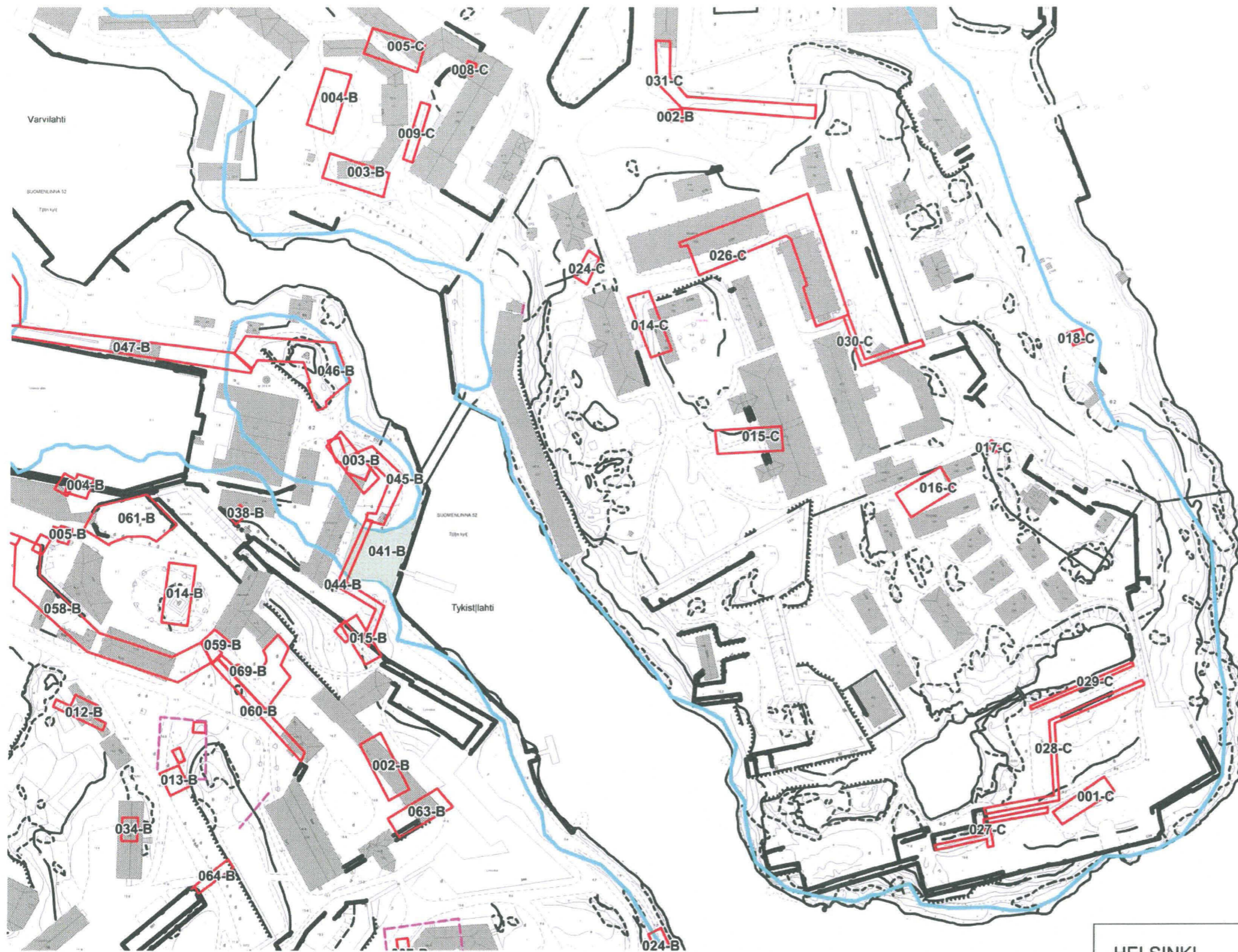
- purettu rakennus
- rantaviiva 1748

HELSINKI Suomenlinnan arkeologinen selvitys Vesa Laulumaa ja John Lagerstedt 2013-2014		Susisaari eteläosa Ruotsalaisajan (1747-1808) purettu rakennukset mk 1:2000	
digit. John Lagerstedt 2013 pohjana Helsingin kaupungin peruskartta		Koord.: YKJ Korkeus: N43	
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT			

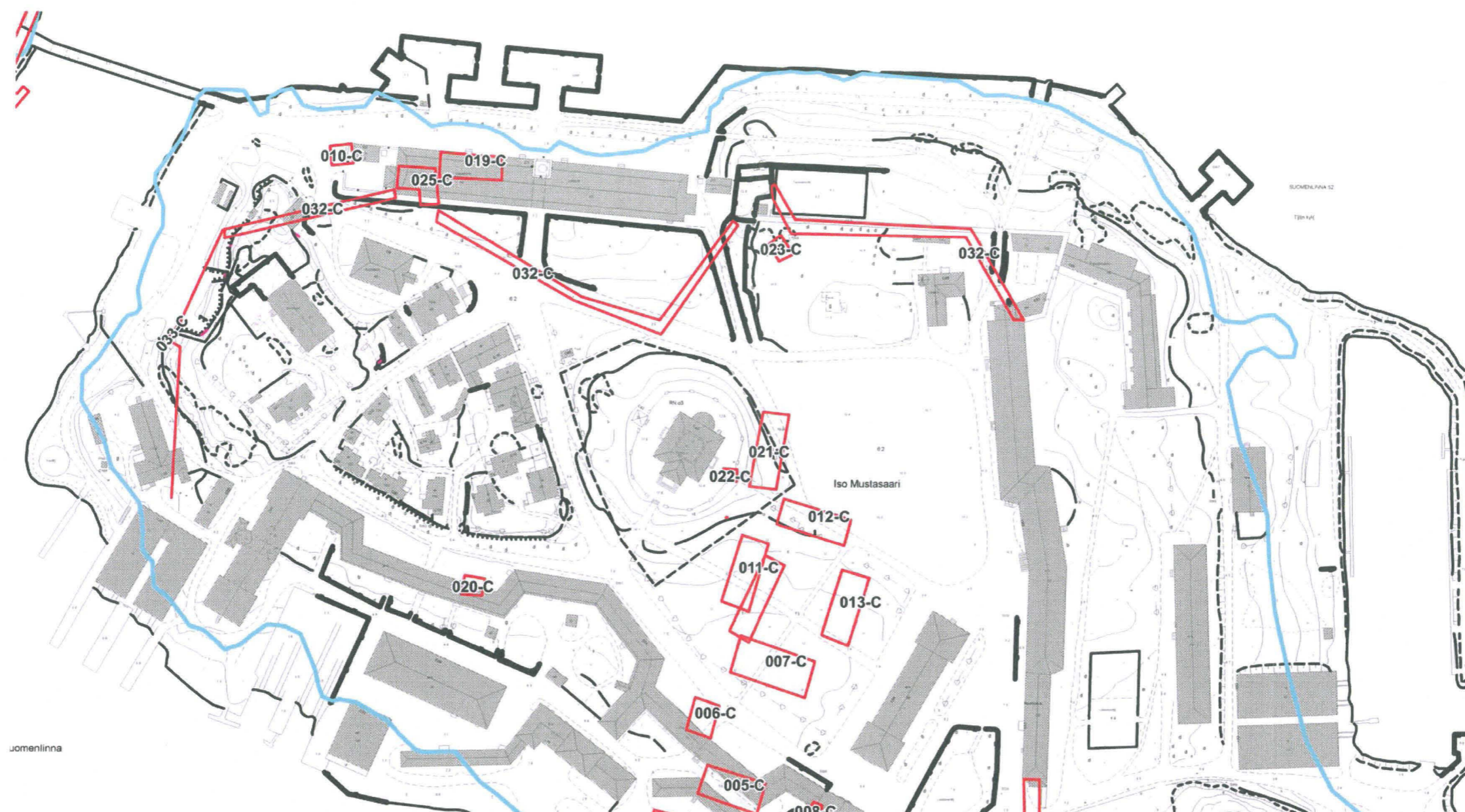
purettu rakennus
 rantaviiva 1748

HELSINKI Suomenlinnan arkeologinen selvitys Vesa Laulumaa ja John Lagerstedt 2013-2014		Susisaari pohjoisosa Ruotsalaisajan (1747-1808) purettu rakennukset mk 1:2000	
digit. John Lagerstedt 2013 pohjana Helsingin kaupungin peruskartta		Koord.: YKJ Korkeus: N43	
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT			

purettu rakennus
 rantaviiva 1748

HELSINKI Suomenlinnan arkeologinen selvitys Vesa Laulumaa ja John Lagerstedt 2013-2014		Iso Mustasaari eteläosa Ruotsalaisajan (1747-1808) purettu rakennukset mk 1:2000	
digit. John Lagerstedt 2013 pohjana Helsingin kaupungin peruskartta		Koord.: YKJ Korkeus: N43	
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT			

uomenlinna

- purettu rakennus
- rantaviiva 1748

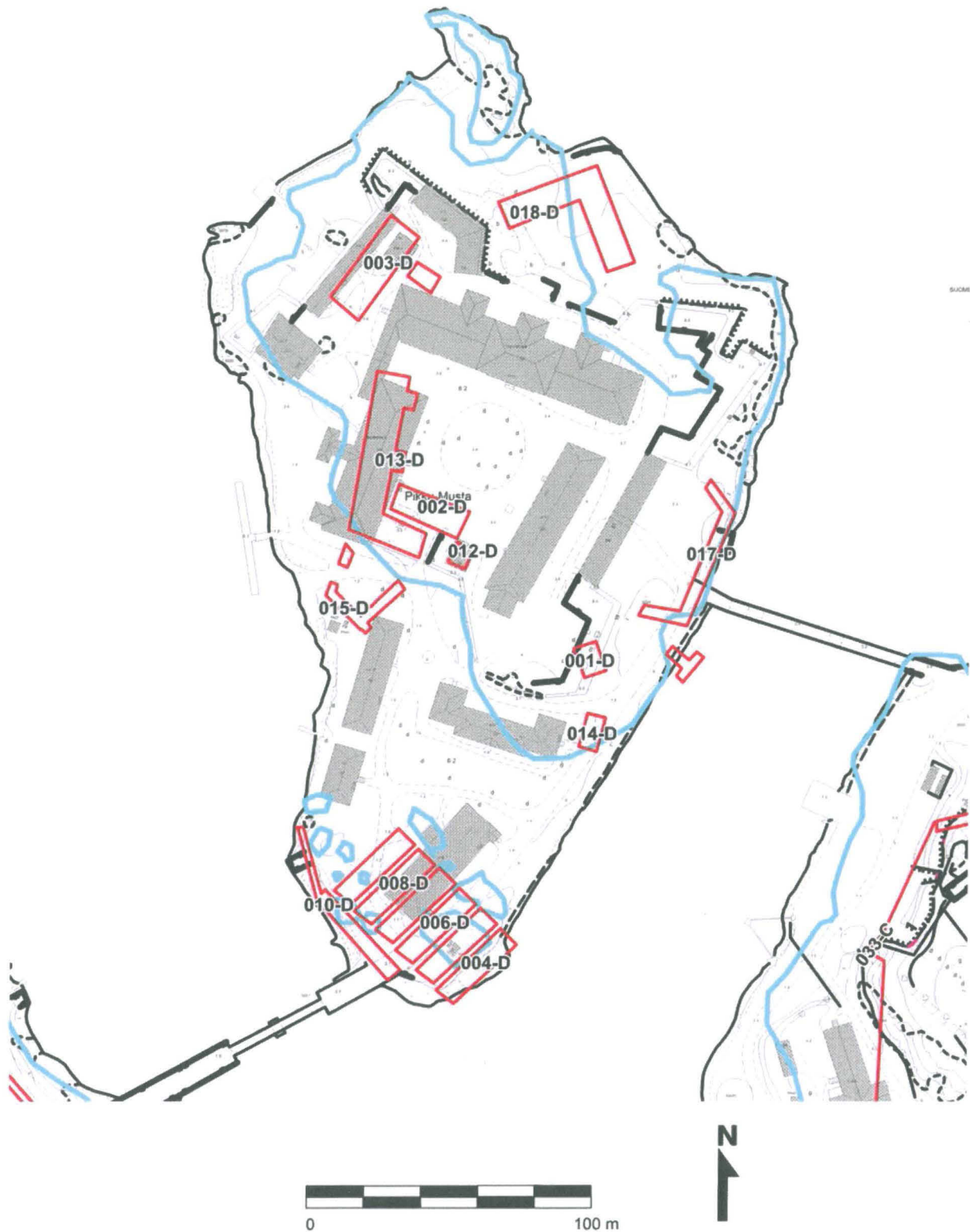
HELSINKI
 Suomenlinnan arkeologinen selvitys
 Vesa Laulumaa ja John
 Lagerstedt 2013-2014

Iso Mustasaari pohjoisosa
 Ruotsalaisajan (1747-1808)
 purettu rakennukset
 mk 1:2000

digit. John Lagerstedt 2013
 pohjana Helsingin kaupungin peruskartta

Koord.: YKJ
 Korkeus: N43

MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT

- purettu rakennus
- rantaviiva 1748

HELSINKI
Suomenlinnan arkeologinen selvitys
Vesa Laulumaa ja John
Lagerstedt 2013-2014

Pikku Mustasaari

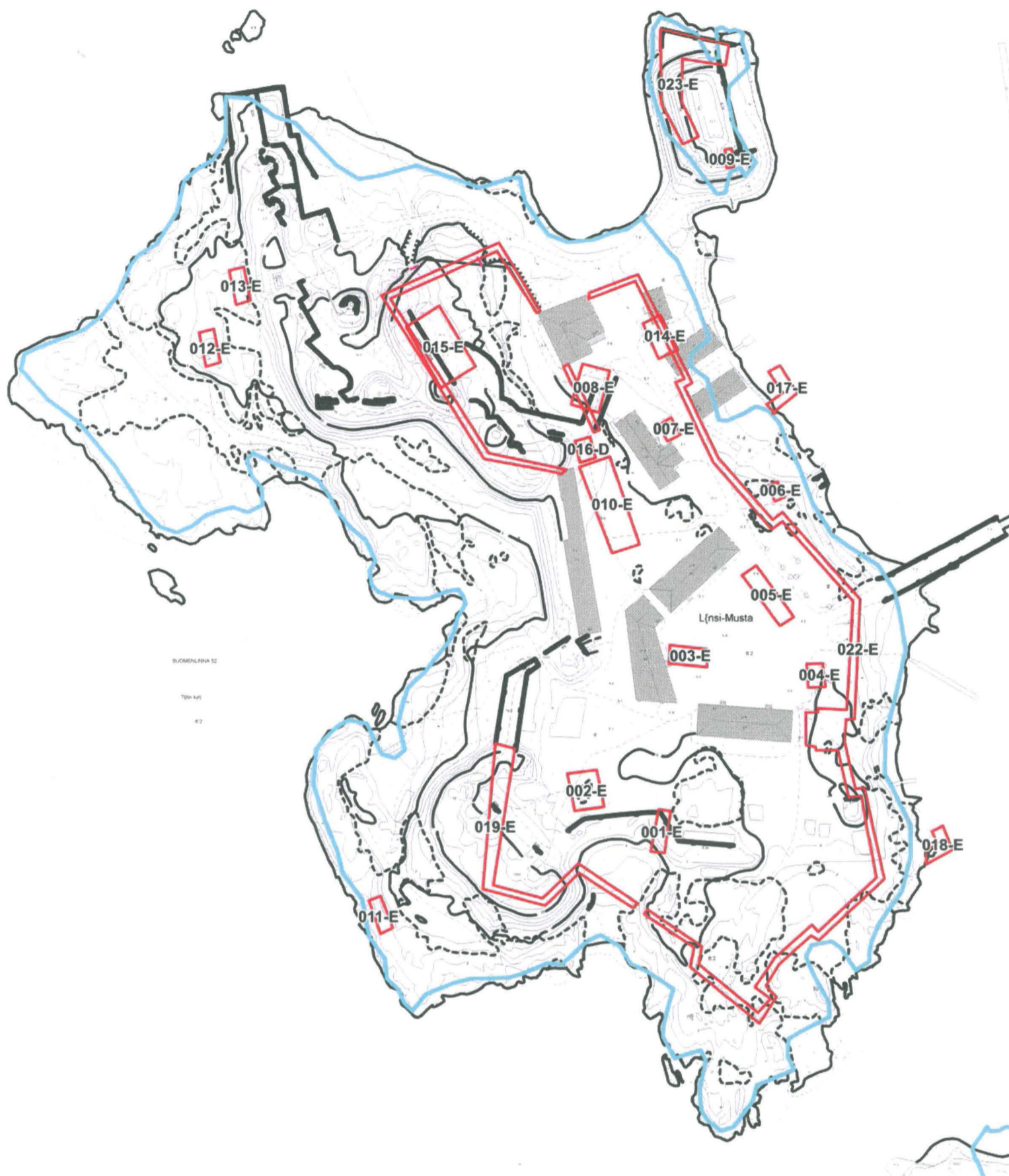
Ruotsalaisajan (1747-1808)
purettu rakennukset

mk 1:2000

digit. John Lagerstedt 2013
pohjana Helsingin kaupungin peruskartta

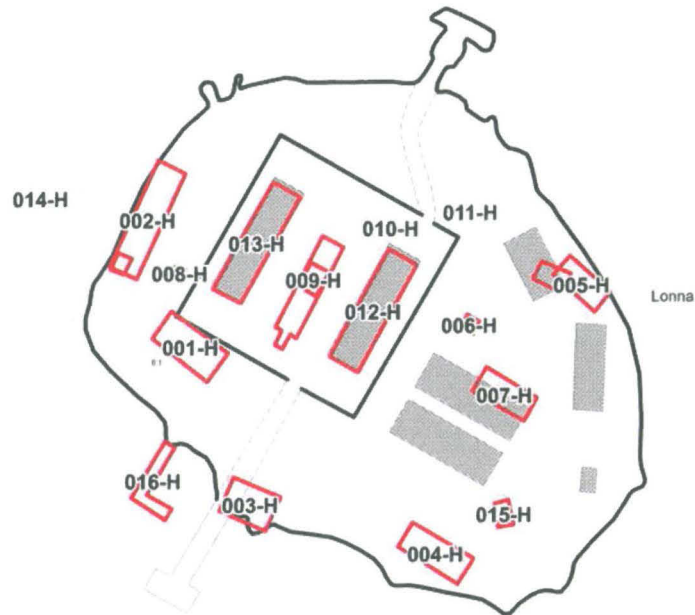
Koord.: YKJ
Korkeus: N43

MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT

- purettu rakennus
- rantaviiva 1748

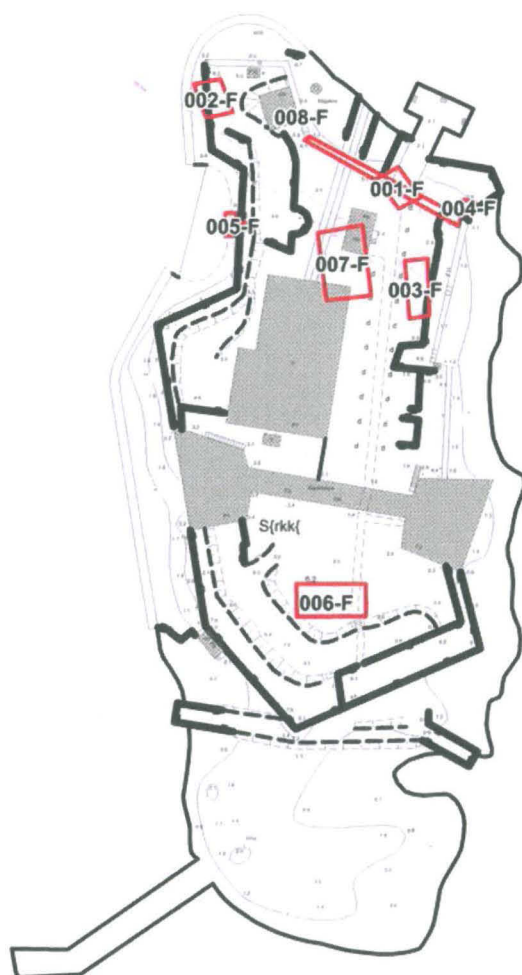
<p>HELSINKI Suomenlinnan arkeologinen selvitys Vesa Laulumaa ja John Lagerstedt 2013-2014</p>		<p>Länsi-Mustasaari Ruotsalaisajan (1747-1808) purettu rakennukset</p> <p>mk 1:2000</p>	
<p>digit. John Lagerstedt 2013 pohjana Helsingin kaupungin peruskartta</p>		<p>Koord.: YKJ Korkeus: N43</p>	
<p>MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT</p>			

purettu rakennus

<p>HELSINKI Suomenlinnan arkeologinen selvitys Vesa Laulumaa ja John Lagerstedt 2013-2014</p>		<p>Lonna Ruotsalaisajan (1747-1808) purettu rakennukset</p> <p>mk 1:2000</p>	
<p>digit. John Lagerstedt 2013 pohjana Helsingin kaupungin peruskartta</p>		<p>Koord.: YKJ Korkeus: N43</p>	
<p>MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT</p>			

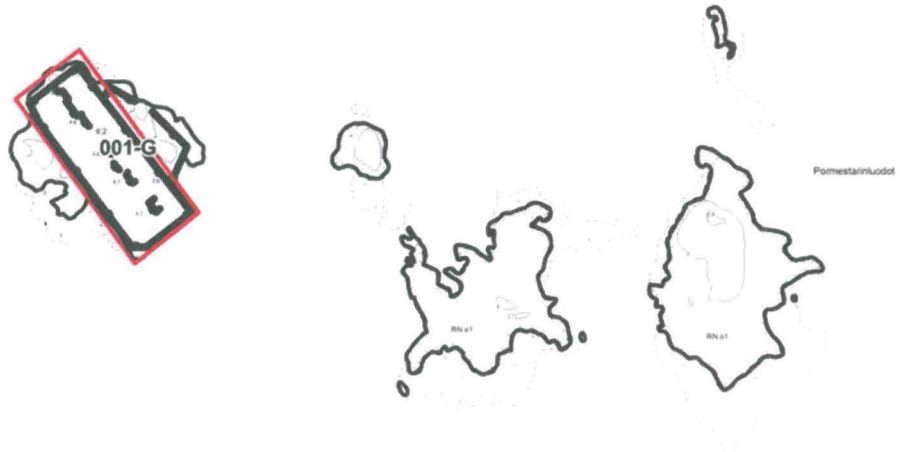

 purettu rakennus

HELSINKI Suomenlinnan arkeologinen selvitys Vesa Laulumaa ja John Lagerstedt 2013-2014		Särkkä Ruotsalaisajan (1747-1808) purettu rakennukset mk 1:2000	
digit. John Lagerstedt 2013 pohjana Helsingin kaupungin peruskartta		Koord.: YKJ Korkeus: N43	
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT			

52

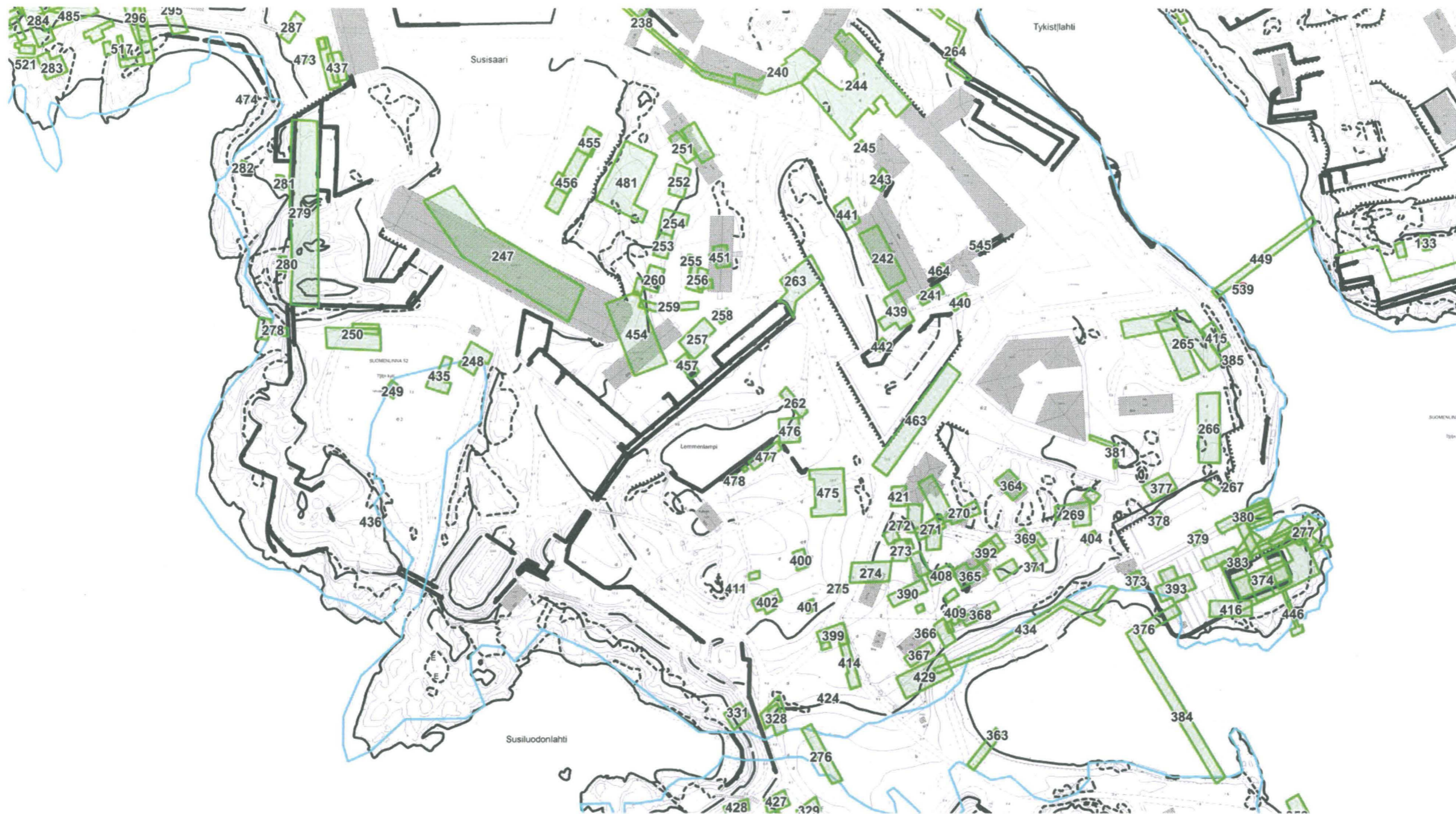
 purettu rakennus

<p>HELSINKI Suomenlinnan arkeologinen selvitys Vesa Laulumaa ja John Lagerstedt 2013-2014</p>		<p>Pormestarinluoto Ruotsalaisajan (1747-1808) purettu rakennukset</p> <p>mk 1:2000</p>	
<p>digit. John Lagerstedt 2013 pohjana Helsingin kaupungin peruskartta</p>		<p>Koord.: YKJ Korkeus: N43</p>	
<p>MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT</p>			

- purettu rakennus
- rantaviiva 1851

<p>HELSINKI Suomenlinnan arkeologinen selvitys Ritva Veijola-Reipas 2008</p>		<p>Kustaanmiekka Venäläisajan (1808-1917) purettu rakennukset mk 1:2000</p>	
<p>digit. Ritva Veijola-Reipas 2008 pohjana Helsingin kaupungin peruskartta</p>		<p>Koord.: YKJ Korkeus: N43</p>	
<p>MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT</p>			

- purettu rakennus
- rantaviiva 1851

<p>HELSINKI Suomenlinnan arkeologinen selvitys Ritva Veijola-Reipas 2008</p>		<p>Susisaari eteläosa Venäläisajan (1808-1917) purettu rakennukset</p>	
<p>digit. Ritva Veijola-Reipas 2008 pohjana Helsingin kaupungin peruskartta</p>		<p>mk 1:2000</p>	
<p>MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT</p>		<p>Koord.: YKJ Korkeus: N43</p>	

- purettu rakennus
- rantaviiva 1851

<p>HELSINKI Suomenlinnan arkeologinen selvitys Ritva Veijola-Reipas 2008</p>		<p>Susisaari pohjoisosa Venäläisajan (1808-1917) purettu rakennukset</p>	
		<p>mk 1:2000</p>	
<p>digit. Ritva Veijola-Reipas 2008 pohjana Helsingin kaupungin peruskartta</p>		<p>Koord.: YKJ Korkeus: N43</p>	
<p>MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT</p>			

purettu rakennus
 rantaviiva 1851

HELSINKI Suomenlinnan arkeologinen selvitys Ritva Veijola-Reipas 2008		Iso Mustasaari eteläosa Venäläisajan (1808-1917) purettu rakennukset mk 1:2000	
digit. Ritva Veijola-Reipas 2008 pohjana Helsingin kaupungin peruskartta		Koord.: YKJ Korkeus: N43	
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT			

- purettu rakennus
- rantaviiva 1851

HELSINKI Suomenlinnan arkeologinen selvitys Ritva Veijola-Reipas 2008		Iso Mustasaari pohjoisosa Venäläisajan (1808-1917) purettu rakennukset mk 1:2000	
digit. Ritva Veijola-Reipas 2008 pohjana Helsingin kaupungin peruskartta		Koord.: YKJ Korkeus: N43	
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT			

 purettu rakennus

HELSINKI
 Suomenlinnan arkeologinen selvitys
 Ritva Veijola-Reipas 2008

Pikku Mustasaari
 Venäläisajan (1808-1917)
 purettu rakennukset
 mk 1:2000

digit. Ritva Veijola-Reipas 2008
 pohjana Helsingin kaupungin peruskartta

Koord.: YKJ
 Korkeus: N43

MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT

- purettu rakennus
- rantaviiva 1851

HELSINKI
 Suomenlinnan arkeologinen selvitys
 Ritva Veijola-Reipas 2008

Särkkä

Venäläisajan (1808-1917)
 purettu rakennukset

mk 1:2000

digit. Ritva Veijola-Reipas 2008
 pohjana Helsingin kaupungin peruskartta

Koord.: YKJ
 Korkeus: N43

MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT